

**YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AYHAN MUSTAFA HİKMET'İN
CUMHURİYET GAZETESİNDE YAYINLANAN
KÖŞE YAZILARI (16 AĞUSTOS 1960 - 23 NİSAN 1962)**

Osman TÜRK

20021321

Prof. Dr. Bülent YORULMAZ

LEFKOŞA

HAZİRAN 2009

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı
Yüksek Lisans Tezi**

Ayhan Mustafa Hikmet'in Cumhuriyet Gazetesinde Yayınlanan
Köşe Yazıları (16 Ağustos 1960-23 Nisan 1962)
Hazırlayan: Osman Türk

Tez 22 / 01/ 2010 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Bülent Yorulmaz

Jüri Başkanı (Tez Danışmanı)
Yakın Doğu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Başkanı

Prof. Dr. İsmail Parlaktır

Jüri Üyesi
Yakın Doğu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Enver Töre

Jüri Üyesi
Yakın Doğu Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Aykut Polatoğlu
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

TÜRKÇE ÖZ

Çalışmamız Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Avukat Ayhan Mustafa Hikmet'in köşe yazılarının toplanıp kısa bir değerlendirmesinden oluşmaktadır. Yazarın 16 Ağustos 1960 tarihinden 23 Nisan 1962'ye kadar toplam 71 adet köşe yazısı vardır. Yaklaşık 20 ay süreyle haftalık yayınlanan ve 89 sayı çıkan Cumhuriyet gazetesinde yazarımızın 71 köşe yazısı yayımlanmıştır.

Çalışmamızı iki ana bölüme ayırdık: Birinci bölümde yazarın 71 köşe yazısını inceleme ve değerlendirmesini yaptık. İkinci bölümde ise bu yaptığımız değerlendirmeye göre yazıları tasnif ettik. Makaleleri yazarın yazılarında kullandığı imla ve ifadeye sadık kalarak aynen aldık. Kıbrıs'ın o yıllarda yaşadığı sosyal, siyasi, iktisadi ve eğitim konularındaki meselelerini içeren yazılarını, bu başlıklar altında topladık. Bu sebeple tezimizi köşe yazılarına göre iktisadi, sosyal, siyasi, sosyo-iktisadi ve eğitim olmak üzere beş bölüme ayırdık.

Bu incelemeleri yaparken, köşe yazılarını siyasi, sosyal v.s. şeklinde ayrıma tabi tutmuş olmamıza rağmen, konuların bu makalelerde birbiriyle iç içe olduğunu tespit ettik. Konular birbirlerini bütünler haldedir. Yani yazarımız bizim tasnif ettiğimiz ana konuları ele alırken, diğer ayrıma tabi tutulmuş meselelerden de söz etmektedir. Bundan dolayı incelememizde konuları tam olarak birbirinden ayırmak mümkün olmamıştır.

ABSTRACT

We work a lawyer Ayhan Mustafa Hikmet from Republic newspaper writers A. Mustafa Hikmet's corner writings after become accumulated short one become comprised he evaluates from writer's 1960 histories until April 23 1963 total you make reach 71 bean corner writings. 20 approximate on weekly with the period is 89 numbers our writer's 71 writings have got published at the republic newspaper which goes to his. We work we separated to my two main divided by do not scrutinize the writer's 71 corner writings at the first section and he makes become we did.

At the second section to the soot this we do the writings make become a classification we did. The articles the spelling which the writer used at their writing to expression we took honest exactly while staying at the Cyprus' under this impression. With this reason quick economic according to corner writings and social, social to become to the top economic education made become from five sections.

This that they scrutinize political and social subjects is complementary. Our writer is the our a remark the classification tells that sieves the main subjects which we did from the other dependent to the differentiation problems to he has got does. We scrutinize due to this their subject has not become possible while becoming each another just.

ÖNSÖZ

Kıbrıs Türk basınının önemli gazetelerinden birisi de Cumhuriyet gazetesidir. Bu gazete genellikle siyaseten sol görüşlü yazarları bünyesinde bulundurmıştır. Bu yazarların arasında en fazla dikkat çekenlerin başında Avukat Ayhan M. Hikmet bulunmaktadır. O kadar dikkat çekmekteydi ki sonuçta herhalde bazı çevrelerin rahatsız olmasına da neden olmuştur. Sadece Ayhan Hikmet değil, başka köşe yazarlar da dikkat çekmekteydi. Neticede, o günün siyasi sağ – sol çatışmaları arasında Cumhuriyet Gazetesinin iki köşe yazarın saat farkıyla birer suikasta kurban gittiler. Haşmet Gürkan, arabasında öldürülürken Ayhan Hikmet de aynı gün yatağında öldürülür.

Bu iki yazarın hangi eller tarafından öldürüldüğü bugün dahi meçhuldür. İngilizler mi, Rumlar mı yoksa o günün siyasi ortamı içerisinde muhalifi konumunda olan Türkler mi vurmuştur, bu durum halen fail-i meçhul bir cinayet olarak gizemini korumaktadır.

Çalışmamızın sadece bu açıdan bile değerlendirilecek olsa, üzerinde durulması gereken bir konusu olduğunun anlaşılacağını umuyoruz. Kıbrıs Türk basınının çözülememiş sırları arasında yer alan bu siyasi cinayetleri aydınlatmak görevinin tezimizin konusu olmadığını sadece ele aldığımız yazarın, yazılarının içeriği üzerinde bir değerlendirme yapmak olduğunu baştan belirtmekte yarar görüyoruz.

Kıbrıs Türk basın tarihinde böylesi derin bir iz bırakmış bir gazeteci, araştırmacıların gözünden kaçmayacaktır. Çalışmamızın basın tarihine katkı yapacağını düşünüyoruz.

Avukat Ayhan M. Hikmet'in 16 Ağustos 1960 tarihinden 23 Nisan 1962 tarihine kadar Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan 71 adet köşe yazısı bulunmaktadır. Biz bu yazıları iki bölümde değerlendirdik. Birinci Bölümde yazarın köşe yazıları tarafımızdan incelenip her bir makalenin kısa bir değerlendirilmesi yapılmıştır. İkinci Bölümde yazarın 71 yazısı gazeteden alınarak aynen aktarılmıştır. Aktarılan bu yazılar ayrıca içerdikleri konuları itibariyle kendi arasında tasnif edilmiştir. Bu tasnifte de incelemede tuttuğumuz yol izlenmiş ve aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır:

-iktisadi içerikli yazılar: Bu yazılarında, bir sosyologun bakış açısıyla halkın yaşadığı sorunlar üzerine cesurca gitmiştir.

-Sosyal İçerikli Yazılar: Bu yazılarında sosyal sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır.

-Siyasal İçerikli Yazılar: Bu yazılarında siyasal sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır.

-Eğitim İçerikli Yazılar: Bu yazılarında eğitim sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Bülent YORULMAZ' a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Osman TÜRK
Lefkoşa

1. BÖLÜM: GİRİŞ VE GENEL DEĞERLENDİRME	
2. BÖLÜM: YAZI AR	
3. İÇERİK İÇERİKLİ YAZI AR	
1.1 MÜHÜRİK PULAT VE KİTAP	1
1.2 ÇANAKÇI İNCELEME BÜLTENİ	2
1.3 ÇANAKÇI MÜHÜRİK BÜLTENİ	3
1.4 KURUMSAL YAZI AR	4
1.5 KALKINMA VE İKTİSADİ	5
1.6 ÇANAKÇI İNCELEME BÜLTENİ	6
1.7 KURUMSAL YAZI AR	7
1.8 KURUMSAL YAZI AR	8
1.9 KURUMSAL YAZI AR	9
1.10 KURUMSAL YAZI AR	10
1.11 KURUMSAL YAZI AR	11
1.12 KURUMSAL YAZI AR	12
1.13 KURUMSAL YAZI AR	13
1.14 KURUMSAL YAZI AR	14
1.15 KURUMSAL YAZI AR	15
1.16 KURUMSAL YAZI AR	16
1.17 KURUMSAL YAZI AR	17
1.18 KURUMSAL YAZI AR	18
1.19 KURUMSAL YAZI AR	19
1.20 KURUMSAL YAZI AR	20
1.21 KURUMSAL YAZI AR	21
1.22 KURUMSAL YAZI AR	22
1.23 KURUMSAL YAZI AR	23
1.24 KURUMSAL YAZI AR	24
1.25 KURUMSAL YAZI AR	25
1.26 KURUMSAL YAZI AR	26
1.27 KURUMSAL YAZI AR	27
1.28 KURUMSAL YAZI AR	28
1.29 KURUMSAL YAZI AR	29
1.30 KURUMSAL YAZI AR	30

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE ÖZ	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM – İNCELEME-DEĞERLENDİRME.....	5-25
II. BÖLÜM: YAZILAR.....	26
1. İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR	26
1.1.MÜŞTEREK PAZAR VE KIBRIS.....	26
1.2.CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ-I.....	28
1.3.CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ-II.....	29
1.4.KRİZ VE SONRASI.....	30
1.5.CEMAAT MECLİSİ MESELESİ.....	31
1.6.KALKINMA EDEBİYATI.....	31
1.7.CUMHURİYETTEN BU YANA.....	33
1.8.EVKAF VE VAKIFLAR-I.....	34
1.9.EVKAFIN BAŞINA GELENLER-II.....	35
1.10. EVKAFIN BAŞINA GELENLER-III.....	36
1.11. EVKAFIN BAŞINA GELENLER-IV.....	37
1.12. VERİMLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE.....	39
1.13. BÜYÜK TEŞEBBÜSLER.....	41
1.14. BEŞ YILLIK PROGRAM VE YERLİ SERMAYENİN ÖNEMİ.....	43
1.15. BEŞ YILLIK PROGRAM VE YERLİ SERMAYENİN ÖNEMİ-II.....	44
1.16. ÇARŞININ ŞİKAYETİ.....	46
1.17. TÜRK CEMAAT MECLİSİ 1962 YILI BÜTÇESİ.....	47
1.18. ÇARŞIYI BEKLEYEN FELAKET.....	48
1.19. İKTİSADİ KALKINMA İÇİN.....	49
1.20. PLANLI VE PROGRAMLI.....	50
1.21. ZİRAATA ÖNEM VERMELİYİZ.....	51
1.22. ÇARŞI NE DURUMDA?	52
1.23. KREDİ İMKÂN LARI-I.....	54
1.24. KREDİ İMKÂN LARI-II.....	55
1.25. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 1.....	56
1.26. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 2.....	58
1.27. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 3.....	59
1.28. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 4.....	60
1.29. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 5.....	61
1.30. İKTİSADİ DAVALARIMIZ 6	62

2. SİYASİ İÇERİKLİ YAZILAR.....	64
2.1. GERÇEK MİLLİYETÇİLİK.....	64
2.2. AKSAK SİYASET.....	65
2.3. FAŞİZME GİDEN YOL.....	66
2.4. FEDERASYONUN GEREKLİLİĞİ.....	68
2.5. SÖMÜRGEÇİLİK TEHLİKESİ.....	70
2.6. BİRLİK VE BERABERLİK-I.....	71
2.7. BİRLİK VE BERABERLİK-II.....	72
3. SOSYAL İÇERİKLİ YAZILAR.....	73
3.1. SOSYAL HAYAT.....	73
3.2. ANAVATAN YARDIMI VE KIBRIS TÜRKLERİ.....	74
3.3. DÜNYA YİNE DE DÖNÜYOR.....	76
3.4. BASININ VAZİFESİ.....	77
3.5. HALKIN VAZİFESİ.....	79
3.6. HENÜZ GEÇ DEĞİL.....	80
3.7. YAZARIN SORUMLULUĞU.....	81
3.8. DEMOGOJİDEN USANDIK.....	82
4. SOSYO-İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR.....	84
4.1. ACI GERÇEKLER.....	84
4.2. MEMLEKET MANZARALARI.....	86
4.3. BİNEKTAŞI DEĞİL.....	87
4.4. ŞARKLI.....	89
4.5. İLK ŞART.....	90
4.6. KÖYLÜMÜZÜN İHTİYAÇLARI.....	91
4.7. ARPALIK (AYSOZOMENO) KÖYÜNÜN DİLEKLERİ.....	93
4.8. İNÖNÜ (SİNDE) KÖYÜN DİLEKLERİ.....	94
4.9. MERİÇ (MORA) KÖYÜNÜN DİLEKLERİ.....	95
4.10. BU KÖY KURTARILMALIDIR.....	96
4.11. ÇOBANLARIN ŞİKAYETLERİ.....	97
4.12. CİHANGİR (ABOHOR)'İN DİLEKLERİ.....	99
4.13. TEHLİKE ZİLLERİ ÇALIYOR.....	100
4.14. NİÇİN GECİKTİRİLİYOR?.....	103
4.15. ARAB DEVLETLERİYLE TİCARET.....	105
4.16. KOOPERATİFÇİLİĞİN EHEMMİYETİ.....	106
4.17. GELECEĞE GÜVENİNİZ.....	107
4.18. İSTİHSAL KOOPERATİFLERİ-I.....	109
4.19. İSTİHSAL KOOPERATİFLERİ-II.....	111
4.20. TÜRK CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ-I.....	112
4.21. TÜRK CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ-II.....	114
5. EĞİTİM İÇERİKLİ YAZILAR.....	115
5.1. MAARİFİMİZİN GELECEĞİ.....	115
5.2. SIKI DİSİPLİN.....	116
5.3. BUNA MÜSAADE EDEMİYİZ.....	117

5.4. KOMİSYONLARIMIZ ÇALIŞIYOR.....	118
5.5. MAŞALLAH ADAMLARA.....	120
SONUÇ	121
EKLER	123
KAYNAKÇA	137
ÖZGEÇMİŞ	138

GİRİŞ

Servet Sami Dedeçay 'Bibliyografya' adlı eserinde, Ayhan Hikmet'in Muzaffer Gürkan'la 15 Ağustos 1960'ta "Türk Halk Partisi"ni kurduklarını ve bunun yayın organı olmak üzere Cumhuriyet gazetesini çıkardıklarını yazar.

*"15 Ağustos 1960 tarihinde kurulan ve hem 'Denktaşçılara' hem de 'Küçükçülere' muhalif olan 'Kıbrıs Türk Halk Partisi'nin kurucuları Muzaffer Gürkan ve Ayhan Hikmet, halk arasında seslerini duyurup etkili olabilmek için 'Cumhuriyet' adında bir de gazete çıkarmaya başlamışlar ise de, 23 Nisan 1962 tarihi gecesı evlerinde uyurken bilinmeyen kişiler tarafından öldürülmeleri sonucu, hem parti hem de gazete kendiliğinden kapanmış olur. Bu olaydan pek etkilenen Kıbrıslı Türk halkı ise, 1974 Barış Hareketleri ertesine kadar sinmiş halde oturmayı tercih eder."*¹

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilan edildiği 16 Ağustos 1960'ta "ilan'a Kıbrıslı Türkler" olarak bilinen aydınlar tarafından Cumhuriyet haftalık bir gazete olarak yayımlanır.

Cumhuriyet gazetesinin daha ilk sayısında, "Yolumuz ve Ülkümüz" başlığı altında Akdeniz'inin ne olacağı yazılır. Gazete "bağımsız bir Türk gazetesinin" yokluğunu giderecektir. Bu gazete büyük Atatürk'ün "yurtta sulh cihanda sulh" prensibine sadık kalacak, Kıbrısın Akdeniz'de barışın en güzel sembolü olması için çalışacaktır.

"Hâkimiyet milletindir" ülküsünü şiddetle savunacaktır.

Cemaatin kalkınması demokrasi ve hürriyet havası içinde olacaktır. Kıbrıs Türk köylüsünün ve işçisinin daha iyi şartlara kavuşması için mücadele edecektir.

Yayımlanan bu gazete her bağımsız fikrin dile getirildiği bir kürsü vazifesini yerine getirecektir.

16 Ağustos 1960 Salı günü haftalık olarak çıkmaya başlayan Cumhuriyet gazetesinin devamlı yazarları arasında Haşmet M. Gürkan² ve Avukat Ayhan M. Hikmet vardır. Haşmet M. Gürkan'ın yazıları "iktisadi" ağırlıklıdır ve ona göre, 82 yıllık sömürge hayatının en kötü

¹ Servet Sami Dedeçay, Bibliyografya, (Lefkoşa: Lefkoşa Özel Türk Üniversitesi Yayınları, Gelişim Ofset, 1987)

² "1932" de Lefkoşa'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Diş fakültesi'nde 1958'de mezun oldu. Çeşitli gazete ve dergilerde yazdı. Lefkoşalı, Ümit Ergeç, İlhan Gündüz, Hüseyin Sencer takma adları kullandı ki bunlardan tanınmış Hüseyin Sencer olanıdır. Yayımlanan Kıbrıs Tarihinden Sayfalar (1982), Bir Zamanlar Kıbrıs'ta (1986), A Glimpse At Historic Nicosia (1987), Dünkü ve Bugünkü Lefkoşa (1989) yapıtları yanında 1989'da P.

Machlouzarides'ten çevirdiği Polis çalışmalarının toplumsal görünümü vardır. 21 Mart 1992'de Lefkoşa'da öldü. Ölümünde önceki son yıllarında yazdıkları daha çok Kıbrıs'ın siyasal, sosyal, kültürel tarihi üzerineydi. "Bener hakkı Hakeri, Hakeri Yayınları, (Lefkoşa, 2000, s. 73)

mirası “iktisadi ve mali” sıkıntılardır. Onun için Kıbrıs Devleti bu konuda esaslı bir program hazırlamalıdır.

Cumhuriyet gazetesinde dile getirilen ve yazarların çok hassas oldukları konulardan biri de halktan toplanan yardım paralarının akıbetidir. KATAK Federasyon ve Gençlik Teşkilatı'na toplanan paralarının kullanışı üzerine eleştiriler yazılır.

27 Eylül 1960'da kurulan Kıbrıs Türk Halk Partisi, örgütlenme çalışmalarına başlar. Parti Genel Sekreteri Avukat Ahmet Muzaffer Gürkan, partinin teşkilatlayıcı sekreteri de Avukat Ayhan Hikmet'tir. Muhtelif köylerden işçi ve esnaftan desteğini alan Cumhuriyet gazetesine baskı ve tehditler de gelmeye başlar.

1961 yılı Ekim'inde gazetede çıkan yazılarda Cumhuriyet gazetesine yönelik baskıların tehdit düzeyine çıktığı yazılır. Gazetenin 23 Nisan 1962 Pazartesi tarihli son 89. sayısında yer alan “Vatandaş Bildiğini Söylesin” başlıklı yazı bazı “fesatçı unsurları” harekete geçirir. Ve çok geçmeden Ahmet Muzaffer Gürkan (35) ile Avukat Ayhan Hikmet (33)'in genç yaşlarında maskeli kişilerce öldürülmesiyle yayın hayatı sona erer.”³

Avukat Ayhan Mustafa Hikmet'in hayat hikâyesi ile ilgili yaptığımız araştırmalar sonucunda, -33 yıllık hayatı hakkında- kaynaklarda bir bilgiye ulaşamadık. Bener Hakkı Hakeri de eserinde Haşmet Mustafa Gürkan'a yer verirken- hatta kardeşi Aydın Hikmet'i aldığı halde- Ayhan Hikmet'ten söz etmemiştir. Bu nedenle kısa hayatı hakkında hiç değilse bir miktar bilgiyi verebilmek için kardeşi Aydın Hikmet'e başvurduk. Ağabeyi Ayhan Hikmet ile ilgili bilgileri verirken, o günün acısını tekrar yaşadığını gördük. Onun Ayhan Hikmet ile ilgili verdiği bilgileri, ileride yazarın (hayat hikâyesini) yazacak olanların istifadesine sunmak için aşağıya aynen alıyoruz:

“Ayhan Hikmet, 29 Kasım 1931 günü, Haydarpaşa Sokak 26 No'lu evde dünyaya geldi. Mustafa Naci Hikmetağa'nın dördüncü çocuğudur. İlkokuldan sonra ablası Viktorya Kız Lisesine, ağabeyleri Lefkoşa Türk Lisesi'ne gitmişlerdi. Ayhan İngiliz Okulu'nu tercih ederek ailede kardeşlerine yeni bir çığır açtı. Onu iki küçük kardeşi Hizber Hikmet ve Aydın Hikmet takip ettiler. İlköğrenimini doğduğu evin bitişiğindeki Haydarpaşa İlkokulu'nda yapmıştı. 1943-1949 yılları arasındaki altı yıllık orta öğrenim döneminde, onu İngiliz Okulu'nun çalışkan öğrencileri arasında görürüz. Bu çalışkan öğrenci okuldan eve gelmez odasına kapanır, kitaplarıyla haşır neşir olurdu. Gözü okumaktan başka bir şey görmeyen Ayhan'a ağabeyleri molla lakabını takmışlardı.

³ Ahmet An, Kıbrıs'ta Fırtınalı Yıllar, 1942-1962, (Genel Kültür Yayınları, Repa Ltd. 2. b. Lefkoşa, 2005)

İngiliz Okulu'nun verdiği mezuniyet belgesiyle birlikte, *distinction* (üst derece) ile geçtiği *matriculation* (üniversiteye giriş) sınavlarının sonuçları da hazır vaziyetteydi. Londra'ya ayak bastığında, önceden postaladığı kayıt formları yerine çoktan ulaşmıştı. Sanki zamanla yarışıyor. Lincoln's Inn'de yaptığı hukuk tahsili süresince Londra'nın dışına çıkmayan Ayhan, adaya dönüşünü *Barrister at Law* (avukat, dava vekili) payesini elde edince gerçekleştirmiştir. Avukat adayları genelde hukuk tahsilini yirmi bir yaşında tamamlayıp yurda dönerler. Bir yıl boyunca kıdemli bir avukatın yanında stajyerlik görevi yapıp, yirmi iki yaşını doldurduktan sonra kendi yazıhanesini açmaya hak kazanır.

Ayhan hukuk tahsilini tamamlayıp yurda döndüğünde henüz yirmi bir yaşını doldurmamıştı. Bu yüzden stajını bir buçuk yıl yapmak zorunda kaldı. Bu altı ay bile ona fazla görünmüştü. Stajını Avukat Fadıl Korkut Bey'in yazıhanesinde tamamlayan bu genç avukat, 1953 yılında Ankara Sokak 10 numaralı dükkânı kiralayarak mesleğini kendi ofisinde sürdürmeye başlar. Fadıl Bey'in yazıhanesinde yakaladığı ortamı değerlendiren Ayhan, kısa sürede kendini yoğun bir aktivitenin içinde bulur. Ferruh Halluma ve Hami Özsaruhan'ı yanına alarak faal bir ekip oluşturur. Avukat yamağı Bn. Samiye Mustafa'yı yardımcı olarak ekibe almayı da ihmal etmez. Başlarında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak Bey'in bulunduğu, genel sekreterliğini de Ayhan Hikmet'in üstlendiği ekip Dr. Fazıl M. Küçük'e bağlılık yemini etmişçesine canla başla oradan oraya koşuşurlar. Köy köy, kasaba kasaba dolaşıp halkı İngiliz yönetimine karşı bilinçlendirmeye çalışırlar. Ta ki, İngiliz'in sadık hizmetkârı Rauf Raif Denктаş ortaya çıkana kadar. O görünmüş, film kopmuştur. Köroğlu ne diyor? 'Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu.'

Atatürk Enstitüsü adıyla öğretime başlayan gece okulundan tutun, bugünkü kütüphanelerin nüvesini oluşturan kitaplığa varıncaya dek bütün toplumsal kazanımlar Ayhan Hikmet ve ekibinin cansiperane çalışmalarıyla hayata geçer. Evkaf'ın Türk cemaatine iadesi için Avukat Sadrettin Efendi'nin İngiliz yönetimine karşı elli yıl önce başlattığı mücadele sonuçlandırılarak avludaki göndere Türk bayrağı çekilir. Ekip öylesine enerji yüklü, girişimleri de o denli başarılıdır ki, milli şef bildikleri, bütün adayı baştanbaşa gezip imamlarla muhtarlara 'Lideriniz' diye empoze ettikleri Dr. Küçük bile o güne kadar yapa geldiği bütün hırçınıkları bir yana bırakır ve neredeyse huy değiştirir. Ne yazık ki o mutlu günler tatlı bir hayal gibi kısa sürer.

Güney Afrika'daki bir hâkimlik münhalı için başvuruda bulunmuştu. Olumlu cevabı alınca da tayin işlemini tamamlamak üzere Londra'ya gitmişti. Ancak bütün bunlar babasının rızası dışında geliştiğinden içine sinmemiş ve gerisin geriye Kıbrıs'a dönmüştü.

Böylece, babayı mutsuz eden sebep de ortadan kalkmıştı. İkinci bir maceraya kalkışıp adayı terk eder endişesiyle aile Ayhan'ı alelacele evlendirir. Ona eş olarak Peristeronalı Rençber Mehmet Emin Ağa'nın kızı Sabiha'yi uygun görürler. Nikâhları Peristeronadaki iki şerefeli camide, caminin imamı tarafından kıyılır. Bu evlilikten 1958 tarihinde bir kız, 1960 tarihinde de bir oğlan çocuk dünyaya gelir. Kıza Ayhan'ın annesinin adı Hıfziye, oğlana Sabiha'nın babasının adı Mehmet Emin konur.

Ayhan, bu ülkeye muhalefet de lazım. Hizmetimizi şimdilik bu şekilde sürdüreceğiz, dedi. Yanına Avukat Ahmet Muzaffer Gürkan'ı da alarak birlikte yola devam ettiler. 1960'ta, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilan edildiği gün Cumhuriyet gazetesini çıkarmaya başladılar. Çok geçmeden yayınları nedeniyle hakaretlere, daha sonra da tehditlere maruz kaldılar. Kaygı duyan bizlere, Ayhan bu kez 'dostlar gazi biz şehit' demeye başladı. Bunun kara mizah olduğunu biliyorduk. Gözünü kan bürümüş canilerin işi bu raddeye vardıracaklarını kestirememiştik. Tarih 1962. 23 Nisan'ı 24 Nisan'a bağlayan gecenin bir yerinde, yatağında ve karısının koynunda uyumakta olan Ayhan Hikmet hunharca katledilir.⁴

Ayhan Hikmet'e bu acı sonu, kimler hazırlamıştır veya tetiği kimler çektirmiştir? Bu konuya tezimizle alakalı olmadığı için girmiyoruz. Çünkü böyle bir konuyu irdelemek başlıca bir araştırma konusudur. Dolayısıyla Ayhan Hikmetle ilgili kardeşinin verdiği bilgileri yorumlamadan yukarıda vermeyi uygun gördük. Ayrıca çalışmamızın asıl amacını Ayhan Hikmet'in Cumhuriyet gazetesindeki yazılar oluşturmakta. Kısa bir yayın hayatı olan bir gazetenin o günün koşullarında ve fikir hayatında önemli bir rol oynadığını düşünmekteyiz.

Çalışmamızla ileride Kıbrıs Türk Basın Tarihi ile ilgili olarak Cumhuriyet gazetesi ve Ayhan Hikmet hakkında yapılacak araştırmalara katkı koyabileceğimiz inancımızı da burada ifade etmeliyiz.

⁴ Aydın Hikmet'in 27 Nisan 2008 tarihli sözlü ifadeleri

I. BÖLÜM: İNCELEME-DEĞERLENDİRME

A. İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR

— *Müşterek Pazar ve Kıbrıs*: Müşterek pazarın gaye ve mahiyeti üzerinde durulmaya çalışıldığı bu makaleden Roma'da; 1957 tarihli mart ayında Fransa, İtalya, Batı Almanya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında "müşterek pazar ve Avrupa iktisâdi camiası" adlı anlaşma yapılmış olup bu anlaşmayla gümrük tarifelerinin kendi aralarında azaltılması, müşterek pazarın memleketlerine gelecek mallardan aynı gümrük tarifelerinin alınması gibi temel prensiplerinde anlaşmış oldukları makaleden anlaşılıyor. İngiltere'nin de bu birlikteliğe girmek istediği, hatta (common wealth) İngiliz Uluslar Topluluğu memleketleri arasında hoş karşılanmadığı belirtilmenin yanı sıra bu gruptan olan Avustralya'nın en sert tepkiyi verdiği belirtilmektedir. (*Cumhuriyet*, 23 Nisan 1962, 89. Sayı)

— *Cemaat Meclisi Bütçesi I*: Türk Cemaat Meclisi'nin 1962 tarihli bütçesini hazırlamak için yaptığı oturumda yapılan bütçenin israfa sebep olabilecek şekilde hazırlandığı, zaten fakir olan Kıbrıs halkının zor duruma düştüğü, meclis üyelerinin aza kanaat edebilmesi gerektiği üzerinde duruluyor. Baştakilerin hem çok çalışması, hem de bütçede ayrılan miktardan daha az tahsisat alması gerektiği üzerinde duruyor. Son paragrafta vaatlerini yerine getirerek daha az maaş ve tahsisat almaları beklendiği ifade edilmektedir. (*Cumhuriyet*, 8 Ocak 1962, 74. Sayı)

— *Cemaat Meclisi Bütçesi II*: Yıllık Cemaat Meclisi bütçesinin fazlalığından bahsetmekte olup bu tahsisat halkın bilgisine açık olmalı, zaten dış geziler Cumhurbaşkanı muavini ile Türk bakanlar tarafından yapılması gerektiğinden zaten bu kalemlerden tahsisat ayrılmalıydı şeklinde ifade ediyor. Kültürel konularda dış temasımız Türkiye ile olduğundan merciimiz Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği'dir. Hâlbuki buraya ayrılan fakir halkımızın ihtiyaçlarına gidebilirdi. İlave olarak yayın masrafları kalemine iki bin beş yüz lira ayrıldığı ve bunu tafsilatlı olarak halka anlatmak zorunda oldukları belirtiliyor. (*Cumhuriyet*, 15 Ocak 1962, 75. sayı)

— *Kriz ve Sonrası*: Siyasi krizlerin biri bitip diğeri başladığı, her krizin de halk nezdinde yaralar açtığı işsizliği artırdığı ticarî hayatı olumsuz etkilediği ve sefaleti artırdığı ifade edilmekte. Siyaset cambazlarının ise bu gibi hadiselerden istifade etmenin yolunu aramaktan çekinmeyeceğini belirttikten sonra Kıbrıs halkının yüzde sekseninin günlük geçimlerini kazanamadıklarını halkın yarısının ise üç beş kuruşla geçindiği üzerinde duruluyor. Hal böyle olduğu halde bazı kimselerin siyasi havayı elektriklendirdiğini üzümlere gördüklerini

ifade ediyor. Hâlbuki herkesin kendi imkânını müspet manada kullansa ülkenin daha yaşanabilir olacağı yönündeki görüşlerini aktarıyor. (*Cumhuriyet*, 29 Ocak 1962, 77. sayı)

— **Cemaat Meclisi Meselesi:** Bu yazıda, cumhuriyetin kurulmasının üzerinden bir buçuk yıl zaman geçmiş olmasına rağmen Cemaat Meclisi'nin yeterli randımanla çalışmadığından söz ediliyor. Kıbrıs'ta ki Türk toplumunun varlığının tehlikeye düşmesinin de meclisin yeterli derecede çalışmamasından kaynaklandığı vurgulanıyor. Plansız programsız yatırımların fiyaskoyla sonuçlandığı ifade ediliyor. Bunlara misal olarak plaj projesi sayılmakta. (*Cumhuriyet*, 19 Şubat 1962, 80. Sayı)

— **Kalkınma Edebiyatı:** Yöneticilerin kalkınma nutuklarıyla ortaya atıldıkları ancak ciddi çalışmalar içine girmedikleri, kendi kendilerini kandırma çabası içine girdikleri ve milletin maddi durumunun çok vahim olduğu belirtiliyor. Gün gelip de bir şeyler yapmak için işten geçmesinden korktuğunu da dile getiriyor. Bu endişeyle beraber öyle olmamasını istediğini de dile getiriyor. Günümüz hadiselerinin kaynağı mahiyetindeki ihmallerden bahsediyor. Toplumun planlı programlı bir ekonomi ile kalkınabileceğini bahsettikten sonra bir kısım zevatın hâlâ parlak nutuklarla halkı aldatmaya çalıştıkları da bahsediliyor. Ayrıca bazı yüksek mevkideki kimselerin Türk toplumunun menfaatleri yerine kendi ve çevresinin menfaatlerini düşündüğü bu yönde adımlar attığı üzerinde duruluyor. (*Cumhuriyet*, 5 Mart 1962, 82. Sayı)

— **Cumhuriyetten Bu Yana:** Cumhuriyetin ilanının ekonomik gelişme ve kalkınma için ciddi bir fırsat olduğunu ancak bu fırsatla beraber cumhuriyetin ilanından beri ciddi herhangi bir çalışma içine girilmediği kaydediliyor. İktisadi konularda komisyonlar kurulduğunu bunun daha önce de kurulduğu ancak müspet sonuç alınmadığı belirtiliyor. Her işi üç beş kişinin bilmesinden kurtulup, nihai kararlar almazdan önce önemli konuların en ince teferruatına kadar halk huzurunda tartışılması gerektiğinin anlaşılması zamanı geldiği belirtiliyor. Makalenin baş tarafında da cumhuriyetin 16 Ağustos 1960 tarihinde kurulduğu ama her şeyin daha rayına oturmadığından da bahsedildiğini görmekteyiz. (*Cumhuriyet*, 12 Mart 1962, 83. Sayı)

— **Evkaf ve Vakıflar:** 1955 tarihine kadar müstemleke hükümetinin elinde bir alet, oyuncak Evkaf'ın cemaat idaresine devri ile geçmiş idarenin aksaklıklarının telafi edileceğini, cemaatimize nispet yollardan faydalı olma yoluna gidileceğini düşünerek sevinildiği ancak bu sevinçte haklı çıkmadıklarını üzülerek belirtmeye çalışır. “Evkaf serveti ve geliri, cemaate yararlı maksatlara harcanacağına ve verimli yatırım sahalarına yöneltileceğine, maatteessüf ekseri zamanlar bir mirasyedinin hesapsız gidişini andırır bir durumda idare edildiği hatta israftan çekinilmediği anlatılmaya çalışılmıştır.

Mali Yolsuzluk ve Suiistimaller: Bu yazıda da devamla evkaf idaresinin sorunları üzerinde duruluyor. Evkaf idaresinin kullandığı mevcut muhasebe sisteminin, dairenin mevcut ihtiyaçlarının karşılayamadığı dile getirilmeye çalışılıyor. Halen Evkaf dairesinin mali nizamnameye ihtiyacı varken bu hususta hiçbir gayrette bulunulmamıştır. Evkaf mesul memurlarının ellerinde bir nizamname olmadığından her memur bir işi kendi düşüncesine göre yaptığından yapılan işlerde ekseriyetle bir insicamsızlık ve muavenet göze çarptığı üzerinde durmaya çalışıyor. (*Cumhuriyet, 13 Mart 1961, 31. Sayı*)

— **Evkaf'ın Başına Gelenler-II:** Bu yazıda da yine Evkaf idaresinin sorunlarına değinilmeye devam ediliyor. İdarenin giderinin gelirden fazla olduğundan bahsediliyor. Bu yazı cumhuriyet başmurağının raporu üzerinde duruluyor. Mazbut ve mülhak vakıflarının gider fazlalıkları ile köy camii komisyonlarının gider fazlalığı olduğu belirtilmiş. Buradan anlaşıldığı kadarıyla o tarihlerde köy camilerinin köy camii komisyonları olduğu, mahallin din görevlisine ve dini hizmetlere yardımcı olmaya çalıştığını da bu makaleden anlayabiliriz. Ayrıca bu makalede varidatların yeterince toplanmadığı, kira verilen yerlerin düşük kiraya verildiği bazılarının ise yüksek komisyona üye kimseler ve yakınlarına hem ucuz kira hem de kira ödemelerinin geciktirildiği anlaşılmaktadır. (*Cumhuriyet, 10 Nisan 1961, 35. Sayı*)

— **Evkaf'ın Başına Gelenler-III:** Yazılardan sezinlediğimiz kadarıyla yazarın yazılarına yöneticilerden çok yoğun tepki geldiğidir. Yöneticiler yazarımızı ülkede birlik ve beraberliğimizi bozmaya çalıştığı izlemi var. Yazar ısrarla, yanlış bir şey söylemediğini, söylediği şeylerin doğru olduğunu ve bunların arkasında olduğunu belirtiyor. Türk toplumunda hususiyile Evkaf idaresinde murakabe sisteminin olmadığı, Evkaf dairesinin esaslı bir kayıt tutma ihtiyacını hissetmediği vurgulanıyor. Makalede evkafa ait emlak gösteren esaslı bir sicil mevcut olmadığı ifade ediliyor. (*Cumhuriyet, 17 Nisan 1961, 36. sayı*)

— **Evkaf'ın Başına Gelenler-IV:** Bu yazıda da önceki yazılarda değinilen Evkaf kurumunun sorunlarına ilişkin yöneticilerden gelen tepkilerden çok, halktan gelen teveccühlere yer verilmiş ve sorun irdelenmeye devam edilmiştir. Bu makalede evkaf otelinin bitirilmediği, iş hanı ve Anadolu kulübü hakkındaki sıkıntılar dile getirildikten sonra Evkaf sinema şirketinin semere vermediği, Evkaf'ın çömlekçi ziraat ve hayvancılık şirketini sayarak bu iki şirket için yapılan yatırımlardan ne gibi istifade sağlandığını öğrenemediğini ifade eder. Köy camii komisyonlarının şirketlere iştirakçi yapılmasının yanlışlığı üzerinde duruluyor. (*Cumhuriyet, 24 Nisan 1961, 37. sayı*)

— **Verimli Topraklar Üzerinde:** Bu yazıda yazarın mısır gezisinden edindiği izlenimler okuyucuyla ve kamuoyuyla paylaşılmaya çalışılıyor. Nil nehrinin Mısır'ın gelişmesi açısından önemi üzerinde duruyor. Nil'in çevresindeki bereketli ve verimli toprakların uzun zamandır üç beş kişinin elinde bulunduğu, bu sebeple de halkın fakir olduğu, ancak Kral Faruk'un devrilmesinden sonra iş başına gelen ihtilal hükümetinin toprak reformuna giderek halkın gelir dağılımını düzeltmeye çalışıldığı belirtiliyor. Yeni ihtilal hükümeti önceki dönemdeki ağalık sisteminin kaldırılması için tazminat da dâhil birçok önlem aldığı ve arazileri köylüler arasında tevzii etmeye çalıştığını müşahade etmiştir. Ayrıca Mısır köylü halkının kooperatifleştiğini ve bundan memnun kaldığı belirtmektedir. Ayrıca köylere okulların yapılmaya çalışıldığının yanında köy halkının soysal ve kültürel faaliyetlerde de bulduklarını gözlemlediğini bizlere aktarmaya çalışmaktadır. (*Cumhuriyet*, 19 Haziran 1961, 44. Sayı)

— **Büyük Teşebbüsler:** Yazarın Mısır gezisinden edindiği izlenimleri aktarmaya devam etmektedir. Ayrıca ihtilal hükümetinin halkın daha iyi bir hayat seviyesine ulaşması için yaptığı çalışmalara değinilmektedir. Hükümet kendi ihtiyaçlarını kendi öz kaynaklarıyla karşılamaya çalıştığını buna misal olarak aswan barajı olduğunu belirtmekte. Ayrıca bu barajla elektrik ücretleri de Kıbrıs parasıyla iki mil kadar olacağı belirtiliyor. Gazetelerin de kendi tirajlarından ziyade ülke menfaatlerinin önde olması gerektiğini belirttikten sonra Kıbrıs'taki bazı gazetelerin ise millete faydadan ziyade keseyi düşündüğü, baş sayfalarını müstehcen resimlerle doldurduklarını bahsettikten sonra, yazarımız "bir gazeteci ve gazete olarak bunlardan hicap duyduklarını" ifade etmektedirler. Ayrıca "bazı genç okuyucuların hislerini istismar ederek gazetelerin tirajlarını arttıracaklarını ümit eden meslektaşlarımız namına biz bu halden esef duymaktayız." İfadeleriyle makalesini bitiriyor. (*Cumhuriyet*, 26 Haziran 1961, 46. Sayı)

— **Beş Yıllık Program ve Yerli Sermayenin Önemi:** Uzun yıllar sömürge boyunduruğunda kalmış olan Kıbrıs'ın ekonomik kalkınmasının önemine vurgu yapılıyor. Ekonomik gelişme için yerli sermayenin işletilmesinin çok önemli olduğu, ancak yerli sermayenin yeterli gelmediği noktalarda devletini bu açığı kapatması gerektiği savunuluyor. Buna da örnek olarak Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu aşamasında yaptıkları örnek veriliyor. Yabancı sermayenin ülkedeki yerli sermayeyi destelediği takdir de doğru olduğuna inanıyoruz. (*Cumhuriyet*, 11 Eylül 1961, 57. Sayı)

— **Beş Yıllık Program ve Yerli Sermayenin Önemi-II:** Yerli sermayenin önemini açıklamasına önceki yazıdan devam ediliyor. Buna Lefkoşa Türk Bankası örnek veriliyor. Tamamen Kıbrıs Türklerinin parasıyla 1901 tarihinde yardımlaşma sandığı olarak kurulan

bankanın nasıl banka haline gelebildiği örnek gösteriliyor. Burada üç ayrı çocuğun kendi aralarında konuşmaları palarodi ediliyor. Bunlar gerçekte olabilir, hayali de olabilir. O günün şartlarını okuyuculara anlatmak için bu şekilde yol izlenmiş. (*Cumhuriyet, 18 Eylül 1961, 58. sayı*)

— **Çarşının Şikâyeti:** Çarşı pazar esnafının ve sanatkârının gidişatlarından hiç memnun olmadığı, kendilerinin sorunlarıyla ilgilenilmesi istediklerine vurgu yapılıyor. Yazara göre çarşıdaki sıkıntının asıl kaynağının plansız yapıdan olduğu vurgulanmanın yanında, bazı mallarda gerek yerli üretim gerekse de ithal edilen ürünlerin fazlalığı ve para kıtlığı olduğudur. O tarihlerde hem iki toplumlu, hem bu gün ki gibi üniversite ve turizmin bugün ki boyutlarda olmadığına üretilen ve imal edilen ürünlerin çokluğu fiyatların düşmesine ve esnafın doğal fiyat düşürmesiyle kaynaklanan sıkıntısına dikkat çekmeye çalışmıştır. (*Cumhuriyet, 18 Aralık 1961, 71. Sayı*)

— **Türk Cemaat Meclisi 1962 Bütçesi:** Türk Cemaat Meclisi'nde hazırlanmış olan 1962 tarihli bütçe tasarısının yakında başlanacak olan müzakereleri yorumlanıyor ve bütçenin açık vereceği, israftan kaçınılmamış olduğu, istihdam giderlerinin ise sorun olmaya başladığı vurgulanıyor. Kıbrıs gibi zaten zayıf bünyeye sahip olan ekonomilerin bu yönde çok dikkatli olmaları gerektiğine vurgu yapılıyor. Makalenin sonunda tasarıda tasarrufun mümkün olabileceği noktalar üzerinde dahi tasarruf yoluna gidilmemiş olduğu hususa eleştiri getirmektedir. (*Cumhuriyet, 25 Aralık 1961, 72. Sayı*)

— **Çarşığı Bekleyen Felaket:** Çarşıdaki esnafın durumunun vahametinden söz ediliyor ve kış mevsiminin başlamasıyla bu durumun daha da kötüye gidebileceği belirtiliyor ve yetkililer, bu konuda ciddi adımlar atmaya davet ediliyor. Çarşıdaki esnafın spekülâtif bir zihniyetle temin edebildikleri bütün krediyi ithal mallarına yatırarak büyük bir eşya stoku yaptıklarını veresiye satışından kaynaklanan alacakları toplamada ki zorluklar esnafi sıkıntıya düşürmüştür. Bazen de iflasın eşiğindeki işletmelerin mallarını işportaya düşürerek malı maliyetinin altında satmasının acı bir gerçek olarak durduğunu belirtir. Bu durumda da bazı bankaların esnafa zecrî tedbirler uyguladığını ifade eder. Piyasayı yeni bir plan ve program düzeltebileceğini ifade eder. (*Cumhuriyet, 23 Ekim 1961, 63. Sayı*)

— **İktisadî Kalkınma İçin:** Bu yazıda ülkenin gelirinin belli ve sınırlı olduğu, gelirin gideri hiç karşılamadığı ve bunun da zaten sürekli olarak böyle olduğu belirtiliyor. Bu sebeple de tasarrufa çok dikkat edilmesi, planlı ve programlı bir şekilde hareket edilmesi ve üretimi arttıracak kimi girişimler yapılması gerektiği belirtiliyor. Hiçbir zaman hiçbir şey için geç olmadığı da ayrıca ilave ediliyor. İktisadi krizden kurtulmak için bir taraftan istihsalı artırmak öte yandan azami tasarruf kaidelerine riayet etmek gerektiği belirtiliyor.

Sermayenin temini için tasarrufun gerekli olduğu ifanın yanında tasarrufun maddi bakımdan olduğu kadar psikolojik bakımdan da önemli olduğu açıklanmaya çalışılıyor. Bu plan ve programlar için vaktin bitmiş olmadığı daha yapılabilecek şeylerin olduğunu yetkililere hatırlatmaya çalışıldığını anlıyoruz. (*Cumhuriyet*, 30 Ekim 1961, 64. Sayı)

—**Planlı ve Programlı:** Ülkenin ekonomik kalkınmasında planlı ve programlı olmanın önemine vurgu yapılıyor. Ülkenin içinde bulunduğu durumdan ancak o şekilde çıkabileceğini belirtiyor. Yazarın gazetesinin açıldığından beri plan ve programdan bahsettiği henüz 3 Kasım 1961 tarihinde Rauf Denktaş'ın Türk Cemaat Meclisi Başkanı sıfatıyla bu konuya eğildiği, geç de olsa böyle bir niyet ve girişimin faydalı olacağı kanaati üzerinde duruluyor. Böyle bir planın ilmi gerçeklere dayanması gerektiği ifa eder. Plansız yapılan işlerin rençperleri ve esnafı bu hale getiren sebeplerden bazıları olduğu da makalede belirtiliyor. (*Cumhuriyet*, 13 Kasım 1961, 66. Sayı)

— **Ziraata Önem Vermeliyiz:** Bu yazıda, Kıbrıs nüfusunun yarısından fazlasının ziraat yoluyla geçindiği ve ziraata önem verilmesinin ne denli önemli olduğu vurgulanıyor. Buna rağmen köylü nüfusunun milli gelirden aldığı payın yüzde kırkın altında olduğu, bunun da çok adaletsizce olduğu belirtiliyor. Ziraatın daha verimli olabilmesi için fenni usullerden azami istifade edilmesi gerektiği bu hususta ziraat mühendislerimizden usulüne uygun bir şekilde istifade edilmesi gerektiği, ayrıca köylerdeki kültür ve eğitim müesseselerinin zirai gelişmemize hizmet edecek şekilde yeniden tanzim edilerek geliştirilmesi ve genişletilmesi üzerinde durur. Ayrıca köylünün ihtiyaç duyduğu malzemeleri almaları hususunda uzun vadeli krediler temin edilmesi gerektiği, kooperatifleşmenin hem hammadde alımı hem de ürünlerin Pazar'a bu yolla satılması, diğer yandan da dış pazarlara bunları pazarlamada faydalı olacağı düşüncelerini ortaya koymaya çalışıldığını görebilmekteyiz. (*Cumhuriyet*, 20 Kasım 1961, 67. Sayı)

—**Çarşı Ne Durumda?** : Çarşı ve pazarın, esnaf ve sanatkârın içinde bulunduğu zor durum dile getirilerek bu sorunların günbegün şiddetini arttırdığı ve artık bir şeyler yapılması gerektiği belirtiliyor. Cemaat Meclisi'nin “ kalkınma planı” hazırlarken çarşının ilgili tarihteki sıkıntularına çözüm olabilecek tarzda hazırlanmasının önemine değiniyor. Ticaretin “ iyi kalite, ucuz fiyat” prensibi daima hatırdta bulundurulmasını öneriyor. Zaman zaman sergi ve panayırklar düzenlenmesinin hatta “ yerli malları desteklenmesi” kampanyası esas temayı teşkil etmesi teklifini satırlarına taşıyor. (*Cumhuriyet*, 27 Kasım 1961, 68. Sayı)

— **Kredi İmkânları-I:** Bu makalede, memleketin içinde bulunduğu ekonomik krizin giderilebilmesi için hükümetin kalkınma planları hazırlaması, acil ve planlı tedbirler alınmasının gerekliliğine vurgu yapılıyor. Ancak iş yapılması için kullanılacak gerekli

kredinin Kıbrıs'ta var olan parayla gerçekleştirilmesi gerektiği ve bu konuda dışarıya bağımlı kalınmaması gerektiğine işaret ediliyor. Kıbrıslılara ait olup İngiliz bankalarında bulunan paraları da Kıbrıs'ta olması durumunda daha iyi bir şekilde değerlendirilebileceği vurgulanıyor. (24 Temmuz 1961, Cumhuriyet, 50. Sayı)

— **Kredi İmkânları-II:** Önceki yazıya devamla, Kıbrıs'ta mevcut olan İngiliz bankalarının imkânlarının sınırlandırılması gerektiği ve Kıbrıs dışına gönderdikleri parayı Kıbrıs'a geri getirmeye mecbur edilmeleri gerektiği savunuluyor. Bunun sağlanabilmesi için de ülkede güvenli bir ortamın şart olduğuna vurgu yapılıyor. Ayrıca bu durumun halli için sigorta şirketlerinin de ikna edilmesi gerektiği ifade ediliyor. Yani Kıbrıs'ta toplanan primlerin Kıbrıs'ta işletilmesini tembih edici tedbirlerin alınması gerektiği üzerinde duruluyor. Burada bir merkez bankası kurulması anayasada derpiş edildiği halde bu güne kadar bu hususta bir tedbir almadığı ortaya konuyor. (Cumhuriyet, 31 Temmuz 1961, 51. sayı)

— **İktisadî Davalarımız I:** Kıbrıs Türk toplumuna 82 yıllık İngiliz sömürge idaresinden kalan en büyük mirasın ekonomik ve mali sıkıntılar olduğuna dikkat çekiliyor. Cumhuriyet rejimine geçilen bir dönemde pek çok sorunla karşı karşıya olunduğu ve bunların halli için ciddi çalışmalar gerektiği vurgulanıyor. Uzun esaret yönetiminden sonra cumhuriyet idaresinin olmasından memnun olan yazar, Kıbrıs Devlet'i çerçevesi içinde cemaatin iktisadi kalkınmasına hizmet edecek kalkınma programlarını-daha önceki makalelerde de ifade edildiği gibi ivedilikle hayata geçirilmesinin önemi üzerinde durmaya çalışıyor. Makalesini: "Anavatan inkılâp hükümetinin kabul ettiği iki esas prensibi benimsemeliyiz. İktisadi kalkınma hamlelerimizin başarı kazanılması için 1. Fazla lakin sistemli çalışmamız ve 2. Azami tasarrufa riayet etmemiz lazım" ifadeleriyle bitiriyor. (Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, 1. Sayı)

— **İktisadî Davalarımız II:** Kıbrıs'ın aslında kendi kendini besleyecek dengeli bir sistem kurabilecek olduğu, ancak sömürge idaresi döneminden başlayarak gidişatın yanlış yola sevk edilmiş olmasının memlekette anormal bir durum yaratmış olduğuna ve köylüyü fakirleştirdiğine değiniliyor. Bunun yanında şehirlerde ise suni bir lüks ve israfın hüküm sürdüğü öne sürülüyor. İktisadi krizin geçmiş dönemlerdeki plansızlıktan kaynaklandığını ifade ediyor. İktisaden kalkınmak için kredilere ihtiyaç olduğu bunun da ancak ya yerli kredi verenlerden ya da yabancı kredi kuruluşlarından temin etmek gerekir diye görüş bildirmektedir. Kredi alabilmenin ön koşulunun da itimat olduğunu eklemektedir. İlave konular arasında köy iktisadiyatının kalkınması, sanayileşme ve muvazeneli ticari

münasebetler kurulmasının ehemmiyeti üzerinde durur. (*Cumhuriyet*, 23 Ağustos 1960, 2. sayı)

— **İktisadî Davalarımız-III:** İktisadi kurumların halka mal edilmesi gerektiği, bunun için de halkın yoğun katılımının gerektiği, bu katılımın olabilmesi için de güven ve güvenlik sorunlarının çözülmesinin önemine işaret ediyor. İktisadi kalkınma mevzuunda karşılaşılan en büyük müşkül sermaye temini işidir. Bunun da öncelikle yerli imkânlarla olması güzel olacağı istenen paraların ivedilikle toplandığı belirtiliyor. Halkı için çok coşkulu olduğu belirtiliyor. Ancak yapılan yardımların her kuruluşunun sarf şeklinin hesabını kurum verebilmelidir. Yapılacak olan teşebbüs ne olursa o kurum halka mal edilmelidir. Görüşüyle makalesini yazarımız bitiriyor. (*Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1960, 3. Sayı)

— **İktisadî Davalarımız -IV:** Yazar uzun dönemli ekonomik kalkınma için çiftçi borçlarının uzun dönemli taksitlere bölünmesini, esnafın kira ve borç meselelerinin halledilmesini, halkı göçe mecbur bırakan sebeplerin ortadan kaldırılmasını temenni etmektedir. Çarşıdaki esnafın ticaretinin durduğu, işsizliğin arttığı, yurtdışına göçün devam ettiği, bununda hayra alamet olmadığı ifade edilmekte. Yazarın öneri olarak sunduğu teklifleri şöyle sıralayabiliriz: Çiftçi borçlarının dondurularak uzun vadeli taksitlere bağlanması, esnafın düşmüş olduğu kötü durumdan kurtarmak için kira mevzuunun halledilmesi ve halkın göçe mecbur eden sebeplerin ortadan kaldırılması şeklinde sıralayabiliriz. (*Cumhuriyet*, 6 Eylül 1960, 4. sayı)

— **İktisadî Davalarımız-V:** Ticaretin gelişmesi için halkın satın alma gücünün gelişmesi gerektiği, bunun da zirai ve sanayiye ait ürünlerin üretilmesinin geliştirilmesiyle mümkün olabileceğine işaret ediliyor. İktisadi kalkınmada yıkıcı rekabetten kaçınmak, randımanlı çalışmak, memleket ekonomisini ithalata muhtaç bir durumdan kurtarmak prensibine riayet edilmesi gerektiğini belirttikten sonra ucuz fiyat ve iyi kaliteli mallar üretmek gerektiğini ifade eder. İthalatın çoğal iktisaden iyi olmamasının yanında verimli yatırım sahalarına yöneltilmesi icap eden kıymetli sermaye ve krediler israf edilircesine harice aktarılıyordu. Ticaret ancak halkın satın alabilme gücüne muvazi olarak gelişir. Halkın satın alım gücünün yükseltilebilmesi için sanayi ve ziraat istihsalin inkişafı ve değerlendirilmesi ile mümkün olabileceğini belirtir. Bir tarafta dükkân ve ambarların tıka basa ithal eşya ile dolu müşteri beklerken tüccar diğer tarafta aylardır işsizlik içinde kıvanmakta olan işsizler ve fakir insanların olduğunu gözler önüne sermeye çalışır. (*Cumhuriyet*, 13 Eylül 1960, 5. sayı)

— **İktisadî Davalarımız-VI:** Ekonomik kalkınmada en büyük rolü sanayileşmenin oynadığını belirtiyor, sanayileşme girişimlerinin de toplum olarak yapılmaması durumunda

ortak bazı teşebbüslerin devreye girmesi gerektiği ifade ediliyor. Büyük memleketteler bile Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg kurmuş olduğu” müşterek Pazar” gibi bunun aksi bir yol yani Kıbrıs’ın iktisadi alanda bölünmesi ekonomik inkişafa değil gerilemeye yol açacağını hâlbuki bu makalenin yazıldığı tarihten takriben üç yıl sonra ortak devlet bitecekti, ifade etmektedir. Ayrıca yazara göre yapılan müessesler sadece Türk toplumu için değil gerek turistler olsun gerekse Rumları hesaba katmalıyız. İktisadi bölünme ne Türk toplumuna ne de Rum toplumuna faydalı olacağını ifadeyle makaleyi bitiriyor yazarımız. (Cumhuriyet, 19 Eylül 1960, 6. sayı)

B.SİYASİ İÇERİKLİ YAZILAR

— **Gerçek Milliyetçilik:** Gerçek milliyetçiliğin ve de milliyetçiliğin, toplumunun ve milletin menfaatlerini kendi şahsi menfaatlerinin üstünde görmesiyle mümkün olduğu vurgulanıyor. Gerçek milliyetçinin, kendisi gibi düşünmeyen kimseleri hain gibi görmeyen olduğuna, milletin akliselimine, zekâsına, doğru ile yanlış birbirinden ayırt edebilme gücüne inancı olduğu belirtiliyor. Laf milliyetçiliğinden ziyade, gönül milliyetçiliğinden bahsetmeye çalışıyor. “Parolamız Türk’ten Türk’edir” derken kendisi ve aile fertlerinin ecnebi dükkânından alışveriş yapmaması gerektiğini izah etmeye çalışıyor. Son üç paragraf milliyetçilikle ilgi samimi ve hamasi yazı içeriyor. Milliyetçiliğin kalpten olması, tüm diğer kardeşleri için elinden geleni yapmaya gayret etmesi gerektiği yoksa kendi lüks hayatı yaşarken dindaşı ve arkadaşının mağduriyetine duyarsız kalanın milliyetçi olamayacağını ifade etmeye çalışıyor. (Cumhuriyet, 28 Ağustos 1961, 55. Sayı)

— **Aksak Siyaset:** Bu makalede, yüksek mevkii sahibi bir zatın, cezalandırma yöntemi olarak tekrar dayağa dönülmesi sözü üzerinde duruluyor ve bunun çok ayıp bir şey olduğunu, “ milliyetçiliğin” bu olmadığından bahsedilmeye çalışılıyor. Eski yöntemlerin bu zamanda artık kâr etmeyeceği ve bu zihniyetten vaaz geçilmesi gerektiği vurgulanıyor. Bu arada yüksek eğitim alan gençliğin ortak platformlar oluşturup cemaatin daha ileriye gitmesi için fikri olan Türk aydınlarını davet ettikleri halde çoğunun böyle bir toplantıya gelmeyip kapalı kapılar ardında ilkel yöntemler üzerine konuştukları mevzuu ediliyor. “Biz milliyetçiyiz. Bizden olmayanlara dayak lazımdır” diyenlerin elinde toplumun kalmayacağı sonuç bölümünde tekrar üzerinde duruluyor. (Cumhuriyet, 26 Şubat 1962, 81. Sayı)

— **Faşizme Giden Yol:** Memleketin içinde bulunduğu ekonomik krize çare bulamayan faşist iktidar sahiplerinin kimi zamanlar milletin dikkatini başka taraflara yönlendirmek için halkın duygusallığıyla oynama yolunu tercih ettiklerine vurgu yapılıyor. Bu maksatla halka

şövenist fikirler aşılması, sık sık düşmanlardan ve aslında var olmayan tehlikelerden bahsettiklerini belirtiyor. Bu devrede diktatör taslakları kan kokusu almış canavarlara dönüştükleri, onların şerrinde halkın ne ırz ve namusu, ne malı, nede canı emin olmadığı, diktatör taslakları sık sık halkın karşısına çıktığını hâlbuki her çıkışın kendi ceplerini daha da nasıl parayla doldurabilirim yolunu bulmak olduğu yolundaki imalı ifadelerden bahsetmektedir. Buna karşı olarak halkın daha uyanık olması gerektiğini ifade ederek azim ve metanet gösterilmesi gerektiği, bunun sonunun mutlaka halkın, hakkın ve demokrasinin zaferi olacağına işaret ederek yazısını bitirir. (*Cumhuriyet, 1 Ocak 1962, 73. Sayı*)

— **Federasyon Gerekliliği:** Bu yazıda Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu diye adlandırılan oluşumun artık varlığının gerekliliğinin ortadan kalkmış olduğu savunuluyor ve bunun sebeplerine de ayrıntılarıyla değiniliyor. Federasyonun 1949 tarihinde kurulduğu, o zamana kadar Türkiye’de yerleşmiş Kıbrıslılar tarafından müstemleke idaresindeki soydaşlarını teşkilatlandırmak için mevcut siyasi partileri birleştirerek Kıbrıs Milli Türk Birliği ismi altında yeni bir siyasi parti meydana getirdiklerini ayrıca hiçbir siyasi gayesi olmayan teşekküller de bir federasyon şeklinde teşkilatlandırıldığını belirtir. Yazara göre bu kurum yeni cumhuriyetle yetkilerini Türk işleri komisyonuna devretmiş olmalıdır. 1949-1960 tarihleri arasında federasyonun ilgi sahasına giren Aile Kanunu, Müftülük, Evkaf gibi işler cumhuriyetle birlikte “Türk İşleri Komisyonu’na” havale edildiğini geçmişte parti gibi işlev gördüğünden federasyonun gayelerini ilgili kurum zaten deruhte ettiğinden “Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu” diye isimlendirilen teşekkülün artık hükümeti vücudu kalmadığını ifade etmektedir. (*Cumhuriyet, 29 Mayıs 1961, 44. Sayı*)

— **Sömürgecilik Tehlikesi:** Bu yazı sömürge devri Kıbrıs’ını özleyen kimi yazarların ve siyasilerin bu yönde yaptıkları açıklamalara tepki olarak yazılmış. Sömürgeciliğin gerek Kıbrıs için gerekse de dünyanın diğer coğrafyaları için ne denli büyük bir tehdit olduğuna vurgu yapılıyor. Sömürgeciliğin Kıbrıs halklarına çok çektirdiğini, Türk Cemaat’i olarak gerek maarif, Evkaf ve Müftülük hususunda girişilen mücadele 27-28 Ocak 1958 çarpışmaları, sömürgecilik oyunlarına karşı toplumumuzun şahlanışının birer asil misali olduğunu belirttikten sonra yazının yazıldığı bin dokuz yüz altmış bir yıllarında bir milyon müslümanın ölümüne, Angola’da üç yüz bin zencin katliamına sebep aynı sömürgeci zihniyet olduğunu ifade etmektedirler. (*Cumhuriyet, 10 Temmuz 1961, 48. Sayı*)

— **Birlik ve Beraberlik-I:** Bu yazıda, “birlik ve beraberlik” kavramını kullanan kimi kimselerin her düşmanlık gösterdikleri kimseye kızdıkları zaman onu “birlik ve beraberliği bozmakla” ve “vatan haini” sıfatlarıyla itham ettikleri ancak asıl vatan hainliğinin bu olduğunu söylüyor. Böyle güzel hamasî ifadeler şahsî menfaat güttüğü müddetçe, söz

şahbine fayda yerine zarar verecektir. Kendileri gibi düşmeyenlerde olabileceğini ama onları ağır ifadelerle itham etmek iyi bir yol olmadığı belirtiliyor. Bu şekilde bir üslup millî birlik ve beraberliği hançerlemenin ta kendisi olduğunu belirterek makalesini yazarımız tamamlıyor. (*Cumhuriyet*, 17 Temmuz 1961, 49. Sayı)

— **Birlik ve Beraberlik-II:** Önceki yazıda değinilen birlik ve beraberlik konusu üzerinde durulmaya çalışılıyor. Kimilerinin birlik ve beraberlik kavramını kendi tekellerinde gibi gördükleri ifade ediyor. Cemaatin ilerici programlarla yüksek idealleri gerçekleştirebileceğini bunu da üç şarta bağlar, özetle şöyle ki: a- Toplum içerisinde baskı, tehdit ve tedhiş hareketlerine son verilmesi. b- Bahislerin toplum menfaatlerini çiğneyerek şahsi servet yapma emellerine son verilmelidir. c- Cemaatimizin bir bütün olarak kalkınmasını sağlayacak rasyonel iktisadi programlar hazırlanmalıdır. (*Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1961, 52. Sayı)

C.SOSYAL İÇERİKLİ YAZILAR

— **Sosyal Hayat:** Mısır'a yapılan gezinin izlenimleri aktarılmaya devam ediliyor. Gelir adaletsizliğinin düzeltilmesine çalışılmasından ve sivil toplum örgütlülüğünün ne denli güçlü olduğundan bahsediliyor. İhtilal hükümetiyle Mısır'da köylere kadar ilkokullar, sağlık merkezleri, sosyal ve kültürel faaliyetleri sevk ettiklerini müşahede ettiğini hatta köylerde ki kahvehanelere faydalı kitaplarla donatıldığını memnuniyetle gördüğünü anlamaktayız. Televizyon programlarının kültürel mevzularda oluşunu belirtir. Bu hususlardan Kıbrıs'taki Türk toplumunun örnek alabileceği şeyler olduğunu belirtmektedir. (*Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1961, 47. Sayı)

— **Anavatan Yardımı ve Kıbrıs Türkleri:** Adnan Menderes Hükümeti zamanında Kıbrıs'a her zaman yardım edildiği vurgulanmaktadır. Yazar tarafından Ak Devrim olarak adlandırılan ve Menderes'in idamıyla sonuçlanan devrimden sonra da ilgili yardımın yapılmaya hâlâ devam ettiği belirtilir. Ancak bu yardımların düzenli bir şekilde dağıtılmaması sebebiyle sorunlar çıktığı ve bunun da düzelmesi gereken bir sorun olduğu vurgulanıyor. Bunun da işin ehlinin seçilerek onların eliyle yürütülmesi gerektiğine işaret ediliyor ancak "işin ehlinin" kim olduğu açıklanmıyor. Yardımları dağıtma halka itimat telkin edebilecek "murakabe müesseseleri" kurulması temenni ediliyor. Türk Cemaati Meclisi bütçesinin daha ziyade memur maaşlarını derpiş eden bütçe olduğu belirtiliyor. "İktisadî Kalkınma Komisyonu" kurulması teklif ediliyor. (*Cumhuriyet*, 27 Şubat 1961, sayı. 29)

— **Dünya Yine de dönüyor:** Galile'nin meşhur "dünya yine de dönüyor" hikâyesinin çerçevesinde aklın ve bilimin önemine işaret eden güzel bir yazı... Muhtemeldir ki o günün konjonktürüne göre bir kısım sıkıntılar ki yazar telmih babından Galile (1564-1642) ve diğer düşünürleri yazısında gündeme getirerek hür düşünce, akıl ve mantık yoluna işaret etmeye çalışıyor. Engizisyoncuları kızdıranın Galile'nin temsil ettiği hür düşüncenin akıl ve mantık yolunun, idareci çevrelerin taassup ve kara cehalet üzerine kurdukları saltanatlarının temellerini sarsması olduğunu ifa ediyor. Yakılan Bruna ve Servetus gibi düşünürlerin yakıldıkları meydanlarda heykellerinin abideleşeceğini ifade ettikten sonra "çünkü dünya yine de dönüyor." (*Cumhuriyet, 14 Ağustos 1961, 53. Sayı*)

— **Basının Vazifesi:** Bu yazıda, ünlü düşünür Konfüçyüs'ün öğrencilerine eline hükümler verilirse ne yapacağı sorusuna karşılık verdiği "her kelimeyi, olduğu manada" kullanmalarını sağlama cevabından hareket edilerek Kıbrıs basınının doğru, doğruluk ve barış için çalışması gerektiğine vurgu yapılıyor. Yazar makalesine devamla insanlığı felakete sürükleyen çok hadisenin insanların birbirlerini anlayamamalarından kaynaklandığını söylüyor. Bir müddetten beri Kıbrıs'ta toplumlar arasında bir yakınlaşma olduğunu bunun devamı halinde memleketin cennet haline geleceğini ifade eder. Zaman zaman meydana gelen gergin havanın da tarafların birbirlerini yanlış anlamalarından kaynaklandığı bunun da ancak sabırla, itidalle, karşılıklı saygı ve iyi niyetle geçirilebileceğini ifade ediyor. (*Cumhuriyet, 2 Ekim 1961, 60. Sayı*)

— **Halkın Vazifesi:** Sömürge idaresinden bağımsız olan Kıbrıs, üzerinde büyük güçlerin çıkar paylaşımı üzerinde duruyor. Güç mücadelelerinin ilkinin iktisadî olduğu ve büyük güçlerin, kendi aralarında pazar paylarını genişletme çabasından kaynaklanan bir mücadele olduğuna vurgu yapılıyor. İkinci mücadele yönteminin hedeflenen ülkenin iç işlerinde söz sahibi olabilme yönündeki davranışları teşkil eder. Bunu gerçekleştirmek için bol bol, demokrasi ve insan haklarından dem vururlar. Bunun karşısında yerli halka düşen vazife uyanık olmalarını istemektedir. (*Cumhuriyet, 9 Ekim 1961, 61. Sayı*)

— **Henüz Geç Değil:** Bu yazıda da ekonomik gidişatın kötü olmasından yakınıyor ve çare bulunması gerektiği vurgulanıyor. Toplumsal planlamalar yapılırsa gidişatın düzeleceğinde bahsediyor. Yoksa yurt dışına göçlerin devam edeceğini ve kalplerimizin parçalanacağını paragrafına alıyor. Göçleri önleyici çareler üzerinde duruyor. Göçlerin iktisadi olduğu kadar ictimâî olduğu, psikolojik olarak insanların göçü sever hale getirildiğini buna maddi durumu iyi olan bile tevessül ettiğini ama bunun iyi bir yöntem olmadığını ifade ediyor. İhtirasları, kaptisleri bırakıp bu millet için bir şeyler yapma vaktinin gelip de geçtiğini belirttikten sonra kesinlikle lüks ve israfın önüne geçilmesi gerektiğini

varguluyor. Maddi durumu iyi olmayanlarla alay edercesine lüks hayatı yaşamak toplumun geleceği açısından parlak bir manzara değildir. (Cumhuriyet, 16 Ekim 1961, 62. Sayı)

— **Yazarın Sorumluluğu:** Bu yazıda, yazarın topluma karşı olan sorumluluğundan; iyiyi ve kötüyü dile getirmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Üç beş kelimeyi bir araya getirenin topluma faydalı yazar olamayacağını belirtir. Öncelikle yazar samimi olmalı, ele aldığı konu hakkında kâfi derecede bilgi sahibi olmalı ve incelemelerde bulunması gerektiğini belirtir. Ayrıca yazarın ne toplumun hislerini istismar etmeli ne de bazı politikacılardan direktif almali der. Yazarın sorumluluklarının idrakinde olması ve kalemini dikkatli kullanması gerektiğini belirtir. (Cumhuriyet, 22 Mayıs 1961, 41. Sayı)

— **Demagojiden Usandık:** Toplumun durumunun iyileşmesinin ancak üretimle olabileceğini, ancak iktidar sahiplerinin bunu yapmak yerine halkın duygularıyla oynayarak onları uyutmaya çalıştıklarını belirtir. Şu an iktidar sahiplerinin, Dava ve mücadeleyi yürütebilecek kişi olmadıklarını, bunların “dava bitmemiştir”, “mücadele yeni başlamıştır” gibi sözler sarf ettiklerini hâlbuki bu sözleriyle hangi mücadelenin yeni başladığı, hangi devranın bitmediğine açıklık getirmeleri gerektiğini ifade eder. Şu an belirli mevkide olanların planlı programlı kalkınma planları hazırlayan ancak kendi yandaşları olmadıklarından ötürü yaptıkları çalışmalar kala alınmadığından yakını ve gazetelerinin işçinin, esnafın ve çiftçinin dertlerine hassasiyetle parmak bastığını ifade eder. Netice olarak yapılan teklifler ciddiye alınıp demagojiye son verilmesi gerektiği ve toplumun gerçek meselelerine ciddi bir şekilde ele alınması gerektiğini belirterek makalesini tamamlar. (Cumhuriyet, 26 Mart 1962, 85. Sayı)

D. SOSYAL-İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR

— **Acı Gerçekler:** Yazar bu makalede Kıbrıs'ın o zamanlar ağır ekonomik koşullarını bariz bir şekilde gözümüzün önüne sergiliyor. Ayrıca 1961 tarihi gibi Kıbrıs Cumhuriyeti'nin faal olarak yaşadığı bir dönemi üç çocuğun kendi özel hallerini canlandırarak anlatması makaleye canlılık vermiş. Burada ayrıca çocukların her şartta okuma azmini görmemiz mümkün gözükmektedir. Eğitim faaliyetlerinin o dönemde çok kolay olmadığı, her halde diğer teknik araç ve gereçlerde de problem olabileceğini söyleyebiliriz. Yazar birlik ve beraberlik, yek vücut olmak gerektiğini, böyle olmanın önünde “ben-sen kavgası, zenginin fakiri ezme gayretinin” çok tehlikeli olduğunu okuyucularına anlatmaya çalıştığını görebiliriz. (Cumhuriyet, 25 Eylül 1961, 59. Sayı)

— **Memleket Manzaraları:** Memleket manzaralarından bazı misaller vererek acilen toplum liderlerinin bir plan program yapmaları, toplumun önünü açmaları beklendiğini ifade etmektedir. Babası ölen, annesinin başkasıyla evlenip başka bir eve yerleştiği, kendisinin çalılık yaptığı ancak üç aydır oradan da durdurulduğu, bu haldeyken öz annesinin evine ziyarete gidip oradan iki lira çalıp kaçtığı ve bundan dolayı mahkemede hâkimin “pekâlâ, bu parayı niçin çaldın?” Sorusuna: ... “Özür dilerim hâkim bey, lakin ne yapabilirdim. Üç aydır işlemin açım. Bu parayı karnımı doyurmak için aldım.” dediğini makalesi almıştır. (Cumhuriyet, 22 Ocak 1962, 76. sayı)

— **Binektası Değil:** Ülkeyi yönetebilme kabiliyetine sahip olmayan kimi kimselerin, ülkenin içinde bulunduğu baskı ortamından da faydalanarak bazı makamlara getirilmesinin sonucu olarak halkta meydana gelen hayal kırıklığı ve öfkeden bahsediliyor. Layık olmadıkları makamlara gelen kişilerin vazifelerini yapamayınca ilgili kişilerin yaptıkları ziyaret yerlerinde yuhalanıp taşlanıldığından bahsediliyor. Hâlbuki yazarın yazılarını neşrettiği gazetede halkı ilgilendiren konularda idaredekilere halkın sözcüsü olmaya çalıştığını ancak idaredekiler bu yayın organını susturmaya çalıştığından bahsetmekte. Umulurdu ki idaredekiler yapılan ikazları dikkate alsalardı şimdi kendilerine yapılan uygun olmayan muameleler yapılmazdı. İdaredeki zat-ı kiramın şimdiden kendi tutumlarını memleket gerçeklerine göre aylamaları gerektiği tavsiyeleriyle makale bitirilmekte. (Cumhuriyet, 5 Şubat 1962, 78. Sayı)

— **Şarklı:** Bu yazıda “şarklı (doğulu)” ve “şark düşünceli (doğu düşünceli)” gibi düşünen kavramlara yüklenen farklı manalar sonucunda oluşan deyimler yazar tarafından incelenmektedir. Yazar, bu kavramları kullanan kişilerin görüşlerine katılırcasına aşağılama manasında kullanılan bu kelimelere farklı manalar yükleme gayreti içinde olduklarını görür. “şarklı” sözcüğünü kendisi açıklayarak mana yükler, bir yerinde makalenin “şarklı büyüğe karşı el pençe divandı, küçüğe karşı ise daima zalimdir. “Gibi manaları yükledikten sonra bu karakterdeki bir insanın her şeyi yapabileceği ve bu sıfat ve içerikteki kişilerin elindeki en büyük silahın “iftira” olduğu vurgulanmakta. Toplumların zihniyet ve ruh çelimsizliğinin ortadan kaldırıldığı gün yücelebileceğini ifade eder. Burada makalede bu konuyu neden işlediği, bu makaleyle ne kastedildiği tam anlaşılmamaktadır. Bu makaleyi daha iyi anlayabilmek için o günün şartlarında diğer yayın organlarındaki yazıları da incelemek gerekecektir. Hatta basına yansımadağı halde toplumun belirli katmanlarındaki bir huzursuzluğu imalı bir şekilde gazetede ki köşesine yansıtmış olduğunu düşünebiliriz. (Cumhuriyet, 6 Kasım 1961, 65. Sayı)

— **İlk Şart:** Daha önceki yazılarında, yapılan beş yıllık kalkınma planını müspet karşılayan yazar, bunun sadece kâğıt üzerinde olmaması gerektiğini ifade ediyor. Bununla beraber memlekette barış temin edilmedikçe ve iki toplum (Türk ve Rum) birbirlerine saygı göstermediği sürece bunun asla mümkün olmayacağına vurgu yapıyor. Sulh ve huzurun yeniden tesis edilebilmesi için halkın hükümetle işbirliği yapmasının kaçınılmaz olduğunu ifade ediyor. Kalkınma planlarının da emniyetin tesisi, iki toplumunda birbirlerine saygıyla irtibat kurmasıyla mümkün olabileceğini belirtiyor. (*Cumhuriyet, 4 Eylül 1961, 56. Sayı*)

— **Köylümüzün İhtiyaçları:** Bu yazıda, memleketin ekonomik bel kemiğini temsil eden köylülerin baş başa kaldıkları sıkıntılardan bahsetmekte ve çözüm bulunması gerektiğini belirtir. Köylünün üç yıldır mahsul alamadığını ve toprağa da tohumu satın alıp atacak güçte olmadığını belirttiikten sonra mevcut borçların durdurulmasını ve uzun vadeli az faizli tahsirlere bağlanması gerektiğini ve köylüye yeni krediler temin edilmesi gerektiğini belirtir. Merkezi hükümetin köylünün ihtiyaçlarını teminde daha ciddi adımlar atması gerektiğini belirtir ve kooperatiflerin daha iyi işler yapacak hale getirilmelidir. Köylüye vaat etmekten ziyade onun ihtiyaç duyduğu konulara yönelmelidir. (*Cumhuriyet, 26 Eylül 1960, 7. sayı*)

— **Arpalık (Aysozomeno) Köyünün Dilekleri:** Arpalık köyü sakinlerinin isteklerine yer verilmiş, köylü, Kıbrısın süt ve süt ürünlerinin Kıbrıs'a yetebileceğini ve dışarıdan satın alınmasının önüne geçilmesini talep ediyor. Bütün Türk köylülerinin iştirakiyle Lefkoşa Kooperatif Sütçülük ve Peynircilik Şirketi kurulduğunu ve bunun daha da güçlü olması gerektiğini ifade eder. Yerli peynir ve süt istihsalı Kıbrıs'ın ihtiyacını karşılayacak durumda olduğundan hükümetin bu ürünlerin muadillerini ithal etmemesi yönünde ikna edilmelidir. Köylüye yeni krediler ve su ve elektrik borçları üzerinde durulması gerektiğini ifade ediyor. (*Cumhuriyet, 10 Ekim 1960, 9. sayı*)

— **İnönü (Sinde) Köyünün Dilekleri:** İnönü köyü sakinleri kredi, su ve mera sorunu olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca köylünün rahat çalışabilmesi için barışa ve güvenliğe ihtiyaçları vardır. Eskiden bu köyde yüz elli bahçe varken bu gün bu sayı üç ile sınırlı çünkü ürettikleri ürünleri satamayan kişiler bahçelerinin geliştiremediler. Müstemleke idaresi artezyen kuyular hususunda köylüye yeterli desteği vermediğini belirtir. Bu köyde atalarından kalan hâli arazilerde çobanların koyunlarını otlattıklarını ancak yeni idarenin buraları başkalarına tapulayacağı şeklinde söylentilerin olduğunu, köylü çobanların ise buralarda geçmişte olduğu gibi koyunlarını otlatmak istediklerini belirtir. (*Cumhuriyet, 17 Ekim 1960, 10. sayı*)

— **Meriç (Mora) Köyünün Dilekleri:** Meriç köyünün istekleri sıralanmakta, köylü gençlerin İngiltere ve Avustralya'ya göç ettiği ifade edilmektedir. Köyde elektrik olmadığını

bediittikten sonra köyden geçen derenin birisi tarafından önüne bent çekilerek suyunun başka yere kanalize edilmesi sonucu su alamadıkları ifade edilmekte. Köyün 1960'lı tarihlerde 500 nüfuslu olduğu hâlbuki geçmişte köy nüfusunun 750 civarında olduğu belirtilir. Yazar bu bilgileri ya gazeteye gelen Meriç köylüleriyle bir sohbette ya da kendisinin bu köyü ziyaretinde ahalinin hissiyatını öğrendikten sonra bu yazıyı kaleme aldığını düşünebiliriz. Bu tarihlerde Türkiye Cumhuriyeti eski başbakanlarından Adnan Menderes'in Yassı Ada mağduriyetini ibretle dinlediklerini ve demokrasi hareketleri heyecanla takip ettiklerini müşahede ettiğini makalesinin son paragrafına ilave etmiştir. (*Cumhuriyet*, 24 Ekim 1960, 11. sayı)

— **Bu Köy Kurtarılmalıdır:** Kırmı köyünde hâlâ ağalığın hüküm sürdüğü ve kendi malından geçinenlerin 2-3 kişi olduğu söylenmektedir. Köylülerin bu yüzden toptan olarak göç etmeyi düşündükleri bildiriliyor. Eskiden köydeki ağaların topraklarında köylüler çalışırken şimdi ise toprakların başka kimselere kiralandığı ve bu yüzden de köylünün işsiz kaldığından şikâyet edilmektedir. Ayrıca yüksek faizden de şikâyet edilmektedir. Köyde 1958 yılı olaylarından dolayı mağdur olanlar olduğu son zamanlarda federasyona mağduriyetlerinin hafifletilmesi için müracaat edilmesine rağmen ciddi bir girişimde bulunulmadığını gördüklerini ifade ederek makalesini bitirir. (*Cumhuriyet*, 31 Ekim 1960, 12. sayı)

— **Çobanların Şikâyeti:** Yazarın ziyaret ettiği Boğaziçi (Iıpıtoz) ve Sınır üstü (singrafi) köylerinde, köylülerin süt ve süt ürünlerinin dışarıdan ithali, yol tamiri, su sorunu ve göç konusundaki şikâyetlerini makalesine yansıtıyor. Sütçülük şirketinin daha rantabl çalıştırılması gerektiği konusundaki düşüncelerini ifade eder. Köy çobanlarının hâli arazilerin işgal edilmemesi gerektiğini kendilerinin buralarda koyun gütmek istediklerini belirtiyorlar. Ayrıca Sınır üstü (singrafi) halkının şikâyetlerini yazısına alıyor.

- 1 Köyün ana yolunun tamirinin yapılması,
- 2 Kıracın üzerinde bulunan suyun köye getirilmesi konusunda yardım yapılması,
- 3 Köyden işsizlik ve baskı sonucu İngiltere'ye göç yapıldığını bunun olmaması için elden geldiği kadar tedbir alınması, konusundaki taleplerini gazetesindeki köşesine taşıyor. (*Cumhuriyet*, 7 Kasım 1960, 13. Sayı)

— **Cihangir (Abohor)'in Dilekleri:** Cihangir köyünün karşı karşıya olduğu göç, yol, cami gibi sorunları dile getiriliyor. Çatanak deresinin işlenip açılması gerektiği, yol ile ilgili olarak asfaltlanması gerektiği, bunun zor olmadığı ve mesafenin kısa olduğu, ayrıca elektrik

bağlanması yönünde ilerlemenin olmasını arzu ettiklerini, camii ile ilgili olarak da caminin harap halde olduğu caminin tamiri için köylünün parasız çalışacağını belirttiklerini köşesine taşıyor. Köylünün uzun vadeli az faizli kredilere ihtiyacı olduğunu dile getirmenin yanında köylünün bir kısmının sanatkâr olması hesabıyla onlarla da ilgili yerli sanayi destekleyici girişimlerde bulunulmasının faydalı olacağı izah edilmeye çalışılıyor. (*Cumhuriyet*, 14 Kasım 1960, 14. sayı)

— **Tehlike Zilleri Çalıyor:** Bu makalede, ekonomik güç olmadan sadece pazı gücünün, silahın ve askerinin tek başına bir şey ifade edemeyeceği belirtiliyor. Cumhuriyete geçişin ehemmiyeti ve Türk ordusunun adada bulunmasının Kıbrıs Türk'ünün teminatı olduğunu vurguladıktan sonra "...açıkça konuşalım: bugün bu memlekette toptan eriyip gitme, mahvolma tehlikesi ile karşı karşıyayız." Bu tehlikenin Cumhuriyet ortağı olmanın gerektirdiği iktisadi gücün ilerlemesine bağlı olduğu yoksa buradaki zayıflık Türk halkını eriteceğinden bahsediyor. Yazar güçlü olmanın, ilerlemenin ve iktisaden yükselmenin önemli bir dava olduğunu ve bunun iki kaynağına vurgu yapıyor.

1 Sermaye.

2 İnsan gücü

Yazarı düşündüren sermayesizlikten ziyade insan gücünün her geçen gün değişik ülkelere hırcet etmesinin uygun olmadığı ve Kıbrıs Türk'ü için hakiki tehlikenin bu olduğu üzerinde duruyor. Göçü tetikleyen unsurları şöyle sıralıyor:

- a) Göç edenlerin baskı ve tehditten bunaldığı için bu ata yadigârı toprakları terk ederek yabancı diyarlar sığındığını,
- b) Baskı ve tehditlerin kaldırılması için çalışan cemaat teşekküllerinin gerçek manada halka güven veremediği ve buna örnek olarak da K. T. Halk partisi Larnaka toplantısı örnek veriyor.
- c) İş ve çalışma imkânları, üç* gün evine bir okka kuru ekmeği getiremediği çocuklarının "ekmek isteriz" diyen acı feryatlarını işitmek için gece çocukları uyuduktan sonra evine gidip sabah yine onlar uyanmadan evini terk etmesini gösteriyor.

Yazar uzun makalesinde Yeni kurulmuş cumhuriyette muhtelif Türk parti ve teşekküllerinin uygun bulacağı iktisadi konularda uzman temsilcilerden müteşekkil bir komisyonun Türk cemaatinin ilerlemesi ve göçü engellemesine katkı sağlayacak önemli kararların alınmasının faydalı olacağını ifade etmeye çalışmıştır. (*Cumhuriyet*, 21 Kasım 1960, 15. sayı)

— **Niçin Geciktiriliyor:** Bu makalede ilgili bakandan Emisyon ve Merkez Bankaları'nın kurulması için ricada bulunuyor. Bu makalede yeni kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti

Anayasası'nın bir Emisyon Bankası kurulması derpiş edildiği, bununda merkez bankası olması da mümkün olabileceğini ifade ediyor. Yeni devlette Kıbrıs iktisadi kalkınması ile ilgili planların hazırlanmasından bahsedilirken bu bankaların kurulması daha fazla geciktirilemeyeceğini ifade ediyor.

Döviz Kontrolü: Bu yazıda, döviz kontrolünün ülke ekonomisi açısından önemine değiniliyor ve dışarıya gidecek serbest döviz akışının ekonomiye darbe vurmakta olduğu belirtiliyor. İngiltere ye yapılan para havalelerinin serbest olmasını eleştiriyor yazarımız. Ayrıca sıkıntılı zamanlarda yurt dışında bulunan birikimlerin Kıbrıs'a döndürülmesiyle ilgili tedbirlerin alınmasının yararlı olacağı üzerinde durulmasının yanında yapılacak yatırımların ancak para ile yani kurulacak banka ve kredilerle mümkün olabileceğinden bahsediliyor. .
(Cumhuriyet, 28 Kasım 1960, 16. Sayı)

— **Arap Devletleriyle Ticaret:** Yazar Arap devletleriyle ticaretin önemine değiniyor. Bu konuda daha ciddi adımların atılmasının gerektiğini belirtiyor. Beyrut'ta Arap ticaret odalarının tertiplemiş oldukları toplantıya Kıbrıs ticaret odası, Kıbrıs Sanayi Federasyonu, Kıbrıs Türk Ticaret Odası ve Kıbrıs Sanayiciler birliği temsilciler birliği iştirak etmişliğini memnuniyetle belirtir. Delegeler görüşmelerinin sonunda Kıbrıs'ta veya Beyrut'ta bir Kıbrıs -Arap merkezinin, Kıbrıs'la Arap memleketleri arasında daha fazla yakınlaşma sağlayacağı tarist endüstrisini gelişmesinde büyük faydalar sağlayacağı fikrini savunduklarını köşesine taşır. Konferans sonunda alınan kararlar arasında Kıbrıs-Arap ticaret merkezinin kurulması imkânlarının araştırılması yer aldığı ifade edilir. Yazar hükümetin Arap ülkeleriyle olan ilişkileri daha ileriye götürmesi temennisini belirtir. (Cumhuriyet, 5 Aralık 1960, 17. Sayı)

— **Kooperatifçiliğin Ehemmiyeti:** Bu makalede üretim kooperatiflerinin öneminden bahsedilmekte ve köylünün, ancak bu şeklide emeğinin karşılığını alacağı belirtilir. Yazar kooperatiflerin çeşitlerini yazdıktan sonra makaleye konu olanın istihsal kooperatifleri olduğunu belirtir. Bu güne kadar köylü sınıfı emeğinin ve döktüğü alın terinin tam mükâfatını göremediği ve üretiminin kıymetlendiremediğini belirtir. Köylünün ürününü şehre kooperatifler aracılığıyla arz etmesinin iyi olacağı ve aracılarn kalkacağı köylü daha çok para alacağı ve tüketicinin de daha az ücret ödeyeceği bunun yanında kooperatif köylüyü hangi ürünlerin daha iyi Pazar bulacağıyla ilgili köylüyü yönlendirmesi açısında faydalı olacağı hatta böyle kooperatifler aracılığıyla krediler bile verilebileceğini belirtir. Bu arada belediyelerin Pazar yerlerini daha iyi yapmalarının faydalı olacağını belirtir. (Cumhuriyet, 12 Aralık 1960, 18. Sayı)

— **Geleceğe Güveniniz:** Bu makalede Kıbrıs ekonomisiyle ilgili geleceğe yönelik güven duyguları belirtilmekte ve aşılarmaya çalışılmaktadır. B. M. Ekonomi Heyetinin başkanı dr.

W. Thorp Kıbrıs'a ziyaretini tamamlaması sonrasında yaptığı basın toplantısında " Kıbrıs halkı geleceğe güvenle bakmalıdır." dediğini ifade ediyor. Temsilci raporunda Kıbrıs halkından beklenenin sebat, tasarruf ve çalışmak olduğu, üzerinde fazlasıyla durduğu proje inkişaf projesi. Bu projeye hem kuyu sularının azalması önlenecek hem de iki yüz bin dönüm arazinin sulanması mümkün olacağını ifade ettiğini satırlarına alıyor. Bu raporun hayata geçirilmeye çalışılmasının önemine vurgu yapılıyor. Programlı çalışıldığı takdirde geleceğimizin parlak ve güvenli olacağından bahsedilmektedir. (*Cumhuriyet, 19 Aralık 1960, 19. Sayı*)

— **İstihsal Kooperatifleri-I:** Bu yazıda kooperatiflerin ülke ekonomisi açısından rolüne değiniliyor. Üretici bir taraftan kooperatifler şeklinde örgütlenirken diğer taraftan da bu ürünler için Pazar bulunması gerektiğini vurguluyor. Türk köylüsü daha önce de "patates birliği, sütçülük birliği" gibi kooperatifler kurduğunu belirtir. Esas gayenin müstahsil ile müstehliki birbirlerine daha fazla yaklaştırmak alıcıya daha ucuz mal ve satıcıya da iyi bir fiyattan ürününü zamanında ve değerinden satılmasını sağlamak olduğu üzerinde duruyor. Ticari hayatta iki önemli unsurun iyi kalite ve ucuz fiyat olduğu üzerinde durur. (*Cumhuriyet, 26 Aralık 1960, 20. Sayı*)

— **İstihsal Kooperatifleri-II:** Önceki yazının devamı olan bu yazıda üretilen ürünlerin satışı noktasında belediyelerin üstlenebilecekleri role değinilmeye çalışılıyor. İstihsal kooperatifleri vesilesiyle pazara gönderilecek ürünlerin pazar fiyatları önceden tahmin edilebilmekte ve üretici ona göre kendini ayarlayabileceğini, nakliyenin toplu yapılacağından nakliye ücretinin de az olacağı açıklanmaya çalışılıyor. Bu arada kooperatifleri himaye Kıbrıs anayasasının emri, bunu Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti nezdinde icraatını takip edecek de Türk Cemaati Meclisi olduğu ifade ediyor. (*Cumhuriyet, 2 Ocak 1961, 21. sayı*)

— **Türk Cemaati Meclisi Bütçesi-I:** Bu makalede, Türk Cemaati Meclisince hazırlanan 1961 bütçe tasarısında verilmesi planlanan 168. 393 sterlin açığa değinilmekte ve bunun da doğal olarak vergilerle kapatılabileceği vurgulanmaktadır. Normalde Türk Cemaat Başkanı "cemaate yeni vergiler konmayacaktır" vaadi olmasına rağmen 1961 yılı taslak bütçesi incelendiğinde başkanın sözünün tartışılabilirliği üzerinde duruyor. Türk cemaatinin cemaat mahkemeleri resimleri, evlenme resimleri veya ortaokul resimleri gibi vergilerin olduğu o yıllarda ki ekonomik sıkıntıdan dolayı bunları tahakkuk ettirilmesinin biraz zor olacağını belirtmeye çalışmıştır. Anayasaya göre Türk Cemaat Meclisi eksik kalan bütçesiyle ilgili Türkiye Devrim hükümetinden yardım isteme hakkı vardır ancak bunun uzun vadede uygun olmayacağını dile getirmeye çalışır. Bunun yerine bütçede eksikliği

merkezi hükümetin bütçesinden aktarılması yönüne gidilmesinin çabası içinde olunmasını daha doğru yöntem olacağına vurgu yapmaya çalışır. Vergileri çoğaltmanın iyi olmayacağını ifade etmeye çalışır. (*Cumhuriyet, 16 Ocak 1961, sayı. 23*)

— **Türk Cemaat Meclisi Bütçesi-II:** Önceki yazının devamı olan bu yazıda bütçe açığının çözümü için bazı öneriler sunulmaktadır. Açığın zamlarla değil tasarrufla ve meclis üyelerinin yüksek olan maaşlarının düşürülmesiyle kapatılması yolunun tutulmasının daha mantıklı olacağı belirtilmektedir. Meclis başkanının maaşının fazla olduğu buna ilave olarak şimdiki yüzde yirmi sekiz buçukluk hayat pahalılığı tahsisatı, yolluk ve maişet ilave edildiğinde rakamın çok yukarılara çıktığı ifade ediliyor. Hâlbuki bin dokuz yüz altmış yaz kampanyasında “biz halka parasız çalışacağız” vaadine rağmen maaş almakta ısrar ediyor. Maaşının meclis üyeleri maaşının üç katını geçtiği ve görevine ilave olarak hukukçuluğunu da yaptığını belirtiyor ve oradan da kendi kazancı olduğunu ifade etmeye çalışarak meclis başkanını eleştiriyor. (*Cumhuriyet, 23 Ocak 1961, sayı. 24*)

EĞİTİM İÇERİKLİ YAZILAR

— **Maarifimizin Geleceği:** Bu yazıda öncelikle çok sayıda Kıbrıslı gencin yurt dışında yüksek öğrenimlerine devam ettikleri belirtilmektedir. Daha sonra, bir taraftan gençlere iş temin edilmesinin yollarının araştırılması gerektiği ve elde mevcut uzman elemanlardan en yüksek fayda sağlanacak şekilde faydalanma yoluna gidilmesi gerektiği belirtilmektedir. İkinci olarak ise mevcut eğitim sisteminin yeniden gözden geçirilerek eğitim kurumunun toplumsal ihtiyacı karşılayacak duruma getirilmesinin gerektiğine değinilmektedir. Eğitim olarak ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek akademik okullardan ziyade teknik bilgi veren pratik kimseler yetiştiren okullara ihtiyaç olduğunu ifade eder. Bu arada Türk Cemaat Meclisi çevrelerinden maarifimizin geleceği hakkında açıklamalar yapmalarını beklemekte olduklarını ifade eder. (*Cumhuriyet, 4 Aralık 1961, 69. Sayı*)

— **Sıkı Disiplin:** Bu makalede okullarda oluşan disiplin sorununa dikkat çekiliyor ve yetkililerin bu konuda gerekli ve yeterli çabayı neden göstermedikleri soruluyor. Okulların alışlageldiğimizin aksine genel bir gevşeme olduğu öğrencileri iyi birer vatandaş olarak yetiştirecek olan çevresi olduğu, iyi öğretmenler olduğu halde neden okul disiplinleri bozulduğu sorusuna cevap aramaya çalışıyor. Yazara göre okullardaki aksaklıkların yersiz müdahalelerin olduğu, hâlbuki okulların dış müdahale ve tesirlerden masun birer kutsal müessese olması gerektiğini belirtir ve “ufak siyaset sahibi bazı politika hırfeti, sırf kendi çıkarları uğruna” bu günkü acı durum oluştuğunu belirtir. Bir ihtisas işi olan okul idareciliği

hiçe sayılmaması gerektiğini ifade ederek arzu edilen gelişme ve ilerle bu şekilde olduğunu vurgulayarak yazısını bitirir. (*Cumhuriyet*, 15 Mayıs 1961, 40. Sayı)

— **Buna Müsaade Edemeyiz:** Bu yazı da Türk Cemaat Meclisinin ekonomik kalkınmayı sağlamak için 80.000 liralık bir fon ayırdığı ancak bu fondan, nüfuzlu bir politikacının bir akrabasına 10.000 lira vermeye çalışıldığı; kendisine para verilmesine karşı olunmadığı ancak toplumun genelinin ihtiyacının karşılanması için harcanması gereken 80.000 liranın 10.000 lirasının tek bir kişiye verilmesinin doğru olmadığı belirtilmektedir. Yazar gazete olarak cemaatin daha uyanık olmaya davet eder. (*Cumhuriyet*, 11 Aralık 1961, 70. Sayı)

— **Komisyonlarımız Çalışıyor:** Bu yazıda komisyonlar inceleniyor; bir komisyon kurulacağı zaman o işten anlayanların değil, o işten fayda bekleyenlerin derhal işe soyunduğu ve komisyonlarda kimsenin kimseyi dinlemediği, herkesin hep bir ağızdan konuştuğu, bu yüzden de insanlar komisyonlarla işlerini çözerken Kıbrıslıların ise bundan uzak kaldıkları belirtiliyor. Komisyon çalışmalarının mizah dergilerine konu teşkil edilebilecek cinsten olduğu, komisyonda konular ciddi manada irdelenemediği ancak komisyon başkanının zaman zaman toplum efkârına kendi sorumluluk alanlarıyla ilgili olarak “çalışmalar iyi gidiyor” mealinden açıklamalar yaparak halkı oyaladıkları hâlbuki içeride hiçbir ilerleme çalışma hatta birbirlerini dinleme bile yapmadıklarından bahsetmeye çalışıyor. Hatta her üyenin her toplantıya katılmadığı, bir toplantıdan diğer toplantıya katılan farklı olunca da konular tekrar tekrar konuşulur ve yeni gelenlere yeniden izahatlar yapılır. (*Cumhuriyet*, 2 Nisan 1962, 86. Sayı)

— **Maşallah Adamlara:** Eskiden baskı ve zorbalıkla belli makamlara gelen kimselerin hâlâ aynı şeyi yapabileceklerini sandıkları söyleniyor. Ancak uyanan ve artık eskisi gibi olmayan halkın bunu reddetmesi sonucunda ise bu kimselerin, toplumun çıkarlarını savunan gerçek aydınları bir tehlike olarak görmeye başladığı ve onlara karşı iftira ve karalama kampanyası yürütmeye başladıkları kaydediliyor. (*Cumhuriyet*, 16 Nisan 1962, 88. Sayı)

II. BÖLÜM: YAZILAR

İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR

MÜŞTEREK PAZAR VE KIBRIS

Müşterek Pazar ve Avrupa İktisadi Camiası, 1957 yılı Mart ayında Fransa, İtalya, Batı Almanya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında Roma'da imzalanan anlaşma ile meydana geldi. Müşterek Pazarın kurulmasındaki başlıca gayeler ikidir. Birincisi: Müşterek Pazar dâhil altı memleket arasındaki gümrük vergilerini tedricen azaltarak ortadan kaldırmak ve bu şekilde bu memleketler arasında ticaretin serbestçe akımını sağlamaktır. İkinci gaye Müşterek Pazar memleketlerinin başka memleketlerden gelecek eşyalara aynı gümrük tarifelerinin başka memleketlerden gelecek eşyalara aynı gümrük tarifelerini tatbik etmelerini sağlamaktır.

1957 anlaşmasına göre Müşterek Pazar memleketleri arasındaki gümrük tarifelerinin 1970 yılına kadar kaldırılacağı derpiş edilmekte idi lakin taraflar arasında daha sonra yapılan bir başka anlaşma ile bu müddet kısaltılmış ve nihai hedef olarak 1966 yılı tespit edilmiştir. Hele müşterek Pazar memleketleri arasındaki gümrük tarifeleri yüzde kırk nispetinde azaltılmış bulunmaktadır.

Geçen ocakta altılar Brüksel'de yaptıkları bir toplantıda şimdiye kadar sadece sınaî mamulleri içine alan anlaşmanın genişletilerek zirai mahsullere de teşmil edilmesini kararlaştırmışlardır.

İngiltere'nin müşterek pazara katılma teşebbüsü Common Wealth memleketleri arasında müspet karşılanmamıştır. Bu hususta en sert tepkiyi Avustralya göstermiştir. Hatta Avustralya hükümetine hâkim olan kanaat İngiltere'nin müşterek pazara girmesinin Commonwealth'in sonu olacağı merkezindedir. İktisadi gayelerini yarı yarıya gerçekleştirmiş olan Müşterek Pazar memleketleri şimdi bütün çabalarını siyasi gayeye yöneltmişlerdir. Bu gaye altı siyasi bakımından birleşmişlerdir. Bu gayeye erişildiğinde altı memleketin bağımsızlığı yerine devletler üstü bir kuvvet hâkim olacaktır. Gerçi 16 Nisan tarihinde Paris'te toplanan altılar her hususta nihai bir anlaşmaya varamamışlardır ve bu meselenin müzakeresi İngiltere'nin Müşterek Pazara girmesinden sonraya tehir edilmiştir. Fakat bu, siyasi müşahitlere göre kısa bir tehirден ibarettir ve ilk fırsatta siyasi birleşmeyi sağlayacak anlaşmaların imzalanacağına inanılmaktadır.

Yukarıda Müşterek Pazarın gaye ve mahiyetini kısaca izah etmeye çalıştık. Müşterek Pazara katılmanın Kıbrıs ekonomisi üzerindeki tesirlerini gelen yazımızda inceleyeceğiz.
(Cumhuriyet, 23 Nisan 1962, 89. Sayı)

CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ

Türk Cemaat Meclisi 1962 yılı bütçesi kanununu 27 Aralık tarihli oturumunda geçirmiştir. Yeni bütçenin de tasarruf yoluna gitmediğini ve geçmiş senelerde olduğu gibi israf politikasını devam ettirdiğini üzülenek görmekteyiz.

Yeni bütçe kanununa göre rakam olarak en büyük tahsisat 693 bin 54 lira ile Maarif dairesine ayrılmıştır. Hakikatte ise muhtelif daireler arasında yapılacak bir mukayese kendisine 18 bin 449 liranın tahsis edilmiş olduğu İcra Heyeti Başkanlık Dairesi'nin en masraflı en pahalı ve en lüks daire olduğunu gösterir.

Toplumumuzun gayet fakir olduğu ve baştakilerden çok çalışmak ve azami fedakârlık beklediği herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Bu durumda tasarrufa, diğerlerine örnek olması için. Başkanlık dairesinden başlanması gerekmektedir.

Bu yapılmadı bilakis tasarruf yoluna gidileceğine bütçenin bütümüyle kıyaslandığında astronomik olarak tavsif edebileceğimiz şu tahsisler yapıldı. Başkan için 2.400 lira, hayat pahalılığı tahsisatı 1675 lira harcırahlar, yolluk ve maişet masrafları 800 lira temsil masrafları 300 lira, Hukuk işleri 1000 lira, Yayın masrafları 2500, Türk cemaat meclisi adına dış temas ve geziler 1000 lira, Müsteşarın maaşları 1422 lira.

Vaktinin büyük bir kısmını hususi işlerine iyi ücret ödeyebilen Rum ve Türk müvekkillerinin davalarının takibine hasreden meclis başkanı Rauf Denктаş'a mesleki ile cemaat işleri arasında bir tercih yapılmalıydı. Rum ve Türk müvekkillerinin aldığı dolgun ücretlerle iktifa etmeliydi ve meclis bütçesinden tahsisat almayı reddederek, parasız çalışacağız, vaadini yerine getirerek bir fedakârlık örneği vermeliydi fikrindeyiz. Yahut da Denктаş, kendisine arılan aylık tahsisat, hayat pahalılığı tahsisatı, yolluk tahsisatı vs. tahsisatlarla ayda 300 liraya yaklaşan bir gelire iktifa etmeli ve bütün vaktini cemaat işlerine hasretmelidir kanaatindeyiz. Bütçeyi incelemeye gelen hafta da devam edeceğiz.

(Cumhuriyet, 8 Ocak 1962, 74. Sayı)

CEMAAT MECLİSİ BÜTÇESİ-II

Geçen yazımızda da ele almış olduğumuz Türk Cemaat Meclisi 1962 yılı bütçe kamunu halka açıkça izah edilmesi icap eden birçok hususları havidir. Bu günkü yazımızda bu hususlardan ikisi yalan yayın masrafları ve dış temaslar için yapılan tahsisat üzerinde durmak isteriz.

Türk cemaat meclisi adına yapılacak dış temas ve müzakerelerin her çeşit masrafları başlığı altındaki tahsisat yenidir. Bin lira olarak tespit edilen bu tahsisattan güdülen gaye halka açıkça anlatılmalıdır. Bilindiği gibi Kıbrıs adına dış temaslar merkezi hükümet namına yapılır ki bu konularda Türk toplumu bakımından söz sahibi olan Cumhurbaşkanı Muavini ile Türk bakanlarıdır.

Öte yandan Türk cemaat meclisinin yetkileri içine giren kültürel konularda ise yegâne dış temas ancak anavatanımız Türkiye hükümeti olabilir. Bu durumda yapılacak temasların yegâne merci Türkiye'mizin Kıbrıs'taki temsilcisi büyükelçiliktir. Durum bu olduğu halde dış temaslar ismi altında bu fakir topluluğa bin lira gibi küçümsenmeyecek bir miktarın tahmil edilmişinde başka gizli maksatlar olabileceğinden endişelenmemek elden gelmiyor.

Yayın masrafları için 1962 yılı için ayrılan miktar iki bin beş yüz liradır. 1961 için bu maksatla bir sekiz yüz lira ayrılmıştı. Her sene artmak istidadını gösteren bu tahsisatın hangi maksatla kullanıldığı hususu da izaha muhtaçtır. Bu arada şunu da belirtmeliyiz ki halk arasında cemaat meclisinden ancak gazetesine yayın masrafları kaleminden yardım yapılmaktadır şeklinde söylentiler vardır. Bu bakımdan ilgililerin bir açıklama yapmasını bekliyoruz. Ayrıca geçen yıl bin sekiz yüz lira ve 1962 yılı içinde iki bin beş yüz lira olarak tespit edilen bu yayın masrafları kaleminin kullanılış şekli hususunda tam teferruatlı bir açıklama yapılmasını talebe ederiz.

Birçok defalar yazıp belirttiğimiz gibi yine belirtmek isteriz ki toplumumuzun her kuruluşunun sarfi hususunda azami itina gösterilmelidir. Bu maksatla da bütçe tarafından tahsisat yapılan hususlarda dahi ayrılan paranın tasarruf zihniyetiyle kullanılması gerektiğine işaret etmek isteriz.

(Cumhuriyet, 15 Ocak 1962, 75. sayı)

Memleketteki zaman zaman saran siyasi fırtınaların bir tanesini daha atlattık. Şu memleketin ne garip talih varmış meğer... Bilinmeyen denizlerde yolculuk eden gemiler gibi fırtınalardan biri bitmeden bir yenisi başlıyor. Her neyse bu son siyasi krizin yarattığı gergin hava daha evvelki krizlerde olduğu gibi tedricen yatışma yoluna gidecektir. Ancak kâfalarada, bu biri bitmeden diğeri başlayan krizlerden memleket ne gibi faydalar sağlıyor şeklinde sorular beliriyor. Nasıl belirmesin bu gibi sorular? Her krizin sonunda memleketteki iktisadi sıkıntının işsizliğin önü alınamayan göçlerin daha da şiddetlendiği acı bir gerçektir. Her krizin sonunda ticaret hayatı biraz daha sönmektedir ve her krizin sonunda memleketteki sefalet biraz daha artmaktadır.

Tabii siyasi krizden istifade edep çevreler bulunmaktadır. Bunlar arasında, siyasi ömürlerini tüketmiş halk nazarında yıpranmış bir takım siyaset cambazı, maceracı politikacılar beş yeri işgal etmektedirler. Bu gibiler fırsattan istifade ederek, halk nazarında girin görünebilmek için tehlikeli oyunlara girişmekten de çekinmezler. Ama tabii neticede biraz daha yıpranmış ve harcanmış hale gelirler.

Bizi ilgilendiren esas konu halkın bir türlü ele alınamayan, halledilemeyen ana davalarıdır. Bugün Kıbrıs halkının yüzde sekseni günlük geçimlerini kazanamıyorlar. Halkın yarısından fazlası geçmişte biriktirdikleri üç beş kuruşla geçinmektedirler. İşte bu durumda, herkesin kavraması gereken bazı hususlar vardır. Zaman zaman yaratılan suni krizler ve gergin hava, memlekette muhtelif milletlere mensup ayrı topluluklar olduğu, memleketin bağımsızlığının ve toprak bütünlüğünün teminat altına alınmış olduğu ve bu topraklar üzerinde her vatandaşın ve her ferdin insan gibi yaşamaya hakkı olduğu gerçeklerini değiştirmeyecektir. Bazı kimselerin şahsi ihtirasları uğruna yukarıdaki gerçeklere göz yumarak siyasi havayı elektrikleştirmek için gösterdikleri boşuna gayret ne kadar üzücüdür. Yoksa herkes elindeki imkânları müspet bir şekilde kullansa, bu memlekette herkesin çalışıp yaşamaya ve parlak bir istikbal yaratmak için gayret göstermeye hakkı olduğunu kavrasa kısa bir zamanda mucizeler yaratılabilir.

Yine de belirtelim ki gelecekte ümidi kesmek, karamsarlığa kapılmak doğru değildir. Herkesin gerçekleri olduğu gibi göreceği ve dolayısıyla memlekete akliselimin ve yapıcı bir ruhun hâkim olacağı gün yakındır. Halkımız işte bu inanç içinde varlığımızı garantilemek ve toplumumuzu yükseltmek için tahrikçilere kulak asmayarak dört elle çabalarına sarılmaktadır.

(Cumhuriyet, 29 Ocak 1962, 77. Sayı)

Cumhuriyetin ilanından bu yana geçen bir buçuk yıllık zaman, Türk Cemaat Meclisinin tam randımanla çalışmadığını, Türk Toplumuna arzu edilen nispette faydalı olmadığını göstermiştir. Meclis Bütçesi her geçen yıl büyüme istidamı gösteren bir açık vermektedir. Sözde kalkınma teşebbüsü olarak girişilen Zoraki Plaj gibi bir takım plansız programsız yatırımlar fiyasko ile sonuçlanmaktadır. Türk toplumunu meclisin çalışmaları hakkında aydınlatması gereken "Basın Bülteni" Meclisin Anayasa ile tespit edilmiş yetkilerini aşarak polemik yapmaktadır. Bir takım ilgililer, tenkitten kurtulmak için, Cemaat Meclisinin işlerinin halk arasında konuşulmasını önlemeye çalışılmakta bunları yasak konular olarak göstermek istemektedirler. Yine bir takım ilgililer kendi başarısızlıklarını gizlemek için şovenist davranışlara başvurmaktadır.

Şayet bugün Kıbrıs'taki Türk topluluğu ezilmekte ve erimekte ve toptan mahviyete doğru sürüklenmekteyse, Cemaat Meclisi bugüne kadar bu feci gidişi önleyememiş bilakis yanlış ve aksak tutumuyla hızlandırmıştır. Cemaat Meclisinin bazı müdafileri "Bütçemiz kifayetsizdir" şeklinde bir savunma şekli "özü kabahatinden büyük" sözünün müşahhas bir örneği olmaktan öteye geçemez. Cemaat Meclisi bütçesinde tasarrufun ise nasıl yapılabileceğini birçok defalar söyledik, ispat ettik. Ayrıca kısıntı yapılanmayan masraf kalemlerini daha verimli sahalara yöneltmenin mümkün olduğunu belirttik.

Cemaat Meclisinin planlı ve programlı icraata giriştiği takdirde Kıbrıs Türk toplumunun kalkınmasına en büyük hizmeti yapmış olacağını bugünkü aksak tutumuyla ise toplumumuzun mahviyete sürüklenmesini hızlandıracağını bir feda daha tekrarlamakta fayda görüyoruz. Türk toplumunun her ferdi Cemaat Meclisinin gidişatı hakkında söz sahibidir. Bu durumda Cemaat Meclisi ilgililerini, meclis tutumu, gidişatı ve siyaseti hakkında bir açık oturum yapmaya davet ederiz. Şayet Meclis ilgililerinin Türk toplumundan gizli ve saklı herhangi bir şeyleri yoksa bu davetimizi kabul edeceklerdir.

(Cumhuriyet, 19 Şubat 1962, 80. Sayı)

Toplumumuzun son beş altı yıllık tarihini iyice tetkik ettiğimiz takdirde, bir takım güzel sözler ve parlak vaatlerle yaratılan kalkınma edebiyatı arkasında gizlenmek istenen gerçeklerin iç yüzünü iyice anlamak kabildir.

Toplumumuzun altı sene evvelki iktisadi durumu bugüne nispetle çok daha istikrarlı ve muvazeneliydi. O zamanlar işsizlik bugünkü kadar yayılmış, göçler bugünkü kadar çoğalmış değildi. Çiftçi ve çoban daha az borçlu idi. Esnaf ve sanatkâr o zaman daha iyi geçmekte daha iyi geçinebilmekteydi.

Bugün ise, eskiden ekmeğini rahatça kazanan geniş halk kitlelerinin toptan fakirleştiğini, "bugünden yarına muhtaç" bir duruma geldiğini üzülen görmektedir. Öte yandan bir avuç insan, her kılığa girmesini ve zamandan istifade etmesini bilen beş on kişi, bu kısa müddet içerisinde sivrilmişler, kendilerini alışmadıkları ve hala alışamadıkları bir bolluk ve refah içerisinde bulmuşlardır. Toplumumuz içerisindeki tezatların son altı yıldan bu yana artmasının, şiddetlenmesinin başlıca sebebi budur.

Toplumların kalkınmasının ancak planlı ve programlı bir ekonomi ile sağlanabileceği ilmen ispat olunduğu halde, bir kısım zevatin toplumun dertlerini açıkça tartışmaya yaklaşacaklarına halkı hala parlak mutuklarla avutmaya çalışma çabalarının sebebi de budur. Toplumumuzu uyanık olmaya davet ediyoruz. Bugünkü gidişin sonu çok fecidir ve bugünkü aksak tutumun cezasını toplumumuzun toptan mahviyetiyle ödememiz ihtimal dışı değildir. Bugün cemaati kurmaktan ve cemaati kalkındırmaktan bir kısım çevreler, hakikatte kendi şahsi kurutuluşları ve kalkınmalarıyla meşguldürler. Bir gün halk bu gerçeği daha iyi anlayacaktır. Temennimiz: o gün geldiğinde, iş işten geçmiş olmasın, toplumumuzun gerçek yolu kapanmasın.

(Cumhuriyet, 5 Mart 1962, 82. Sayı)

16 ağustos 1960 tarihinde Cumhuriyetin ilanıyla, toplumumuzun her alanda ve özellikle ekonomide kendi benliğini bularak müspet ve verimli teşebbüslere girişmesi için müsait bir zemin yaratılmış oldu. Aradan geçen bir buçuk yıllık zaman, yaratılan imkânlardan istifade edememiş olduğumuzu ve toplumca bir fasit daire içerisinde gezinilip gitmekten başka bir iş yapmadığımızı göstermiştir. Şimdiye kadar toplumumuzun kalkınması için ne gibi teşebbüslerde bulunulmuştur? Cumhuriyetin ilanından bu yana toplumumuz içerisinde ne gibi yapıcı yenilikler yer almıştır? Sömürge devrinin uyuşturucu ve idari maslahatçı gidişatı yerine dinamizm yaratılabildi mi? Kalkınma ismi altında girişilen ve gazetemizin birçok vesilelerle ele aldığı zoraki plaj ve benzeri yatırımlar toplumsal gidişimizin herhangi bir plana göre değil de gösterişe göre ayarlandığının içtimai gerçeklerin derinliklerine nüfuz edilemediğinin acı birer delilidirler.

Son zamanlarda toplumumuzun iktisadi meseleleri üzerinde bir rapor hazırlayacak ve bir komisyon tayin edilmiş olduğunu işitmiş bulunuyoruz. Geçmişte de birkaç defa iktisadi konularda rapor hazırlamak için komisyonlar ve komiteler kurulmuşsa da bunlardan herhangi müspet bir sonuç alınmamıştır. Temennimiz şimdiki komisyonun çalışmalarının daha semereli olmasıdır. Ancak komisyon çalışmalarıyla ilgili bir husus endişemizi mucip olmaktadır. Komisyonun çalışmaları şimdiye kadar büyük bir gizlilik içinde cereyan etmektedir. Bu gibi komisyon çalışmalarında takip edilecek en doğru yolun ilgililerin zaman zaman yayınlayacakları ara raporlarla çalışmaları hakkında halkı aydınlatmak olacağına alakaluların dikkatini çekeriz. Bu şekilde şimdiye kadar diğer birçok işlerimizde olduğu gibi, bu işin de oldubittiye getirilmesi önlenmiş olacaktır. Her işi ancak üç beş kişinin bildiği zihniyetinden kurtulup, nihai kararlar almazdan önce önemli konuların en ince teferruatını kadar halk huzurunda tartışılması gerektiğinin anlaşılması zamanı gelmiştir.

(Cumhuriyet, 12 Mart 1962, 83. Sayı)

1955 nihayetine kadar müstemleke hükümetinin elinde bir alet, oyuncak Evkafın, cemaat idaresine devri ile geçmiş idarenin aksaklıklarının telafi edileceğini, cemaatimize nispet yollardan faydalı olma yoluna gidileceğini düşünerek sevinmiştik. Bugün bu sevincimizde haklı çıkmadığımızı üzümlere görmekteyiz.

Evkafın serveti ve geliri, cemaate yararlı maksatlara harca anacağına ve verimli yatırım sahalarına yöneltileceğine, maatteessüf ekseri zamanlar bir mirasyedinin hesapsız gidişin andırır bir zihniyetle idare edilmiş, hatta bazı ahvalde israftan bile çekinilmemiştir.

Planlı programlı ve verimli işlere girileceğine, sadece dış görünüşe ve gösterişe kıymet verildiğinin bir delilini, Lefkoşa'da abide gibi dikilen verimsiz İş Hanı ve Evkaf Oteli teşkil ediyor. Diğer bir delili de Evkaf Dairesinin senelik hesaplarında aramamız gerekir.

Cemaatimiz için hayati önem olan Evkaf hakkına halkımızı aydınlatabilmek için, 1959 senesi hesaplarını ve bu hesaplarla ilgili olarak Cumhuriyet Baş Murakıbı R. Z. Tatar"ın hazırladığı raporu esas tutarak hazırladığımız bu yazı serinini yayınlıyoruz.

Mali Yolsuzluk ve Suiistimler:

Baş Murakıbın Raporunda (halen takip edilmekte olan muhasebe sistemi tanınmış muhasebe prensiplerine göre olmayıp, geçmişe nazaran şimdi faaliyetleri çok artmış bulunan Evkaf İdaresinin bu günkü ihtiyaçlarını karşılamaz) denilmektedir. Raporda ilave edildiğine göre: Evkaf Dairesinde bir dahili teftiş sisteminin eksikliği zaman zaman azı mali yolsuzluk ve su-i istimler hakkında halkımızın aydınlatılması gerekmektedir de, bu hususlarda daha fazla malumat verilmemektedir. Ancak rapordaki şu husus da ilgi çekicidir: Evkaf Dairesinin halen bir Mali nizamnamenin lüzumuna işaret edilmişse de el'an bu hususta hiçbir teşebbüse geçilmemiştir. Evkaf mesul memurlarının ellerinde bir nizamname olmadığı için her memur bir işi kendi düşüncesine göre yaptığından yapılan işlerde ekseriyetle bir insicamsızlık ve muayenet göze çarpmaktadır.

(Cumhuriyet, 13 Mart 1961, 31. Sayı)

EVKAFIN BAŞINA GELENLER-II

Kısa Gelen Yorgan:

13 Mart tarihli sayımızda Evkaf Dairesi hakkında bir yazımız çıkmıştı, bu yazımızla Cumhuriyet Baş Murakibinin raporunu esas tutarak hazırladığımız Evkafla ilgili yazı serisine devam ediyoruz.

Rapordan da anlaşıldığı gibi sene zarfında Evkaf dairesinin geliri, giderini karşılayamamıştır. Yani idare ayağını kısa gelen yorganına göre uzatmadığından ayakları açıkta kalmıştır.

Raporda belirtildiğine göre, sene zarfında mazbut vakıfların gider fazlalığı £ 2. 920. 081 mil Mülhak vakıfların gider fazlalığı E 6, 059, 636 Mil ve Köy Cami Komisyonlarının gider fazlalığı ise E14. 375, 056 mil idi. 1959 başlangıcında E5, 925, 310 mil olan mazbut vakıflar açığı 1959 sonunda E8. 645, 391 mile yükselmiş oluyordu.

Yukarıda belirtmeye çalıştığımız durum 1959 senesindeki durumdur. 1961 senesi için durumda fazla bir değişiklik olacağı tahmin edilmemektedir. Çünkü Evkaf müdürünün 22. 12. 1960 tarihinde Türk Cemaat Meclisine sunmuş olduğu Mazbut Vakıflar bütçe tasarısında (inşaata ait olan ek hariç) E12. 950'lik bir gider açığı mevcuttu. Daha sonra muvazeneli bir bütçe kabul edilmişse de, 1961 yılında bir gider fazlalığı olacağına inanılmaktadır.

Toplanamayan Gelir:

Gelir ve gider hesaplarındaki açığın sebepleri muhteliftir. Raporun işaret ettiği başlıca sebeplerden biri de varidatın tam olarak toplanamayıştır.

Rapora göre, 1959 sonunda toplanmamış kiralardan tutarı E13. 934. 193 mil idi. Buna ilaveten tahsil edilmesi icap eden 213 litre yağ, 747 kile buğday ve 706 kile arpa dahi toplanamamıştı.

Bu hususta Rapor: Bu mühim varidat bakayasını tahsil etme yolunda fevkalade bir gayret sarf edilmediği kanaatindeyim demektedir.

Bu arada şuna da işaret etmek yerinde olur ki yüksek komisyona mensup bir veya iki üyenin mevkilerinden istifade ile geçer fiyattan da az kira ile Evkaftan bina icar ettikleri ve hatta uzun müddet işgal ettikleri binanın kirasını ödemedikleri hususunda söylentiler mevcuttur.

(Cumhuriyet, 10 Nisan 1961, 35. Sayı)

EVKAFIN BAŞINA GELENLER-III

Bizde kontrolden korkan, murakabeden kaçınan bir kısım zevat, başları sıkıya gelmişinde (birlik ve beraberlik) parolasını bir kalkan olarak kullanmaya yeltenirler. Yanlış kanaati tenkit etmeye doğru yolu göstermeye kalktınız mı derhal sağanak halinde hücumlar başlıyor: Siz birlik ve beraberliği bozuyorsunuz, siz jurnalcisiniz müfterisiniz...

Medeni cesaret sahibi her vatandaş, Evkaf hakkındaki raporu incelediği zaman, bizde anlaşıldığı manada, Birlik ve Beraberlik, parolasının ne kadar sakat olduğunu anlayacak bir murakabe müessesesinin gerekliliğini derhal itiraf edecektir. Bu yazımızla Evkaf hakkındaki raporu incelemeye devam ediyoruz.

İhtizam Yok:

Sadece müesseselerinin değil, emlak üzerinde çalışan şahısların bile kendilerine ait olan emlakın muntazam kaydını tutmaları icap etmez mi?

Evkaf dairesi esaslı bir kayıt tutma ihtiyacını hissetmemiştir. Evkafın ne kadar malı vardır?

Bu mallar nerededir? Bu mallardan elde edilen varidat nedir? İşte bu ve bunlar gibi sorularla soru cevapsız kalmaya mahkumdur. Çünkü raporda da belirtildiği gibi, Evkafa ait emlak gösteren esaslı bir sicil mevcut değildir.

Pek tabiidir ki bu durum da gelirin doğruluğu kanaat bahis bir şekilde tespit edilemez. Bu husus raporda açıkça belirtilmektedir: Bunun (sicillerin) eksikliğinden dolayı evkaf mallardan elde edilen varidatın tamam olup olmadığı ve bütün emlakten azami istifade edilip edilmediği tespit edilemez.

1955 nihayetinde Evkaf Seçimleri zamanında yapılan parlak vaatleri hatırlayan vatandaşlar.

1959 senesine ait raporun belirttiği acı durum karşısında hüsrana uğramışlardır. Bakınız bu hususta rapor ne diyor: Esaslı bir sicilin ehemmiyeti, 1956 senesinden beri Müfettişlik dairesinin senelik raporlarında belirtilmiştir. Mamefi bu eksiklik hiçbir zaman nazarı itibara almamıştır.

(Cumhuriyet, 17 Nisan 1961, 36. sayı)

Evkafıla ilgili bu yazı serisine karşı halkımızın göstermiş olduğu yakın alaka hayli büyük olmuştur. Bu hususta bize gönderilen mektuplarda Evkaf davasının ne kadar hayati önemi olduğunu göstermektedir. Okuyucularımızın göstermiş olduğu yakından dolayı kendilerine teşekkürü bir borç biliriz.

Nasıl idare edildi:

Daha evvel de işaret ettiğimiz gibi Evkaf İdaresi her bakımdan plansız ve programsız bir görüşle yürütülmüştür. Bu hususa raporda muhtelif vesilelerle işaret edilmiştir.

Mesela raporun bir yerinde 1959 senesine ait giderin yükünü, tasvip olunmuş bütçeyi £54. 200. 518 mil şaşırmıştır denilmektedir.

Yine raporda belirtildiğine göre Hukuki Ücretler kalemi altındaki masraf 1958 de £496. 650 milden 1959 senesinde £931. 265 mile yükselmiştir. Avukatların talep ettiği ücret ve mahkeme masraflarının Mahkeme Mukayyitliği tarafından tasdik edilmeden ödenmedikleri görülmüştür.

Diğer taraftan girişmiş olduğu bazı teşebbüs ve yatırımların modern işletmecilik zihniyetine uyduğu iddia edilemez. Henüz zaman tamamlanacağı bilinmeyen Evkaf Oteli, varidatı faizini karşılamayan İş Hanı ve hüsrarla sonuçlanan Anadolu Kulübü gibi maceralar dolayısıyla halkımız Evkafın idaresi hakkında kâfi bir fikir edinmiştir. Bunlara ilaveten halkımızın pek de haberdar olmadığı bazı teşebbüsler daha olmuştur. Bu meyanda hiçbir seme vermemiş olan Evkaf Sinema Şirketini ve kar yerine zarar sağlayan Çömlekçi Ziraat ve Hayvancılık Şirketini zikredebiliriz. Bu iki teşebbüs için yapılan yatırımlardan ne gibi istifade sağlandığını öğrenemedik.

Rapordan öğrendiğimiz bir başka husus daha vardır: Çömlekçi Şirketine 84 hisse almak suretiyle Köy Cami Komisyonları da iştirak ettirilmişti. Beheri £100'dan yekûnu £8. 400 olan bu hisseler için Cami Komisyonları £1. 050'lik da prim ödemişlerdir ki bunun manasını anlayamadık. Ayrıca, yetkileri kanunla tehdit edilmiş olan Köy Cami Komisyonlarının bu gibi ticari teşebbüslere iştirak edemeyecekleri kanaatindeyiz. Binaenaleyh yetkililerin bu hususları etraflıca tetkik ederek bir açıklamada bulunmalarını temenni ederiz.

En mühimi

Evkaf Kanunu mucibince Evkaf Yüksek Komisyonu üyesi veya bir Köy Cami Komisyonu üyesi olan veya Evkaf Dairesi memuru olan hiçbir kimse Evkaf Dairesi ile hiçbir

alacağına veya ticari muamelede bulunamaz. Bu kanuna göre böyle bir şahsın Evkaf Dairesinden hiçbir mal satın almaması, icar etmemesi ve hiçbir ticari münasebette bulunmaması icap etmektedir. Geçmişte bu kanun hilafına muamelelerde bulunduğu dair halk arasında söylentiler vardır. Temennimiz ilgililerin bu söylentileri bir an evvel tetkik ederek bu hususta bir açıklama yapmalarınıdır.

(Cumhuriyet, 24 Nisan 1961, 37. sayı)

VERİMLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE

“Nil olmasaydı Mısır olmayacaktı. ”Tarihçi Heredot’a atfedilen bu söz, yaşayan gerçeğin tam ifadesidir. Birleşik Arap Cumhuriyetlerinin güney (Mısır) bölgesindeki gezilerimizden Nil’in Mısır için olan ehemmiyetini daha iyi gördük, daha iyi anladık. Lefkoşa uçak alanından ayrıldıktan iki saat kadar sonra uçağımız bir yeşillik deryası üzerinde uçuşa başlıyor. Altımızda hiç bir pürüzü olmadan dümdüz bir ova uzanıyor: Nil vadisi, Toprak, bir usta kuyumcunun elinden çıkan pırlanta gibi işlenmiş. İşlenmemiş tek bir inçlik mümbit arazi parçası bırakılmamış.

Allah her şeyi Mısır’a cömertçe ihsan etmiş: Mümbit toprak, bol su ve sıhhat kaynağı güneş.

Nil vadisi senede üç defa mahsul veriyor. Toprağı işleyen insan dünyanın her yerinde cömerttir. Nil vadisindeki çiftçinin cömertliği ve misafirperverliği ise başka bir çeşni taşıyor. O, Tanrının bahşettiği ihsanın bolluğu karşısında her nevi şahsi kin ve hırsı unutmuş, elindeki her şeyi sizinle paylaşmaya hazırdır.

Bu bereketli topraklar üzerinde yaşayan Mısır halkı daha son günlere kadar devam eden bir sefalet ve yoksulluk hayatı sürmüştü. Çünkü binlerce yıl Mısırın mümbit arazisi beş on toprak ağası veya derebeyi arasında bölünmüştü. Geri kalan milyonlarca insan yarı aç, yarı tok bir köle hayatı yaşıyordu.

Her yerde lanetle anılan Kral Faruk’un devrilmesi ile iş başına geçen ihtilal hükümeti daha ilk günden toprak tevziindeki adaletsizlikleri ciddiyle ele aldı, iktisadi hayatın temelini teşkil eden çiftçinin hakları teslim edilmeliydi. İhtilal hükümeti daha ilk günden, toprak onu işleyenindir, prensibi ile işe başladı. 1952 de geçirilen bir kanunla toprak ağalarının elindeki toprak miktarı tehdit ediliyor. Toprağın fazlası gereken tazminat ödenerek ellerinden alınıyor ve uzun vadeyle 40 sene ve az faizle ödenmek üzere köylüler arasında tevzi ediliyordu. Bu arada sabık kralın emlakine de el konmuş ve bunlar da aynı şekilde köylüler arasında tevzi edilmiştir.

Bugün Mısır’da zirai ekonominin temelini köy istihsal kooperatifleri teşkil ediyor. Kooperatif köylü için her şey demektir. Tasarrufun artmasında, köylüye tohum, gübre ve makine kredileri temininde, köylünün mahsulünün pazara sevk edilmesinde kooperatiflerin rolü pek büyüktür,

Mısır halkı yeni rehin altında tam bir birlik ve beraberlik sağlamış bulunmaktadır. Köylü bugün artık derebeylerin ve toprak ağalarının devrinde olduğu gibi bir eşyadan farksız olduğun hayata veda etmiş, her yerde insan gibi muamele gördüğü yeni bir hayata

kavuşmuştur. Köylü yeni hayat tarzında memnundur, çünkü o bugün artık emeğinin karşılığını görebilmektedir; çünkü bugün artık parazit gibi ensesine yapışmış o iki toprak ağasının istismarından kurtulmuştur.

Toprak tevziinin faydaları her yerde kolaylıkla görülebilmektedir. Kısa bir zamanda mahsul miktarı artmış, hayvancılık ve ziraat çeşitleri çoğaltılmış, fenni ziraat usulleri tatbik edilmeye başlanmıştır.

Köylünün hayat seviyesi her yerde görülebilir, elle tutulabilir şekilde yükselmektedir. Hastalıklara karşı klinikler, cehalete karşı okullar her yerde teşkilatlandırılmaktadır.

Sosyal ve kültürel faaliyetler Mısır köylüsünün yaşayış tarzının bir parçası olmuştur. Mısır halkı ihtilalin getirdiği nimetlere minnettardır ve baştaki hükümete dört elle sarılmış vaziyettedir. Gezdiğimiz her yerde halkın ihtilal hükümetine karşı olan şükranlarının ifadesini işittik.

İhtilal hükümeti girişeceği yeni yapıcı hamlelerinde halkın bu desteğinden ve işbirliğinden kuvvet almaktadır.

(Cumhuriyet, 19 Haziran 1961, 44. Sayı)

BÜYÜK TEŞEBBÜSLER

Bizim gayemiz halkımıza iyi bir hayat seviyesi sağlamaktır. B. A. Cumhuriyetinde konuştuğumuz herkesten bu sözleri işittik. Bugün B. A. Cumhuriyetinde bir uyanış, bir hayatîyet göze çarpmaktadır. Yıllarca İngiliz boyunduruğu altında inleyen Mısır halkı, milli kalkınma yolunda şuurlu bir şekilde el ele vermiş bir kitle halinde, ilerlemektedir. Senelerce Mısır Batının bir ham madde, membaı telakki edilmiş, sömürgecilerin gayelerine hizmet eden birkaç teşebbüsün dışında sınaî gelişmeye fırsat vermiştir.

İhtilal hükümeti memleketin ihtiyaçlarını bir program dâhilinde tespit etmek suretiyle işe başladı. Memleketin içinde bulunduğu kötü durumdan kurtulabilmesi için süratle sanayileşmeye ihtiyaç vardı.

İhtilal hükümeti evvela halkı sömüren müesseseleri devletleştirmek memleketin servetinin yabancılardan cebine aktarılmasına son verdi. Bu şekilde memleketin milli gelirinin yine memleket dâhilinde kalması sağlandı.

İhtilal hükümetinin giriştiği sınaî teşebbüsler hayli çeşitlidir. Bugün B. A. Cumhuriyeti, istihlak ihtiyaçlarının büyük bir kısmını doğrudan doğruya kendi istihsalinden karşılayabilecek durumdadır. B. A. Cumhuriyeti hükümetinin giriştiği en büyük teşebbüs Asman Barajı inşaatıdır. Senelerce bir tasavvur halinde olan bu baraj inşaatı bugün tahakkuk etmek yolundadır. Barajın inşaatı tamamlandıktan sonra Mısırın ekonomik kalkınmasında yeni bir safha açılmış olacaktır. Kendisiyle konuştuğum bir sorumlu, baraj hakkında bana aşağıdaki izahatı verdi; baraj inşaatı tamamlandıktan sonra memleketin istifadesi hayli büyük olacaktır. Evvela şimdiye kadar sulanamadığı için verimsiz olan mümbit topraklardan (Bir milyon dönüm kadar arazidir) mahsul temin etmeye başlayacağız.

Sonra elektrik cereyanını maliyeti de onda bire düşmüş olacaktır ki (Kıbrıs parasıyla saati iki mil kadar olacaktır.) bu da ileride daha büyük gelişmeler için imkân sağlamış olacaktır. Bize bu Asman Barajı projesini gerçekleştirebilmemiz için maddi ve manevi her türlü yardımı, hiçbir karşılık beklemeden, sağlayan Sovyet hükümetinde teşekkürü bir borç biliriz.

Yaptığımız tetkiklerden B. A. Cumhuriyetinin kuzey Suriye bölgesinde de büyük sanayi teşebbüslere girişildiğini ve daha şimdiden bunlardan müspet sonuçlar alınmaya başlandığını öğrenmiş bulunuyoruz.

Gazeteler için toplumun davalarına hizmet, kendi tirajlarının artmasını temin için tasvip edilmeyen yollara saptaktan daha önemlidir.

Üzülerek görüyoruz ki bizde birçok gazeteler sırf tirajlarını artırabilmek endişesiyle hareket etmekte ve toplum menfaatlerini ikinci planda tutmaktadır. Bu hususta bazı gazetelerimizin bilhassa ön sayfalarında sık sık arz endam eden poz poz çıplak kız fotoğraflarına işaret etmek isteriz. Bu durumun ciddi bir gazetecilik anlayışıyla asla bağdaşamayacağına işaret etmek isteriz. Ancak ikinci sınıf magazin sayfalarını süslemeye elverişli bu kabil fotoğrafların ciddi geçinen bazı gazetelerin en mutena yerlerinde neşredilmesi karşısında biz bir gazete olarak hicap duymaktayız. Bazı genç okuyucularının hislerini istismar ederek gazetelerinin tirajlarını arttıracaklarını ümit eden meslektaşlarımız namına biz bu halden esef duymaktayız.

(Cumhuriyet, 26 Haziran 1961, 46. Sayı)

5 YILLIK PROGRAM VE YERLİ SERMAYENİN ÖNEMİ

Hükümetin 5 yıllık kalkınma planını genel olarak Türk toplumu ve bu arada gazetemiz müspet karşılamıştır. Planın bir bütün olarak Kıbrıs'ın iktisadi kalkınmasını hedeflediği ve Cumhurbaşkanı'nın konuşmasında ifadesini bulduğu şekliyle, ilmi kaidelerle bilimsiyeti birleştirmeye muvaffak olduğu inkâr edilmez bir gerçektir.

Uzun yıllar sömürge boyunduruğu altında kalan memleketimizin iktisadi durumu, en hafif tabiriyle muvazenesiz bir veçhe arz etmekte idi. Pek tabiidir ki böyle bir durumda hazırlanacak olan herhangi program, her şeyden evvel müstemleke devrinin yaratmış olduğu tezatları ve muvazenesizlikleri gidermek gayesini gütmeliydi. Bahis mevzuu olan 5 yıllık programın bu hususa gereken ehemmiyeti vermekte olduğunu memnuniyetle görmekteyiz.

Daha evvelki yazılarımızda da işaret etmiş olduğumuz gibi üzerinde ısrarla durmak istediğimiz bir husus vardır: Kıbrıs ekonomisinin sıhhatli bir şekilde gelişmesi ancak yerli sermayeye gereken önemi vermemizle mümkündür. Yabancı sermayenin memlekete gelişini güzel akmayı, yerli sermayenin çalıştığı sahalarda rakip bir unsur halinde çalıştırması, her ne pahasına olursa olsun önlenmelidir.

Yani bizim ısrarla üzerinde duyduğumuz nokta kısaca şöyledir: yabancı sermayenin memlekete ancak milli sermayeyi takviye etmek maksadıyla girmesine müsaade edilmelidir.

Bu maksatla memlekete gelecek yabancı sermayenin ya hükümet kanalıyla yahutta hükümet kontrolünde ve kredi şeklinde girmesine müsaade edilmeli, bu arada en düşük faiz nispetini teklif eden sermayeye rüçhaniyet verilmeli ve yabancı sermayenin hiçbir suretle ne siyasi, ne askeri ve ne de herhangi başka bir şarta tabii olamamasına dikkat edilmelidir.

Bu şekilde bütün teşebbüsler yerli müteşebbisler tarafından yapılacaktır. Şahsi teşebbüsün yetersiz olduğu ahvalde ve hükümetin iştirakiyle hususi teşebbüs ortaklaşa çalışacak veyahut ta teşebbüs ve yatırım hükümet tarafından yapılacaktır. Bu arada şunu da belirtmeliyiz ki: Türk toplumu olarak iktisadi bünyemiz devletçilik müessesinin gelişmesine gayet uygundur. Bunun en güzel delilini de büyük Atatürk'ün Türkiye'nin kalkınması hamlelerinde devletçiliğe verdiği önem teşkil etmektedir. Kıbrıs'ta da elektrik gibi, telekomünikasyon gibi (C. I. T. A.) iktisadi devlet teşekküllerinin müstemleke hükümetinin bütün iktisadi baskılarına rağmen, sağladıkları başarılar, üzerinde ibretle düşünmeye değer. (Cumhuriyet, 11 Eylül 1961, 57. Sayı)

Yerli sermayenin, iktisadi kaidelere uygun bir şekilde çalıştırıldığı takdirde, kaydedeceği ilerleme ve sağlayacağı başarı gayet büyüktür. Bunun en güzel misalini Lefkoşa Türk Bankası teşkil etmektedir.

1901 yılında "Lefkoşa İslam İddihar Sandığı" adı altında bir tasarruf sandığı olarak kurulan banka, zamanla ve yaptığı teşebbüsler neticesi gelişmiş ve bugünün modern anlayıştaki ve her Türkün iftihar edeceği Lefkoşa Türk Bankası durumuna gelmiştir. Bütün sermayesi tamamen Kıbrıslı Türklere ait bulunan bu banka, bütün bankacılık muamelelerine ilaveten sigortacılık ve nakliyat acenteciliği vazifelerini de görmektedir. Bir zamanlar üç kişiden müteşekkil olan kadrosu da zamanla genişlemiş ve bugün yüz civarına yaklaşmıştır. Bankanın, Lefkoşa'daki merkezine ilaveten diğer dört kaza merkezinde de şubeleri vardır.

Lefkoşa Türk Bankası Ltd. gayet kısa bir zaman zarfında sağladığı bu başarının başlıca sebeplerinden biri de Bankanın sağlamakta olduğu karın yerli sermayedarlara ait olduğu cihetle memleket dahilinde kalmış olmasıdır.

Bazı çevrelerin savundukları yabancı sermayenin memlekete gelişigüzel ve kontrolsüz bir şekilde akmasına müsaade edilmesi tezi bizce tamamen aksak ve hatalıdır. Böyle bir tez, Kıbrıs'ın gerçek kalkınmasına baltalamak gayesini güden yabancı emellerden başka hiçbir gayeye hizmet etmez. Yabancı sermayenin istediği şekilde yatırım yapmasına müsaade edilmesi memlekette gerçek ekonomik kalkınma davasına hizmet etmeyeceği gibi mevcut iktisadi durumun zamanla daha da kötüleşmesine yardım edecektir. Çünkü arzu ettiği şekilde hareket etme serbestisini elde eden yabancı sermayenin ilk hedefi memleketteki yerli sermayeyi, milli bir mahiyet kazanmış olan yatırımları darbelemek, ezmek, bunu ortadan kaldırmak ve kendi monopolünü kurmak olacaktır. Bu her yerde misalleri çok görülmüş kaçınılmaz bir iktisadi kaidedir. İlaveten, yabancı sermaye memlekete gelirken birçok imtiyazlar elde etmiş olacaktır ve siyasi mahzurlar bir yana, yabancı sermayenin memleketten istediği anda çekilebilmesi ihtimalinin dahi gerek bunun meydana getireceği işsizlik neticesi doğacak iktisadi buhran bakımından ne kadar büyük tehlikeler yaratacağı aşikârdır.

Uzun yıllar sömürge boyunduruğu altında kalmaları neticesi geri kalmış bütün memleketlerin iktisadi kalkınma teşebbüslerinde deneyip başarı ile tatbik ettikleri iktisadi tedbirleri göz önünde bulundurmadan, artık demode olmuş görüş ve nazariyelere platonik aşıklar gibi bağlanmak, memleket realitelerine uymaz ve karşılaşmakta olduğu problemlere bir hal çaresi bulamaz.

Geçen gün üç genç çocuğun konuşmalarına kulak misafiri oldum. Yaşları herhalde dörtten yukarı olmalıydı. Lakin içinde buldukları ağır hayat şartlarından ve kâfi gıda alamadıklarından vücutları gayet cılız, yüzleri ise soluk ve renksizdi.

Kendi aralarında acı acı dertleşiyorlardı. Konuşmalarının esas mevzuunu okulların açılışı zekkül ediyordu.

Çocuklardan bir tanesi şöyle diyordu: Babam geçen gün okul masraflarımızı karşılayamamağını söyledi. Düşünün biz beş kardeşiz. Annem çalışmıyor. Babam ise haftada sadece beş lira kazanıyor. Yiyeceğimiz için haftada bakkala üç lira veriyoruz. Geriye kalan para ile hem ev kirasını, hem elbise masraflarımızı, hem de diğer ihtiyaçlarımızı karşılamak zorundayız. Bu durumda ne yapacağımızı şaşırmış bulunuyoruz.

Daha şimdiden ağır iş şartlarının omuzlarımı çökerttiği, gözlerinin altını yaşlaştırdığı ikinci çocuk cevap verdi: Sen de bir yerde bir iş bulup çalışmadın mı? Ben ttil başlayalıdan beri çalışmaktayım ve haftada iki lira alıyorum. Babam işsiz kaldığı için benim kazandığım hep geçinmemiz için kullandık. Yoksa babamı işsizlik yüzünden işinden durdurmasalardı benim aldığım parayı biriktirip bu seneki mektep masrafımı karşılayabilirdim.

Bu sefer birinci çocuk "sen talihli olmalıymışsın" dedi. Şimdiki zaman da büyüklere bile iş yokken bizim bir iş temin edebilmemiz bir meseledir.

Bu sırada ağlamaklı bir sesle söze karışan üçüncü çocuk "yine sizin pek şikâyete hakkınız yoktur". "Dedi. Ben ne deyim ki babam hayatta değil. Annem ise ağır hasta yatağından kalkamıyor. Ben hiçbir yerde iş bulamadım. Hısım akrabalarımız bize arada arada bir tabak sıcak yemek göndermese aç kalacağız..."

Bu şekilde devam eden bu acıklı konuşmayı dinlemeye daha fazla dayanamadım, boğazımda bir şeyin düğümlendiğini hissederek oradan ayrıldım

Kendi kendine "yarabbi" diyordum. "Bu acıklı ve perişan durumdan toplumumuzu sen kurtar. "Toplumumuzun içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarılması için sen-ben kavgasında, şahsi hırs ve menfaat için birbirimiz ezmekten, kuvvetlinin zayıfı yemek arzusundan vazgeçmemiz gerekir. Aksi taktirde toplumumuz için hiç de parlak bir gelecekte dem vuramayız.

(Cumhuriyet, 18 Eylül 1961, 58. sayı)

ÇARŞININ ŞİKÂYETİ

Türk esnaf ve sanatkârlarından hemen her gün şikâyet almaktayız. Şikâyet sahiplerinin hepsi de himaye görmediklerinden, çarşının bugünkü feci durumuyla gerektiği gibi ilgilenen olmadığından acı acı dert yanmaktadır. Biz bir gazete olarak daha evvel de birçok defalar bugün gayet feci olan ve her geçen gün daha da kötüye giden çarşı durumunun geçmiş devrin aksak ve plansız tutumunun tabii bir sonucu olduğuna işaret ettik, ilgileri acil tedbirler almaya devam ettik.

Geçmişte çarşının gidişinin ilmi prensiplere göre tanzim edilmesi çarşıda bir mal enflasyonu yaratılmaması gerektiği hususunda çarşısı ikaz eden olmadı. Hâlbuki ilgililer günün birinde memlekette paranın suyunun çekilebileceğini ve dolayısıyla da halkın satın alabilme gücünün azabileceğini görebilmeli esnafı ve sanatkârı ona göre ikaz etmeliydi. Bunu yapan olmadı.

Acı bir gerçektir ki bugün pek çok dükkân sahibi kendi mukadderatı ile baş başa bırakılmış durumdadır. Bugün hemen herkes "acaba bu gidişimizin sonu ne olacaktır" sorusunu sormaktadır.

İlgililere bir defa daha sesleniyor. Kendilerini bir defa daha faaliyete davet ediyoruz: çarşının bugünkü durumuyla derhal ilgilenmek lazımdır. Bu hususta acil tedbirler alınmak yoluna gidilmelidir.

(Cumhuriyet, 18 Aralık 1961, 71. Sayı)

TÜRK CEMAAT MECLİSİ 1962 YILI BÜTÇESİ

Türk Cemaat Meclisi 1962 yılı bütçe tasarısı hazırlanmış olup yakında Mecliste müzakeresine başlanacaktır. Tasarıya göre 1962 yılı geliri 484 bin 850 lira gideri de 810 bin 550 lira olarak tahmin edilmektedir ki bu rakamlara göre 1962 yılı zarfında 325 bin 700 liralık bir açık olacağı hesaplanmaktadır. Tasarının hazırlanış şeklinde gözümüze çarpan bir aksaklık mukayeseyi kolaylaştırmak için, geçmiş yılın rakamlarının cetvelde gösterilmeyişidir. Bilindiği gibi hükümet bütçelerinde bu usul takip edilmektedir.

1961 yılını (bütçede 168 bin 393 lira olarak tahmin edilmesine rağmen) 280 bin liradan fazla bir açıkla kapatan Cemaat Meclisinin 1962 yılında da 325 liradan fazla bir açık olacağını tahmin etmekte oluşu üzerinde önemle durulması gereken bir husustur. Zaruri hizmetlerin gereğince yerine getirilebilmesi Cemaat Meclisinin muntazaman çalışabilmesi için denk bir bütçe kurulması gerektiği inancındayız. Bu bakımdan bütçe açıklarının denkleştirilebilmesi için iki yol mevcut olduğunu bunlardan birinin vergi, ikincisinin de tasarruf olduğunu belirtmek yerinde olur.

Kıbrıs Türk toplumu gibi iktisaden zayıf bir bünyeye sahip olan topluluklarda ağır verginin yaratacağı mahzurlar göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir. Bu bakımdan Cemaat Meclisi sorumluları tarh edilecek vergilerin mümkün olduğu kadar hafif olmasına dikkat etmeli. Bütçe açığını imkân nispetinde tasarruf ile kapatmaya çalışmalıdır.

Üzülerek görmeliyiz ki aynı tasarıda tasarrufun mümkün olabileceği noktalar üzerinde dahi tasarruf yoluna gidilmemiştir. Bu durumda her sene artmak istidadını gösteren bütçe açığının nasıl kapatılacağı, yakında çözülmesi zor bir problem haline gelecektir.

(Cumhuriyet, 25 Aralık 1961, 72. Sayı)

Memleketin iktisadi gidişatı ve bilhassa çarşının durumu hakkında almakta olduğumuz haberler pek üzücüdür.

Alışverişin hemen hemen durmuş olduğunu, pek çok esnafın birçok günler siftah dahi etmeden dükkânlarını açıp kapadıklarını, birçok dükkân sahibinin yaptığı günlük alışverişin dükkân kirası ve zaruri masraflarını dahi karşılamayacak bir miktarda olduğunu üzümlere işitmeliyiz.

Şimdi kış mevsiminin yaklaşmasıyla durumun daha da kötüye gitmekte olduğunu bildirilmektedir. Çarşıdaki esnafın büyük bir kısmı pek az şahsi sermayeye sahip olup işlerini kredi ile çevirmektedirler. Hemen hemen bütün esnaf, spekülatif bir zihniyetle, temin edebildikleri bütün krediyi ithal mallarına yatırarak büyük bir eşya stoku yapmışlardır.

Çarşıda para ve dolayısıyla ticaret azalmaya başlayınca kredi ile çalışan bütün müesseselerin sıkıntı çekmeye başladığı görüldü. Zaten veresiye satışında bir evvelinden memlekette lüzumundan fazla yayılmış olması ve alacakların toplanmasında karşılaşılan zorluklar esnafın sıkıntısını daha da arttırmış oluyordu.

Birçok esnafın taahhütlerini gününde yerine getiremedikleri, kambiyyalarını gününde ödeyemedikleri acı bir gerçektir. Öte yandan bazı müesseselerin iflas tehlikesi ile karşı karşıya buldukları bildirilmektedir. Bu arada birçok ithal malının işportaya düşmesi ve maliyetinden çok düşük fiyatla satılmakta olması gerçeği üzerinde ibretle düşünülmalıdır.

Bütün bu olaylar karşısında şimdiye kadar esnafa karşı hakikaten müsamahakar davranmış olan bazı bankaların zecri tedbirler almak üzere olduklarını öğrenmiş bulunuyoruz. Son zamanlarda kredi hadlerini zaten dondurmuş olan bazı bankaların önümüzdeki yılbaşından itibaren tedricen bütün alacaklarını istemek yoluna gidecekleri bildirilmektedir. Bu yapıldığı takdirde şimdi zorlukla ayakta durabilen, varlıklarını bin bir müşkülâtle devam ettirebilen birçok müessesenin mahviyetini üzüntü ile göreceğimiz muhakkaktır. Lakin bunun böyle olması icap etmez; yaklaşmakta olan iktisadi fırtınayı sağ salim atlattık mümkünüdür ve geçen haftaki yazımızda da belirttiğimiz gibi, gereken tedbirleri almak için vakit "henüz geç değildir."

Sorumlular, yeni bir programla yeni bir hamle yaptıkları takdirde felaketin önüne geçebileceğine inanmaktayız. İlmi esaslara dayanarak hazırlanacak olan ve memleketin bütün ekonomik realitelerine uyup ihtiyaçlara cevap verecek bir program kurtuluş yolunu açacaktır.

(Cumhuriyet, 23 Ekim 1961, 63. Sayı)

İKTİSADİ KALKINMA İÇİN

İçinde bulunduğumuz iktisadi durumun ne kadar anormal olduğu aşikârdır. Genel olarak toplumsal gelirimiz, giderimizi hiçbir zaman karşılayamamıştır. Yani mahdut bir zamanca mukabil hudutsuz bir sarfiyatımız vardır.

Bu anormal durumu gidermek, içinde bulunduğumuz iktisadi krizden kurtulmak için en esas prensibe uymamız gerekmektedir: Bir taraftan istihsalı arttırırken öte yandan azami tasarruf kaidelerine riayet etmeliyiz.

İktisadi kalkınma yolunda en büyük faktör olan sermayenin temini için tasarruf bir zarurettir. Bu bakımdan israfın her ne pahasına olursa olsun önlenmesi gerekmektedir. Tasarruf maddi bakımdan olduğu kadar psikolojik bakımdan da önemlidir.

İstihsalı arttırmak için girişilecek teşebbüslerin planlı ve programlı olması gerekir. Gelişigüzel yapılacak hamleler hiçbir fayda sağlayamaz. Toplumumuzun bünyesi neticesi meçhul tecrübelerle girişilmek için müsait değildir. Bu bakımdan modern tekniğin ve ilmi anlayışın icaplarına uyulması bir zarurettir.

Toplumumuza gerek tasarruf zihniyetini aşılacak gerekse istihsal kapasitesini arttıracak teşebbüslerde bulunmak için yol gösterecek olan programın hazırlanması için vakit henüz çok geç değildir. Bu hususta ilgililerin vakit geçirmeden faaliyete geçmeleri icap ettiğini bir defa daha işaret etmek isteriz.

(Cumhuriyet, 30 Ekim 1961, 64. Sayı)

PLANLI VE PROGRAMLI

Toplumumuzun iktisadi kalkınmasının ancak planlı programlı çalışmalarla sağlanabileceği hususunda gazetemizin açmış olduğu fikir kampanyasının idareci çevrelerde nüfuz etmeye başladığını görüyoruz. Bu arada Türk Cemaat Meclisi Başkanı İzzet Denktaş'ın 3 Kasım tarihinde cemaat meclisinde yapmış olduğu konuşma, planlı ve programlı hareket gerekliliğinin geç de olsa, idareci çevrelerce anlaşılmaya başlandığının delilidir. Denktaş bahis konusu konuşmasında: "Bugünkü ekonomik ve sosyal şartların ışığında kalkınmanın, klasik iktisatçıların benimsedikleri gibi kendiliğinde meydana gelmesine imkân yoktur. Bu itibarla hızlı ve muvazeneli bir gelişmenin sağlanabilmesi için toplum hayatının planlı ve programlı bir şekilde belirli hedeflere yönlendirilmesi esastir" demektedir ki, gazetemiz yayın alanına atıldığı günden beri bu tezi savunmaktadır.

Yine Denktaş'ın konuşmasında ifade ettiği mevcut imkânlarımızın iyice araştırılarak tespiti, tasarruf şuurumuzun geliştirilmesi ve iktisadi gücümüzün toplum şuurunun benimsediği ihtiyaçlara öncelik verilmek suretiyle ayarlanması icap ettiği hususunda gazetemiz a iptidadan muhtelif vesilelerle ısrarla belirtmekte idi.

Çarşının bugün içinde bulunduğu feci durum rençberin zaruri ihtiyacı olan suni gübreye tedarikte karşılaştığı zorluklar, işçi sınıfını kıvrandıran işsizlik, iktisadi planlama gerekliliğinin zamanında anlaşılıp tatbik edilmemesinin birer tabii sonucudurlar. Plansız programsız girişilen bir iş hanı ve evkaf oteli inşaatı, bir Anadolu Kulübü, bir plaj sitesi, gibi maceramsı teşebbüslerin toplumsal ekonomimizde açtıkları derin yaralara bu vesile ile bir defa daha işaret etmek isteriz.

Bütün bunları göz önünde bulundurursak, hazırlamayı düşündüğümüz plan ve programın gayet büyük büyük bir titizlikle hazırlanması icap ettiği hissiyat veya peşin hükümlerle değil, ilmi prensiplere ve denenmiş iktisadi kaidelere uygun hareket edilmesi gerektiği kendiliğinden meydana çıkar. Ekonomik kalkınma planımızın ana hatları neler olmalı, işe nasıl ve nereden başlanmalıdır? Bu husustaki görüşlerimizi belirtmiştik. Gelen yazımızda böyle bir planın esasları üzerindeki görüşlerimizi belirteceğiz.

(Cumhuriyet, 13 Kasım 1961, 66. Sayı)

Kıbrıs'ın nüfusunun yarısından fazlası geçimini doğrudan doğruya ziraattan temin etmektedir. Türk toplumun için bu nispet yüzde yetmişe yaklaşmaktadır. Öte yandan milli gelirde köylü sınıfının nasibi yüzde kırkın altındadır. Bu bakımdan Cemaat Meclisinin kalkınmayı düşündüğü kalkınma planında köylü sınıfının ihtiyaçlarının önemli bir yer tutması icap ettiği kanaatindeyiz.

Bizce zirai ekonomimizin geri kalışının başlıca sebebi, çiftçi sınıfımızın teknik gelişmeden icap ettiği şekilde istifade edememesidir. Ziraatımızın daha verimli bir seviyeye çıkarılması için modern fenni usullerden azami istifade imkânları araştırılmalıdır. Bugün mevcut ziraat mühendislerimizden Cemaat Meclisinin köylünün kalkındırılmasında icap ettiği şekilde istifade edemeyişi toplumumuz için bir kayıptır. Bizce ziraat mühendislerini ve diğer teknik elemanları teşkilatlandırmak bunları verimli iş sahalarına yöneltmek Cemaat Meclisinin önde gelen vazifelerinden olmalıdır. Aynı şekilde köylerdeki kültür ve eğitim tesislerinin zirai gelişmemize hizmet edecek şekilde yeniden tanzim edilerek geliştirilmesi ve genişletilmesi gerektiğine inanmaktayız.

Cemaat Meclisi bir taraftan Ziraat mühendislerinin ve diğer teknik elemanlarının hizmetlerinden azami istifade imkânlarını araştırarak öte yandan da köylünün ihtiyaçlarını temin etme yoluna gitmelidir. Bu maksatla da uzun vadeli krediler temin etmek, köylüyü faizcinin istismarından kurtarmak Cemaat Meclisinin başlıca vazifeleri arasındadır. Davet eden hayvan yemi suni gübre gibi köylü sınıfının devamlı surette ihtiyacı olan maddelerin münhasıran kooperatifler vasıtasıyla temini yoluna gidilmeli ve hatta bu gibi ihtiyaç maddelerinin mahalli olarak imali imkânları araştırılmalıdır. Aynı şekilde köylünün ürünün mahsulünün pazara kooperatifler vasıtasıyla sevk edilmesi sağlanmalıdır. Bu bakımdan harici pazarlar temini hususunda Kooperatif Dairesine ve dolayısıyla Cemaat Meclisine büyük vazifeler düştüğüne inanıyoruz.

Tabiidir ki yukarıda belirttiğimiz hususlar geçen yazımızda da işaret ettiğimiz gibi Cemaat Meclisinin hazırlamayı düşündüğü kalkınma programının ihtiva etmesi gereken esas prensiplerden bazılarıdır.

(Cumhuriyet, 20 Kasım 1961, 67. Sayı)

CARŞI NE DURUMDA?

Çarşıda tüccar ve esnaf gayet zor günler yaşamaktadır. Daha evvelki yazılarımızda belirttiğimiz gibi, çarşayı saran kriz her geçen gün şiddetini arttırmaktadır.

Türk Cemaat Meclisi bir "kalkınma planı" hazırlarken, çarşının bugün içinde bulunduğu feci durumun göz önünde bulundurulmalı, bugünkü krizin şiddetini azaltabilecek tedbirler aramalıdır.

Bazı Tüccarlarımızın imalatçılık ve küçük çapta sanayi teşebbüslerine girişmeyi düşündüklerini sevinçle işitmekteyiz. Bu bizce iyi bir gelişmedir. İmalatçılık ve sanayinin gelişmesiyle işsizliğin de azalacağına inanıyoruz.

Ancak bu hususta da planlı davranılması ve memleket realitelerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Yıkıcı rekabet önlenmelidir. Geçmişin acı tecrübelerinin göz önünde bulundurulması ve mal enflasyonu yaratılmasının önlenmesi gerekir.

Ayrıca ticaretin esasını teşkil eden "iyi kalite, ucuz fiyat" prensibi daima hatırdan tutulmalıdır. Yerli imalatın en az ithal malı kadar iyi kalitede olması, fiyatının da ithal malından daha yüksek olmaması hususlarına dikkat edilmelidir.

Bunlar yapıldıktan sonra, üzerinde durulması gereken husus, halkın yerli malları desteklemesi için bir kampanya açılmasıdır. Yerli malların desteklenmesi hususunda geniş bir reklâm kampanyası açılmalıdır. İlaveten zaman zaman tertiplenecek sergilerde ve panayirlarda "yerli malları desteklemesi" kampanyası esas temayı teşkil etmelidir.

Ayrıca Kooperatif şirketlerinin de "yerliyi destekleme" şuurunun memleketin dört bir tarafına yayılmasında önemli bir rol oynayabileceğine inanıyoruz.

Tabiidir ki toplumsal bünyemize uygun bir imalat ve sanayi programının tatbiki uzun vadeli bir iştir. Bu yola gidilirken, çarşının bugünkü acil ihtiyaçları için tatminkâr çareler düşünülmeli tedbirler alınmalıdır. İlk çare olarak, kira konusunda Evkaf idaresi anlayışıyla hareket etmeli, Evkafa ait malların kiralarını çarşının bugünkü durumuna göre yeniden ayarlanmalıdır.

Bu arada borçlu esnafın her gün kötüleşmekte olan durumu için de çareler düşünülmelidir. Zaman zaman esnaf için 70 bin stg ayrılmıştır, ya da iktisadi "kalkınmamız için planlar hazırlanmaktadır." şeklinde ani çıkışlar yapan cemaat meclisinin esaslı bir çalışma programı yayımlanmasını beklemekteyiz; bir buçuk seneye yakın bir müddetten beri vazife başında olan ve normal çalışma devresinin önemli bir süresini doldurmuş olan gündiki meclis, toplumumuzun iktisadi durumu ihtiyaçları hakkında kafi bir bilgi edinmiş olmalıdır. Ve bu bilgiye dayanarak halkımız için gerekli tedbirlerin hiç olmasa ana hatları

edilmiş olmalıydı. Bu durumda cemaat melcesini esaslı bir açıklama yapmaya ve
cemaatimizi gitmekte olduğumuz yol hususunda aydınlatmaya davet ederiz.

(Cumhuriyet, 27 Kasım 1961, 68. Sayı)

tespit edilmiş olmalıydı. Bu durumda cemaat melcesini esaslı bir açıklama yapmaya ve cemaatimizi gitmekte olduğumuz yol hususunda aydınlatmaya davet ederiz.

(Cumhuriyet, 27 Kasım 1961, 68. Sayı)

KREDİ İMKÂN LARI-I

Memleketin içinde bulunduğu iktisadi krizin giderilmesi için hükümetin kalkınma planları hazırlanması, acil fakat planlı tedbirler alması muhtelif vesilelerle belirtilmektedir. Hazırlanacak olan herhangi bir planın tatbik sahasına konulabilmesi için önce sermaye meselesinin halledilmesi gerekmektedir. Elde kâfi derecede sermaye olmadıkça hazırlanacak olan herhangi bir iktisadi kalkınma planı ne kadar mükemmel olursa olsun kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur.

Sermaye temini hususunda, kanaatimizce yerli imkânlarımızı seferber etmemiz ve para temini için yabancı membalara müracaat etmezden evvel Kıbrıs'ın kendi parasından azami derecede istifade etmeye çalışmamız lazımdır. Bizce bu daha aşağıda belirteceğimiz sebeplerden dolayı hayli önemlidir.

Elde ettiğimiz inanılır rakamlara göre Kıbrıslılar tarafından harice tahminen 6 milyon sterlin gönderilmiştir ve bu para yabancı bilhassa İngilizler bankalarında muhafaza edilmektedir. Buna ilaveten Kıbrıs'ta faaliyet gösteren muhtelif ecnebi ekseriyeti yine İngiliz bankalarına yatırılmış olan paralar da (E6 milyon civarında) Kıbrıs'ta muhafaza edilip burada işletileceğine harice sevk edilmiştir.

Demek ki bugün Kıbrıslılara ait olup ta Kıbrıs haricine gönderilen paraların yekûnu E12 milyon sterlin kadardır. Bunlara ilaveten muhtelif sigorta şirketleri tarafından toplanıp her sene harice akıtılan paraların yekûnu de hayli kabarıktır. Bu külliyetli miktardaki paranın geri Kıbrıs'a getirilerek burada planlı bir şekilde muhtelif verimli yatırım sahalarına yöneltilmesi ile karşılaşmakta olduğumuz iktisadi müşküller büyük ölçüde halledilmiş olacaktır.

(24 Temmuz 1961, Cumhuriyet, 50. Sayı)

Geçen haftaki yazımızda, Kıbrıslılara ait olup ta yabancı (bilhassa İngiliz) bankalarında muhafaza edilen paranın 12 milyon sterlin civarında olduğunu belirtmiş ve memleket ekonomisinin düzeltilebilmesi için bu paranın geri Kıbrıs'a getirilmesi gerektiğine işaret etmiştik. Bu paraların geri getirilebilmesi için alınacak tedbirleri şu şekilde sıralayabiliriz.

Kıbrıs'ta faaliyet gösteren İngiliz bankalarının yetkileri tahdit edilmelidir, bunlar Kıbrıs'ta yapılan mevduatı Kıbrıs'ta tutmaya ve şimdiye kadar harice aktardıkları paraları geri Kıbrıs'a getirmeye mecbur edilmelidirler. Yoksa Kıbrıslıların paraları ayet düşük bir faizle İngiltere'de alıştırılırken, Kıbrıs'ın dışardan temin edeceği paralar üzerinden yüksek faiz ödemeye mecbur kalması iktisadi davalarını halletmez.

Kıbrıslılar tarafından harice gönderilen paraların geri getirilmesi ancak memleket içinde huzur ve emniyetin sağlanması ile mümkündür. Bu hususta sorumlular, memleket içinde sulh ve sükûnu sağlamak, her türlü tedhiş ve baskı hareketlerini önleyici tedbirler almak, vatandaşı mal ve canının emniyette olduğu hususunda ikna etmekle işe başlamalıdır. Bu arada memleket ekonomisinin takip edeceği istikamet tespit edilmeli, uzun vadeli iktisadi kalkınma planları hazırlanmalıdır. Ancak bunlar yapıldığı takdirdedir ki vatandaş harice gönderdiği paraları geri Kıbrıs'a getirmek hususunda teşvik edilebilir.

Sigorta kumpanyaları da daha sıkı kontrole tabi tutulmalı ve Kıbrıs'ta toplanan primlerin Kıbrıs'ta işletilmesini tembih edeci tedbirler alınmalıdır. Şurası da unutulmamalıdır ki herhangi bir mali politikanın başarıyla yürütülmesinde bir merkez bankasının rolü çok büyüktür. Kıbrıs'ta bir merkez bankası kurulması Anayasanın esas maddelerinden biri de derpiş edilmiş olduğu halde bugüne kadar bu hususta herhangi bir tedbir alınmış değildir. Merkez bankası meselesini hükümetin erken bir zamanda programına alarak halletme yoluna gitmesini görmeyi arzu etmekteyiz

(Cumhuriyet, 31 Temmuz 1961, 51. sayı)

(İktisadi Kalkınma ancak ilmi esaslara dayanan plan ve programların tatbiki ile mümkündür)

Türk cemaati olarak yeni bir devrin eşeğinde bulunuyoruz. 82 yıllık sömürge idaresi sona ererken, Türk cemaati olarak, bize bıraktığı en büyük miras iktisadi ve mali sıkıntılar olmuştur. Bugün Cumhuriyet rejimine girerken bizi beklemekte olan pek çok sayıda problemlerle karşı karşıyayız. Bu arada karşılaştığımız en büyük meselemiz iktisadi kalkınma meselesidir.

Geçmiş devirde iktisadi problemlerimiz devirde iktisadi problemlerimiz birçok defalar ele alınmış veya ele alınma teşebbüsünde bulunulmuştur. Lakin maatteessüf bu güne kadar ilmi esaslara dayanan, cemaatçe benimsenebilen herhangi bir iktisadi kalkınma programı tespit etmeye muvafık olamadık. Peşinen şunu belirtmek yerinde olur ki Cumhuriyet rejimi bize iktisadi kalkınma sahasında pek geniş imkânlar bahsetmektedir. Bu devirde Müstemleke devrinde sahip olmadığımız birçok hak ve salahiyetlerimiz vardır. Hükümet halkın doğrudan doğruya reyile seçilmemiş olmasına rağmen, halka karşı daima sorumlu bir durumdadır. Kanunlarımızı geçirecek olan meclisler halkın reyile seçilmektedir ve daima olarak halk reynin kontrolü altında olacaktır. Bu durum karşısında hükümet mekanizmamız müstemlekecilerin emellerine değil Kıbrıs halkının menfaatlerine hizmet edecektir.

Demek ki şimdi yapılması gereken en mühim iş Kıbrıs Devleti çerçevesi içinde cemaatimizin iktisadi kalkınmasına hizmet edecek bir program hazırlanmasıdır. Böyle bir program ilmi esaslara dayanmalıdır. Her türlü şahsi menfaatlerden uzak ve ilminden veya ticari tecrübelerinden istifade edebileceğimiz şahıslardan müteşekkil bir komisyon kurulmalıdır. Böyle bir komisyona hariçten davet edilecek mütehassıslar da iştirak ettirilmelidir. Komisyon sistematik çalışacak, çiftçilerimizin ve esnafımızın ve iktisadi hayatımızla alakalı bütün zümrelerin durumunu tetkik edecek ve memleketin realitelerine uygun bir rapor hazırlayacaktır.

Hazırlanacak olan böyle bir raporu kendimize rehber olarak kabul ettiğimiz taktirdedir ki iktisadi kalkınma yolundaki hamlelerimiz müspet bir mecraya dökülmüş olabilir. Hazırlanacak olan iktisadi kalkınma raporunda üzerinde durulması icap eden mühim noktalarla ilgili kendi görüşümüzü bundan sonraki yazılarımızda belirtmeye çalışacağız. Bu arada Kıbrıs Türk Cemaati olarak biz de, Anavatan İnkılâp Hükümetinin kabul ettiği iki

esas prensibi benimsemeliyiz. İktisadi kalkınma hamlelerimizin başarı kazanılması için 1. fazla lakin sistemli çalışmamız ve 2. azami tasarrufa riayet etmemiz lazım.

(Cumhuriyet, 16 Ağustos 1960, 1. Sayı)

(Yatırımlarımızın istihsalı artırıcı vasıtalar yöneltilmesi iktisadi kalkınmamızın başlıca şartlarıdır.)

Kıbrıs kendi kendini besleyebilecek muvazeneli bir iktisadi sistem kurabilirdi. Lakin müstemleke devrinde başlayarak gidişatımızın yanlış yola sevk edilmiş olması memlekette anormal bir durum yaratmış köy nüfusunu sefalet derecesince bir hayatla baş başa bırakırken şehirlerde suni bir lüks ve israf hayatı kurmuştur. Şehirdeki bu lüksten gözleri kamaşan köy nüfusu korkunç denecek bir nispette şehirlere hicret'e teşvik edilmişti. Bunun neticesi olarak bir taraftan zirai istihsal aleyhe bir gelişme kaydederken, diğer taraftan da şehir ekonomisi lüks ve israf prensipleri üzerinde ayarlanıyordu.

Çalışan halkın ekseriyeti verimli olmaktan çok uzaktı yatırımlar istihsalı artıracak ve devamlı iş temin edecek müesseseler yerine istihlak vasıtalarına yöneltilmişti. Bütün bu şartlar mukadder neticenin yakınlığına işaret ediyor. Karşılaşmakta olduğumuz tehlikeyi bütün çıplaklığıyla meydana koyuyordu. Bugün içinde bulunduğumuz iktisadi kriz geçmiş devrin programsız ve plansız davranışlarının tabii bir neticesidir.

İktisadi kalkınma mevzuunda karşılaşılan müşküllere kısaca göz atalım. Kredi temini geri kalmış cemaat ve memleketlerin kalkınmasında rastlanılan en mühim zorluk kredi temini meselesidir. Bu müşkülün gerek yerli ve gerekse yabancı kaynaklardan azami derece istifade suretiyle giderilmesine çalışmalıyız. Bu arada unutmamalıyız ki kredi sağlı alabilmenin başlıca şartı itimat telkin edebilmelidir.

Bu da ancak müspet yatırım programları ile mümkün olabilir. Müspet yatırım programı burada hedef istihsalı arttıracak ve değerlendirecek yatırımlar olmalıdır. Bu arada ele alınacak başlıca meseleler arasında köy iktisadiyatının kalkınması, sanayileşme ve muvazeneli ticari münasebetler kurulması vardır. Yukarıda şemasını vermeye çalıştığımız bütün bu mevzuları ilerideki yazularımızda daha esaslı bir surette incelenecektir.

(Cumhuriyet, 23 Ağustos 1960, 2. sayı)

İktisadi teşebbüslerimiz halka mal edildiği halkın iştirakinin sağlandığı derecede başarıya ulaşabilir. Halk iştiraki için de itimat ve emniyet başta gelen şartlardır-)

İktisadi kalkınma mevzuunda karşılaşılan en büyük müşkül sermaye temini işidir. En güzel iktisadi plan ve programları hazırlasak dahi bunları tatbik mevkiine koyacak sermaye olmadıkça hazırlanan plan veya program kâğıt üzerinde bir edebiyat numunesi olarak almaya mahkûmdur. Sermaye kaynaklarımız nelerdir? Gözlerimizi harici kredi pazarlarına çevirmezden evvel kendi imkânlarımızı tetkik edelim.

Kıbrıs Türk cemaati olarak iktisadi teşebbüslerimizi büyük ölçüde finanse edebileceğimiz durumdayız. Bu şekilde harici krediler olan ihtiyacımızı en düşük hadde düşürebiliriz. Lakin acı bir gerçektir ki geçmişteki hatalı hareketler bugünkü müşkül durumu yaratmıştır. Cemaatin iştirak hissi her fırsatta istismar edilmiştir. Cemaat her para verme çağrısına büyük bir iştihakla, iştirak etmiştir, her seferinde cemaatimizden bünyesinden beklenildiğinden daha fazla para toplanabilmiştir. K. A. T. A. K. devrinde toplanan muazzam paralar, Federasyon devrinde her sene verilen ve yüz binlere yaklaşan yardımı Gençlik Teşkilatının kuruluşu esnasında bir kaç ayda toplanan ve otuz bine yaklaşan para bu iddiamızın delilidir. Müspet bir iktisadi teşebbüs için yapılacak olan çağrıya da halk muhakkak surette aynı şekilde geniş ölçüde iştirak edebilirdi. Lakin şunu unutmamak lazım ki halk verdiği paranın her kuruşunun sarf şeklinin hesabını isteyecektir. Zaten normal bir işletmecilik zihniyeti de bunu icaba ettirmektedir.

Bu gün halk arasında dolaşan söylentiler, bundan böyle halktan sermaye veya yatırımlara iştirak etmesini etmesinin pek kolay olmayacağını gösteriyor. Aradan seneler geçmiş olmasına rağmen K. A. T. A. K. 'ın paraları hakkında muhtelif rivayetler dolaşüyor. Gençlik Teşkilatının durumu hakkında da bugüne kadar kat'i hesap verilmiş değildir. Bu gibi noktalar cemaatin gözünden kaçmadığına göre en doğru hareket bütün amme müesseselerimizin halka muntazam ve tatmin edici hesap vermesi olacaktır. Bu şekilde halkın itimadı yeniden kazanılmış olacaktır.

Hakikaten cemaat olarak iktisadi kalkınmamız gerekiyorsa kurulacak olan müesseselerin yapılacak olan teşebbüslerin halka mal edilmesi bunlara geniş ölçüde halkın iştirakinin sağlanması lazımdır. Bu ise ancak itimat ve emniyet kazanılması mümkündür. (Cumhuriyet, 30 Ağustos 1960, 3. Sayı)

(-Uzun vadeli iktisadi kalkınma hamlelerine girişirken evvela çiftçi borçlarının uzun vadeli taksitlere bağlanması esnafın kira ve borç meselelerinin halledilmesini halkı hicrete mecbur bırakın sebeplerin ortadan kaldırılmasını temin etmeliyiz. -)

Türk Cemaati bugün pek büyük bir iktisadi kriz içerisinde kıvrınmaktadır. Bu krizin hali için derhal müspet çalışmalarda bulunmazsak içtimai bünyemizin felce uğraması tehlikesi ile karşı karşıya kalacağız. Köylümüz boğazına kadar borca gömülmüş vaziyette. Diğer taraftan yağmursuzluk yüzünden toprağa attığı tohumunu bile alamıyor.

Çarşıda bütün ticaret hemen hemen durmuş esnaf aylardır dükkân kirasını ödeyememiş, siftah etmeden dükkânına açıp kapayan dükkân sahibinin sayısı hayli kabarıktır. İşsiz sayısı bugün kabarık bir yekûn tutmaktadır. Evdeki hasta karısına ilaç, aç yavrularına ekmek tedarik etmek için cebinde üç –beş şilini bulunmayan işsizlerin sayısı bugün binleri bulmaktadır. Bu durumun bir neticesi olarak bugün işleyebilecek bir durumda olup ta iş bulamayan herkes inanılmayacak bir nispette harice akın etmekte, ecnebi memleketlere göçmektedir. Bu akın, geleceğimiz için hiç de iyi bir müjde değildir. Buna derhal bir çare bulunmazsa bunun acısını hem de pek şiddetli bir şekilde, gelecek nesillerimiz çekecektir. Yukarıda kısaca belirtmeye çalıştığımız feci durum, son günlere kadar, bütün ilmi ve müspet ikazlara rağmen aksak ve yanlış siyasetin kaçınılmaz bir neticesi olmuştur.

İktisadi hayatımızın yeniden düzenlenmesinin uzun vadeli programlar mucibince çalışmakla mümkün olduğunu biliyoruz. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki derhal bazı zaruri tedbirler almak mecburiyetindeyiz. Çiftçi borçlarının dondurularak uzun vadeli taksitlere bağlanması, esnafı düşmüş olduğu kötü durumdan kurtarmak için kıra mevzuunun halledilmesi en önde gelen davalardır. (Bu arada bankaların esnafı sıkarmak suretiyle göstermekte oldukları anlayış ve yardımdan takdirle bahsetmek isteriz.) Halkın göç etmeye mecbur eden sebepler ortadan kaldırılmalı, halkımıza Kıbrıs'ta kendilerini bekleyen bir istikbal ve bir vazife olduğu anlatılmalıdır. Biz, varsın gitsinler beyim mantalitesini ve siyasetini asla tasvip etmiyoruz.

(Cumhuriyet, 6 Eylül 1960, 4. sayı)

(Ticaretimizin inkişafı için halkın satın alabilme gücünün gelişmesi lazımdır. Bunun için de zirai ve sınaî istihsalin gelişmesi gerekmektedir.)

Daha evvelki yazılarımızda da belirtmeye çalıştığımız gibi, iktisadi kalkınma ancak yapıcı bir program altında ele alındığı takdirde muvaffakiyetle yürütülebilir. İktisadi kalkınma, birçoklarının zannettikleri gibi, rast gele herhangi bir şahsın gelişigüzel herhangi bir ticari teşebbüste bulunması demek değildir. İktisadi kalkınma ancak iyi hazırlanmış bir plan ve program mucibince yürütüldüğü takdirde muvaffak olur. İktisadi kalkınmada yıkıcı rekabetten kaçınmak, randımanlı çalışmak, memleket ekonomisini ithalata muhtaç bir durumdan kurtarmak prensibine riayet edilmelidir.

Göz önünde bulundurulması icap eden diğer mühim bir prensip de ticari alanda aranılan iki esaslı unsurun ucuz fiyat ve iyi kalite olduğudur. Bu hususta geçmişte meydana gelen bazı aksaklık ve yanlışlıkların tetkik edilerek, bunların tekerrürünün önlenmesi icap etmektedir. Son günlerde kadar iktisadi siyasetimiz sadece ticaretin ithalcilik şubesi olarak anlatılmıştı ve bu şekilde ayarlanmıştır. Diğer taraftan imalatçılık ve hatta Kıbrıs iktisadiyatının bel kemiğini teşkil eden ziraatın inkişafı tamamen ihmal edilmiş, yerli istihsalimizin kıymetlendirilmesi için ihracata önem verilmesi icap ettiği ise hiç hatıra gelmemişti.

Takip edilen bu siyasetin her türlü iktisadi görüş ve anlayıştan mahrum bir siyaset ve gayet kısa vadeli bir formül olduğu iptidadan mesullere bildirilmiştir. O zaman nazarı itibara alınmak tenezzülünde bulunulmayan bu fikrimizin doğrulduğunu zaman ve gelişmeler ispat etmiştir. Kısa vadeli bir siyaset olarak istihlak ihtiyaçlarının ithalat vasıtasıyla karşılanması en kolay fakat en iptidai bir çaredir. Maateesüf son günlere kadar iktisadi gidişatımız bu aksak yola yöneltilmişti. Çarşıda her gün yeni yeni ithalat müesseseleri payda oluyor, çarşı her çeşit ithal eşyası ile dolup taşıyordu. Bu şekilde daha verimli yatırım sahalarına yönetilmesi icap eden kıymetli sermaye ve krediler israf edilircesine harice aktarılıyordu. Ticaret ancak halkın satın alabilme gücüne muvazi olarak gelişebilir. Halkın satın alabilme gücüne yükseltmek için ise zirai ve sınaî istihsalin inkişafı ve değerlendirilmesi icap etmektedir. Bu gerçek son günlere kadar göz önünde bulundurulmadığı için bugün içinde bulunduğumuz feci durum meydana gelmiştir; bir tarafta dükkânları ve ambarları tıka basa ithal eşyası ile dolu müşteri bekleyen tüccar diğer tarafta aylardır işsizlik içinde kıvranmakta olan işsizler ve fakir halk.

(Cumhuriyet, 13 Eylül 1960, 5. Sayı)

(İktisadi kalkınmamızda en mühim rolü sanayileşme oynar. Sanayileşme teşebbüslerini Cemaat olarak yapamadığımız yerlerde müşterek teşebbüslere girişmeliyiz. -)

Kıbrıs bir iktisadi bütündür. Haddizatında ufak bir memleket olan Kıbrıs'ın iktisadi bakımından bölünmesi ne ilmen mümkündür, ne de böyle bir bölüm pratik sahada yürütülebilir. Pek daha büyük memleketler bile, iktisadi ve teknik sahalarda ilerleyip yükseldikçe, devletler arasında daha sıkı işbirliği ve hata birbiriyle iktisaden birleşme mecburiyetini hissederken (15 sene evveline kadar birbirine düşman olan Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg kurmuş olduğu 'Müşterek Pazar' gibi) bunun aksi bir yol yani Kıbrıs'ın iktisadi alanda bölünmesi ekonomik inkişafa değil gerilemeye yol açar.

Nitekim Türk cemaati olarak bugün pek büyük bir tehlike ile karşı karşıyayız. İktisadi alanda gerileyip iptidai bir zirai kavim derecesine düşmek tehlikesi, bu tehlikeyi küçümsememiz icap eder. Baskı tehdit ve sopa ile yürütülen zoraki iktisadi bölüm sayıları üç beşi geçmeyen kimseyi inanılmayacak derecede zenginleştirmiştir. Lakin unutulmamalıdır ki bu üç beş kişinin zenginliği 120 bin Türkün iflası pahasına elde edilmiştir. Biz iddia ederiz ki bu günkü Türk çarşısındaki iktisadi kriz, pek büyük ölçüde son iki seneden bu yana devam ettirilen aksak iktisadi tutumun tabii bir neticesi olmuştur. Her toplumun iktisadi kalkınma davasında sanayileşme pek mühim bir rol oynar. Bu saha bu güne kadar bizde ihmal edilmiştir. Diğer taraftan Türk çarşısının pek küçük oluşu ve cemaatimiz içindeki sermaye kıtlığı bizim kolay kolay sanayileşme yolunu tutamayacağımızın acı delilleridir. Diğer taraftan işbirliği esasına dayanan teşebbüslerde bulunduğumuz taktirde, tek başımıza yapamadığımızı müşterek yatırım olarak yapabiliriz. Bu arada Türk Cemaati olarak haklarımızı teminat altına alabiliriz. Unutmamalıyız ki yegâne problem şudur: Ya hakiki cemaat olarak bizi felakete götürecektir olan (bu arada birkaç kişiyi astronomik derecede zengin eden) iktisadi ayrılık fikrini seçmemiz icap eder.

Bizce milli menfaatlerimize uygun olan şudur: Cemaatimizin çapında randımanlı bir şekilde yürütülemediği halde, ada çapında faydalı bir şekilde kurulup yürütülebilecek iktisadi yatırımlar mevzuunda cemaatler arasında işbirliği yoluna gitmeliyiz. Burada hem mevcut yatırımlara iştirakin sağlanması ve hem hem de bundan sonra yapılacak olan teşebbüslerin müşterek olmasının temini yoluna gidilmelidir. İştirak, sermaye, idare ve işçi esasları üzerinde olmalıdır. Bu şekilde hem sermayemize verimli yatırım sahası ve hem de

işçimize devamlı iş temin etme yoluna gidilmiş olacaktır. Diğer taraftan iktisadi bölünme fikrinde ısrar edersek bizi bekleyen bugünkü iktisadi krizin devamından başka hiç bir şey olamaz. Biz şuna inanıyoruz ki hareketlerimizi ve siyasetimizi müspet ilmin icaplarına göre ayarlamak mecburiyetindeyiz, birkaç kişinin şahsi menfaat ve kaprislerine göre değil.

(Cumhuriyet, 19 Eylül 1960, 6. sayı)

SİYASİ İÇERİKLİ YAZILAR

GERÇEK MİLLİYETÇİLİK

Gerçek anlamda milliyetçiliğin, milli menfaatlerin şahsi menfaatlerden üstün tutulması olduğuna inananlardanız. Gerçek millici, toplumu için, milleti için her türlü şahsi menfaatini feda etmeye hazır olan kişidir.

Gerçek millici mütevazidir. Milletine yaptığı hizmetlerin en büyük mükâfatının vazifesini yapan insanların duyduğu iç huzuru olduğunu kavramıştır gerçek millici gerçek millici hiçbir zaman şahsının reklâmını yapmaz, yaptırmaz da. Gerçek millici şarlatan değildir, o meydan nutukları çekip ‘ben...: şunu yaptım...ben...millici...onlar...hainler’ demez. Gerçek millicinin, milletin akliselimine, zekâsına, eğriyi doğrudan ayırabilme kudretine inancı vardır. Gerçek millici kendisi hakkında nihai hükmü vermeyi milletine bırakır. Milletine kalıplaşmış fikirleri, ham hükümleri zorla kabul ettirmeye çalışan kimseye menfaatperest derler, gerçek millici değil.

Gerçek millicinin özü ile sözü birdir. Kendisi ‘parolamız Türkten Türkedir’ derken karısının ecnebi dükkânlarından alışveriş yapmasına göz yuman, bir bağ pazı için fakir fukarayı dövdürürken kendisi yaptırdığı inşaatın bütün malzemesini ecnebiden alan kimse hiçbir zaman gerçek millici değildir.

Gerçek millici milletin bağrından kopmuş, milleti ile haşır neşir olmuş, milleti ile bir arada yaşamakla iftihar eden kimsedir. Suni aristokratik muhitine çekilen, toplumun işsizlik, parasızlık ve açlığı ile alay eden kimse millici değildir. Milleti ile yegâne ilgisi ancak parlak nutuklar çekmek için kürsüye çıkmak olan kimse de gerçek millici değildir.

Gerçek millici, toplumu açlık ve sefalet içinde kıvrandırken kendisi hiçbir zaman ‘lüks hayat’ özlemi duymaz.

Söz ile gerçek millicilik olmayacağının anlaşılması ve başkasının gözünde çöp arayanların kendi gözlerindeki mertegi görmeleri zamanı gelmiştir artık.

(Cumhuriyet, 28 Ağustos 1961, 55. Sayı)

Geçenlerde akdedilen önemli bir toplantıda konuşan önemli mevki sahibi bir zat gayet ciddi bir eda ile "Toplumumuzun kalkınması için tekrar dayağa başvurulması icap ettiği" tezini savunmuş. Bu havadise gülmek mi yoksa ağlamak mı gerektiğini kestiremedik. Mesuliyetli mevki sahibi bir kimsenin ağzından çıkan bu sözler toplumumuzun siyasi bakımdan ne kadar talihsiz olduğunu ne gibi bir çıkmazda bulunduğunu ve hatta geleceğimizin ne kadar feci olduğunu bir defa daha göstermiş olması bakımından hayli önemlidir. Düşününüz: Türk yüksek tahsil gençliği " Türk toplumunu nasıl kalkındırabiliriz? Konulu bir seminer tertipliyor. Bütün aydınları açık tartışmaya davet ediyor. Sözde aydın geçinen bir kısım zevat bu seminere iştirak etmekten, fikir ve görüşlerini halk huzurunda açıkça savunmaktan kaçınıyorlar. Sonra da kapalı bir odada aslan kesiliyor, dövmekten dayaktan bahsediyorlar.

Ayıptır efendiler. Bu toplumu bugünkü ağlanacak duruma düşüren yanlış siyasetin ne olduğunu anlamak, aksak siyaseti düzeltmek zamanı çoktan gelip çatmıştır. Hala dayaktan dem vurmak eski baskıcı usullere özenmek ancak toptan mahviyete doğru olan gidişatı süratlendirir. Ortada çözüm bekleyen ne kadar problem vardır: Siftah dahi etmeden dükkânını açıp kapayan aylardır dükkân kirasını ödemeyen esnaf işsizlikten sürüm sürüm sürünen işçi dert ve şikâyetleri bir türlü ele alınamayan köylü çocuğunun okul duhuliyesine teminden aciz ebeveyn bunlardan ancak bir kaçıdır.

Cemaatin ana davalarıyla uğraşmak dururken "biz milliciyiz" bizden olmayanlara dayak lazımdır; diyenlerin elinde toplumumuzun kalkınabileceğine biz inanmıyoruz. Eski devrin alışkanlıklarından vazgeçerek gidişatı ilmi prensiplere göre ayarlama zamanın çoktan gelmiş olduğunu ilgililere bir defa daha hatırlatmanın faydalı olduğuna inanıyoruz. (Cumhuriyet, 26 Şubat 1962, 81. Sayı)

Faşizme giden yol belirli hatlar takip eder. Herhangi bir memleketin içinde bulunduğu iktisadi krize bir hal çaresi bulmaktan aciz iktidar sahipleri, iş ve ekmek ihtiyacı içinde kıvranan halkın dertlerini unutturmak için onların nazarlarını başka yönlere çevirmek ihtiyacını hissederler. Bu takdirde iktidar sahiplerinin istisnasız olarak takip ettikleri yol, halkın hissiyatıyla oynamaktır. Bu maksatla halka şovenist fikirler aşulamaya çalışırlar; sık sık düşmanlardan ve mevcut olmayan tehlikelerden bahsederler.

Pek tabiidir ki bu arada iktidar sahiplerinin ciddi olarak ilgilendikleri yegâne husus, açlık ve sefalet içinde kıvranan halkın kanını emerek şahsi şahsi servetlerini artırabilmek hususudur. Halk açlık içinde kıvranırsa onlar kokteyl partilerindedirler. Halk soğuktan donarken onlar kumar masalarında avuç dolusu para savurmaktan çekinmezler. Onlar için en büyük meşguliyet plaj safalarıdır, yat yarışlarıdır.

Faşizme giden yoldaki ikinci adım (ki bu devrede iktidar sahiplerine diktatör taslağı demek daha doğrudur) vatandaşın demokratik haklarını gasp etmektir. Sadece diktatör taslaklarının kafasında mevcut olan tehlikelerin önlenmesi için bir takım fedakârlıklarda bulunması gerektiği söylenir; bütün fedakârlıkların ise halkın halktan gelmesi beklenir. Diktatör taslakları her türlü rezalete ve alçaklığa tevessül edecek, lakin halk kitleleri ağzını açıp şikâyet etmeyecek, hatta en küçük bir tenkitle dahi bulunmayacaktır. Böyle bir hareket suç teşkil eder ve tedhişi usullerle cezalandırılır.

Bu devrede diktatör taslakları kan kokusu almış canavarlara dönerler: onların şerrinden halkın ne ırz ve namusu, ne malı, nede canı emin değildir. Diktatör taslakları sık sık halk huzuruna çıkıp şu veya bu maksatla, lakin gerçekte kendi cepleri için para toplarlar. Fakat toplanan paranın hesabı hiçbir zaman halka verilmez. Yukarıda kısaca bahsettiğimiz noktalar tarihin muhtelif devirlerinde beliren faşist diktatörlerin gerici faaliyetlerindeki müşterek noktalardır. Lakin tarih bize her faşist diktatörü bekleyen mukadder akıbetin ne olduğunu da göstermiştir: işte Hitler, Musolini, Batista ve Trujillo. Ve işte yine aynı yolda yürüyerek her geçen gün mukadder akıbete biraz daha yaklaşan Franko, Salazar ve daha küçük çaptaki diktatör taslakları...

Bu maceracı yola gidilmesini önleyecek, bir takım diktatör taslaklarının toplumlary keyfi bir şekilde idare etmemekten men edecek olan ancak halk kuvvetleridir. Halk ne derece uyanık olursa, haklarını ne derece müdafaa ederse, diktatör taslaklarının kötülükleri o derece önlenmiş olur.

Bu bakımdan, tarih önünde halka düşen vazife, kudretini kavramış ve zafere inanmış olarak, mücadele atılmak ve her engeli yıkacak bir azim ve metanet göstermektedir. Böyle bir davranışın sonu mutlaka halkın, hakkın ve demokrasinin zaferidir.

(Cumhuriyet, 1 Ocak 1962, 73. Sayı)

FEDERASYONUN GEREKLİLİĞİ

Gerek cumhurbaşkanı yardımcısı Dr. Küçük'ün bazı konuşmalarında gerekse bazı gazetelerin yazılarında federasyonun (Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu) Cumhuriyet devrinde lüzumlu veya faydalı olup olmayacağı bahis konusu edilmektedir. Konunun önemiyetinden ötürü, Federasyonun tüzüğünü ve bugünü faaliyetlerini inceleyerek, bu husustaki kendi görüşümüzü belirtmekte büyük fayda görüyoruz.

Federasyon 1949 senesi sonlarında kurulmuştu. O tarihte Kıbrıs'ı ziyaret eden Türkiye'de yerleşmiş Kıbrıslılardan müteşekkil bir heyet Kıbrıs Türklerini yeniden teşkilatlama ihtiyacını hissetmişlerdi. Bu teşkilatlanma, o zaman memlekette hüküm süren müstemleke rejiminin bahsettiği imkânlar dahilinde olabilirdi. Etraflı-ı tetkiklerde bulunan heyet o zaman mevcut siyasi partileri birleştirerek Kıbrıs Milli Türk Birliği ismi altına yeni bir siyasi parti meydana getirmişlerdir.

Ayrıca hiçbir siyasi gayesi olmayan teşekküller de bir federasyon şeklinde teşkilatlandılar ve bu şekilde 23. 10. 1949 tarihinde K. T. K. Federasyonu kurulmuş oldu. Şurası şayanı dikkattir ki siyasi bir parti olan Kıbrıs Türk Birliği de siyasetle uğraşmaması icap eden federasyon üyesi idi.

Federasyon kuruluşundan 16 Ağustos 1960 tarihine kadar geçen müddet esnasındaki gerekliliği veya faaliyetleri üzerinde durmak istiyoruz. Bu hususların ileride objektif bir tarihçi gözüyle inceleneceğine inanıyoruz. Evvela şuna işaret etmek yerinde olur ki bugünkü eliyle federasyon nev-i şahsına münhasır bir teşekkül durumuna gelmiştir. Tüzüğünde "Federasyon siyasetle uğraşamaz" şeklinde bir madde olmasına rağmen bugün federasyon ancak siyasi partilerin uğraşabileceği konularla ilgilenmektedir.

Durumu izah edebilmek için federasyonun gayesini incelememiz icap etmektedir. 4 maddede toplanan gayeler şunlardır:

a. Birbirlerinden müstakil ve ayrı sahalarda çalışan kurumlar arasında bir yardımlaşma ve dayanışma temini. Normal olarak hemen her federasyonun gayeleri arasında bu madde mevcuttur. Ancak şuna işaret etmek yerindedir ki federasyonlar sadece benzer gayeli teşekküller ve kurumlardan teşekkül edebilir. Mesela bir Futbol Federasyonu veya Yardım Cemiyetleri Federasyonu kurulabilir.

Lakin hiçbir zaman bir spor teşekkülüyle bir Yoksullara Yardım Kurumu, bur içtimai Kulüp ve bir siyasi parti bir araya gelerek bir federasyon kuramazlar. Kurmaya teşebbüs ederlerse ancak bir "acube-i hilkat" meydana gelir. Nerde kaldı ki bugün federasyon

muhtelif kurum ve kulüplere ilaveten hiçbir kulüp veya birliği olmayan köyleri de birer kulüp telakki ederek sinesinde birleştirmeye yeltenmektedir.

Geçen yazımızda federasyonunu gayelerinin birinci maddesini incelemiştik. Federasyonun diğer Gayeleri diğer gayeleri Federasyon tüzüğünde şu şekilde sıralanmaktadır:

b. Türk işleri komisyonu tarafından teklif edilen ve umumiyetle bütün Kıbrıs Türklüğünce benimsenen cemaat davalarının tahakkuku.

Kıbrıs'ta Cumhuriyetin kurulması ile bu maddenin gerekçesi tamamen tarihe karışmış oluyor. Çünkü Türk işleri komisyonunun ele aldığı davalardan birçoğu (Aile Kanunu, Müftülük, Evkaf gibi) daha Cumhuriyetin ilanından sonra ise, Türk işleri komisyonuna havale edilmiş olan bütün meseleler, Türk cemaat meclisinin yetkileri dahilinde girmiş bulunmaktadır.

Federasyonun diğer Gayeleri şunlardır:

c. Köylü ve şehirli kardeşlerimizin kültürel, ekonomik ve sosyal alanlarda kalkınmasına,

d. Bütün bu sahalarda el, gönül, kafa birlik ve beraberliğini temin ederek Kıbrıs Türkünün şerefiyle mütenasip bir varlık haline gelmesine çalışır. Federasyon siyasetle uğraşmaz.

Aynı şekilde bu son iki maddedeki gayeler de Türk cemaat meclisinin çalışma sahası dahiline girmektedir. Şu noktayı da belirtmeliyiz ki anayasasındaki (Federasyon siyasetle uğraşmaz) maddesine rağmen bugüne kadar Federasyon birçok siyasi meselelerle uğraşmıştır. Yine kendi anayasasını Federasyon Kurumlar üstü bir teşekkül, olması icap ederken geçmişte birçok defalar federasyon bu gayesinden de ayrılmış ve partizan bir görüşe sapmıştır.

Bütün bu hususlar göz önüne alınınca (Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu) diye adlandırılan teşekkülün artık hikmeti vücudu kalmadığı anlaşılmaktadır.

(Cumhuriyet, 29 Mayıs 1961, 44. Sayı)

SÖMÜRGEÇİLİK TEHLİKESİ

Bazı siyasilerin konuşmasında, birkaç yazarın yazılarında sömürgeciliğin özlemini terennüm eder gibi bir hava var. Zaman zaman sömürgeci devletlerin ve dolayısıyla sömürgeciliğin propagandasının yapılmakta olduğunu görmek ve işitmek ne kadar acıdır.

Daha düne kadar bütün Kıbrıs ve bu arada özellikle cemaatimiz sömürge boyunduruğu altında ezilir ve inlerken, bugün adeta sömürgeciliği metheden bir kampanyaya girişilmiş olması, toplumumuzun izzeti nefisini hiçe saymak demektir.

Müstemleke devrinde cemaat olarak çekilenleri unutturmak için büyük gayretler sarf edilmektedir gibi geliyor insana. Daha birkaç yıl evveline kadar cemaatimizin Maarif, Evkaf ve Müftülük hususunda girişmiş olduğu mücadeleler, 27-28 Ocak 1958 çarpışmaları, sömürgecilik boyunduruğuna karşı toplumumuzun şahlanışının birer asil misalidir.

Sömürgeciliğin nasıl bir melanet, insaniyet için nasıl bir leke olduğun kavramak için Kıbrıs dışındaki olaylara göz atmamız yeter. Dünya harplerinin büyük bir kısmına sömürgeciliğin sebebiyet verdiği acı bir gerçektir. 1919'da Türkün öz vatanı Anadolu'yu parçalayan sömürgeci zihniyetti. Bugün de Cezayir'deki bir milyon Müslümanın ölümüne, Angola'da 300 bin zencinin katliamına sebep aynı sömürgeci zihniyettir.

Sömürgecilik her türlü maskeye bürünecek derecede alçak en insani hislerin temsilcisi gibi görünmek isteyecek derecede kurnazdır. Sömürgeciliğin en büyük düşmanı halktır, çünkü sömürgecilik halkın en büyük düşmanı, insaniyet için en büyük tehlikedir.

Dün kapıdan kovduğumuz sömürgecilik bugün bir hırsız çevikliği ile pencereden sokulmaya çalışmaktadır. Sömürgecilik bu gayesine erişmek için toplumumuz içindeki bazı fertleri alet ve vasıta olarak kullanmaya çalışmaktadır.

Cemaatimiz sömürgecilik tehlikesi karşısında daima uyanık olmalı ve milli menfaatlerimizin sömürgeciliğin gayeleri uğruna kurban edilmesine fırsat vermemelidir.

(Cumhuriyet, 10 Temmuz 1961, 48. Sayı)

BİRLİK VE BERABERLİK-I

Bizde moda haline gelmiş bir husus var. Sıkışık duruma gelen bazı politikacılar, fikre fikirle cevap vermekten aciz kalan bir kısım yazarlar “ Birlik ve Beraberlik ” sözüne bir korkutaran simidi gibi sarılırlar. Bu gibi politikacılar ve yazarlar kendilerini milli menfaatlerin yegâne koruyucusu toplumun yegâne sözcüsü olarak görürler. Bu gibiler kendi fikirlerine uymayan fikirler ileri sürülmesini “ birlik ve beraberliği bozucu ” olarak göstermeye, hür fikrin ifadesini önlemeye çalışırlar.

Yukarıda yazdıklarımızdan bizim gerçek ‘ Birlik ve Beraberliğin ’ aleyhinde kullanılmaması için uyarıyoruz. Bizce “ Birlik ve Beraberliğin ” mukaddes bir mefhumdur. Ancak bu sözün gerçek anlamını tespit etmemiz ve bu sözü yerli yersiz kullanarak bayağılaştırmaktan kaçınmamız gerekir.

Bizim anladığımız manada “ birlik ve beraberlik ” cemaatin top yekûn menfaatine hizmet eden yüksek ideallerin tahakkuku için hazırlanmış ilerici programların tatbikine çalışmak ve cemaatin kalkınıp yükselmesi uğruna girişilecek devrimlerin tahakkuku nedeni gütmekle mümkündür. Burada mevzubahis olan fikirlerdir ve şahsi menfaatler tamamen ortadan kalkmıştır. Bize en canlı misal Atatürk’ün devrimci ruh ve ideallerinin sağlamış olduğu “ Birlik ve Beraberlik ” dir.

Yoksa her türlü fikir yoksulu çıkarıcıların ikide bir tekrarladıkları “ Birlik ve Beraberlik ” sözü şahsi menfaatleri koruma hedefini güttüğü müddetçe topluma hiçbir fayda sağlamaz. Bu gibi çabalar ancak şahısların pullaştırılmasına içerisinde bir toplumun yararına hizmet eder.

Aynı şekilde kendileri gibi düşünmeyenleri “ vatan haini ” olarak damgalamaya çalışarak cemaati parçalamakta ve kendi şahsi çıkarlar için toplum arasına nifak ve fesat sokmaktadırlar. Hâlbuki bizce “ vatan hainliği ” cemaatimize mensup bir grup şahsı kendilerine külah sallamadıkları ve dalkavukluk etmedikleri için vatan hainliği ve vatan hainlikle itham etmektir. Bu gibi ithamları yapanlar milli birlik ve beraberliği bozuyorlar.

(Cumhuriyet, 17 Temmuz 1961, 49. Sayı)

Daha evvelki bir yazımızda (17 Temmuz tarihli 49. sayımızda) toplumumuz arasındaki bazı tekelci çevrelerin 'Birlik ve Beraberlik' deyimini ne şekilde tahrif ederek işaret etmiştik. Bu çevrelere göre 'Birlik ve Beraberlik' halkın sorgusuz sualsiz bir iki kişinin söylediklerini kabul etmesi hiçbir itirazda bulunamaması demektir.

Aynı yazımızda cemaatimiz arasında lüzumlu olan gerçek birlik ve beraberliğin sağlanabilmesi için cemaatimiz topyekûn menfaatine olan yüksek ideallerin tahakkuku için hazırlanmış ilerici programların tatbikine çalışmak gerektiğine işaret etmiştik.

Böyle bir programın esaslarını kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

a. Toplum içerisinde baskı, tehdit ve tedhiş hareketlerine son verilmesi. Bugün cemaatimiz arasında devam ettirilmekte olan tazyik hareketlerinin zararlı neticelerini görme zamanı çoktan gelmiştir.

b. İkinci şart olarak şahısların toplum menfaatlerini çiğneyerek şahsi servet yapma emellerine son verilmelidir. Rüşvet almak veya rüşvet istemek hem kanunen yasak ve hem de cemaatimiz için zararlı bir harekettir. Bunun derhal durdurulması icap etmektedir.

c. Cemaatimizin bir bütün olarak kalkınmasını sağlayacak rasyonel iktisadi programlar hazırlanmalıdır. Bu husus üzerindeki fikirlerimiz daha evvelde muhtelif vesilelerle belirtmiştik.

Toplumumuz arasında gerçek birlik ve beraberliğin ancak yukarıdaki esaslar üzerinde mutabık kalınmak suretiyle sağlanabileceğine inanmaktayız. Yoksa sadece sözle, sadece konuşmakla birlik ve beraberlik sağlanamaz.

(Cumhuriyet, 7 Ağustos 1961, 52. Sayı)

SOSYAL İÇERİKLİ YAZILAR

SOSYAL HAYAT

1952 ihtilalına kadar Mısır'daki içtimai hayat bir tezatlar meşheriydi. Bir tarafta ısraf ve lüks içinde yüzen mahdut bir aristokrasi sınıfı, öte yandan sefaletle pençeleşen yarı aç, yarı tok bir hayat süren geniş halk kitleleri bu tezatlar aleminin iki ayrı kutbunu teşkil ediyordu.

İnsanın insan gibi yaşaması prensibiyle hareket eden ihtilal hükümeti bu tezatları en erken bir zaman da ortadan kaldırmak için çalışmaktadır. Geçen sayılarımızda bahsettiğimiz iktisadi teşebbüsler yanında ihtilal hükümeti pek çok sosyal ve kültürel davayı da ele almıştır.

Her geçen gün ilkokullar, sağlık merkezleri, sosyal ve kültürel faaliyetleri sevk edecek ücra köylerin bile normal günlük yaşayışlarının bir parçası haline gelmektedir. Ziyaret ettiğimiz her kahvehanede faydalı kitaplarla dolu kitaplıklar gördük. Kumar ve kâğıt oyunları halkın hayatından tamamen silinmiş vaziyette. Her kahvehanede muhakkak bir televizyon vardır. Televizyon programlarının büyük bir kısmının kültürel mevzularda oluşu televizyonun halk için olan ehemmiyetini gösterir.

B. A. Cumhuriyetinde meslek birlikleri gayet iyi teşkilatlanmış durumdadır. İşçi ve çiftçi birliklerinin öncülüğü ve yol göstericiliği altında Arap halkı bütün devrimlere kolaylıkla ayak uydurabilmektedir

B. A. Cumhuriyetinin bugün yapmakta olduğu ileri hamlelerde ders alabileceğimiz hususlar çoktur.

B. A. Cumhuriyetinin bugün bir kalkınma ve yükselme hamlesi içindedir. Pek tabii zaman zaman bazı müşküller hasıl olmaktadır. Lakin istikbale olan güven her müşkülü halletmektedir.

(Cumhuriyet, 3 Temmuz 1961, 47. Sayı)

Ak Devrimden hemen sonra, Devrim hükümetinin Kıbrıs Türkleri yakından alkanacağı haberi, Menderes'in devrilmesi haberinin yaratmış olduğu sevinci bir o kadar daha artmış oldu.

Aradan geçen müddet zarfında, yaptığı vaade uygun olarak, Anavatan hükümeti Kıbrıs Türklerine icap eden her türlü yardımı yapmıştır. Yapılan yardımların daha da artırılacağını Türkiye ziyaretinden döndükten sonra gazetemize vermiş olduğu beyanatıyla Büyükelçi Ekselans Emin Dirvan'a açıklamıştır.

Anavatan'dan gelen her yardımı hiç şüphesiz her Türk sevinçle karşılamaktadır. Yalnız bu yardımlar muvacehesinde pek çok Türkü düşünceye sevk eden bazı noktalar üzerinde durmak istiyoruz.

Evvelâ yapılan yardımların murakabe meselesi vardır. Menderes devrinde de Kıbrıs Türklerine hayli kabarık yekün tutan yardımlar yapılmıştır. Lâkin bu yardımlar hakkında halk arasında ısrarla dolaşan söylentiler vardır. Bu mevzu üzerinde daha evvel hayli söylenmiştir. Biz burada sadece yardımlar yapılırken, halka itimat telkin edecek murakabe müesseselerinin kurulması temennisini tekrarlamak istiyoruz.

Bizim üzerinde daha fazla durmak istediğimiz mevzu Türkiye'nin yapmakta olduğu yardımlar karşısında Kıbrıs Türklerinin vazifelerinin ne olduğu meselesidir. Bizce hedef, Türkiye hükümetinin de işaret ettiği gibi cemaatin iktisadi kalkınması olmalıdır.

Daha evvelki bir yazımızda da hazırlanan Türk Cemaat Meclisi bütçesinin daha ziyade memur maaşlarının ödenmesini derpiş eden bir bütçe olduğuna, bu gidişatın da kartasiyeciliğe yol açtığına işaret etmiştik.

Türk Cemaatinin müstakil olabilmesi için, iktisaden sağlam bir bünyeye sahip olması icap ettiği gerçeğini kimse inkâr edemez. Yapılacak olan yardımların hedefi bu olmalıdır.

Esefle görüyoruz ki cemaatin iktisadi kalkınması yönünde herhangi bir program mevcut değildir. İktisadi kalkınma programının hazırlanması veya hazırlatılması cemaatin başındaki kimselere düşen başlıca vazifedir. Bu iş ise, sadece dolgun maaş almakla hallolunmaz.

Daha evvel de muhtelif vesilelerle gazetemizin belirtmiş olduğu gibi, her iş ehlin bırakılmalıdır.

Bugün en mühim davamız olan iktisadi kalkınmamız için ehliyetli elemanları bir araya getirerek bir İktisadi Kalkınma Komisyonu meydana getirilmelidir.

Sadece Türkiye'den şu kadar yardım temin ettik şeklinde meydan nutukları çekmekte iş halledilmez. Cemaatimiz kendi yükünü kendi taşıyabilecek bir duruma getirilmezse hiç bir zaman parlak geleceklere bahsedemeyiz.

Netice itibariyle, Anavatan Hükümetinin yapmakta olduğu yardımlar için bütün cemaatimiz namına teşekkürlerimizi tekrar tekrar belirtirken, pek lüzumlu saydığımız bir marakabe müessesesinin kurulması arzusunu tekrar belirtir ve ilaveten cemaatimizin gerçek iktisadi kalkınmasını hedef tutan müspet çalışmalara geçilmesini mes'ullerden bekleriz.
(Cumhuriyet, 27 Şubat 1961, sayı. 29)

Tarihte, ibret alınması gereken, içinde bulunduğumuz şartlara gayet uygun bir tablo vardır: Müspet ilmin ve hür düşüncenin gelişmesinde büyük hizmetleri geçmiş olan âlim Galile (1564-1642) Engizisyon Mahkemesi huzurunda sigaya çekiliyor. Galile'nin sözde suçu arzın güneşin etrafında döndüğünü söylemesi imiş. Hakikatte ise Engizisyoncuları kızdıran ve Galile aleyhine kışkırtan, Galile'nin temsil ettiği hür düşüncenin akıl ve mantık yolunun, idareci çevrelerin taassup ve kara cehalet üzerine kurdukları saltanatlarının temellerini sarsması idi.

Her türlü zulüm ve işkence imkânlarını ellerinde bulunduran Engizisyoncular malum yollarla Gaile'ye 'suçunu itiraf etmişler' ve Galile'nin 'dünya güneşin etrafında dönmez' demesini sağlamışlardı. Galile ancak vücudu çürüdükten, gözleri görmez bir hale geldikten sonra zindandan serbest bırakılmıştır. Lakin adımını zindan kapısından dışarı atar atmaz Galile'nin ilk sözü: Dünya yine de dönüyor, olmuştur. Galile'den önce Bruna gibi, Servetus gibi hür düşüncenin insanı duyguların önderliğini yapmış akıl ve mantığın his ve hürsa hakim olması gerektiğini savunmuş yüce kişiler devrin idarecileri tarafından idama mahkûm edilmişler odun yığınları üzerinde canlı canlı yakılmışlardı.

Aklın batıla hür düşüncenin tartışmasız kabul edilen inançlara karşı olan mücadelesi bugün de bütün şiddeti ile devam ediyor. Engizisyoncuların halefi olan zümreler bugün de hala daha karşımızda durmaktadırlar. Kendi şahsi hır ve menfaatleri için batılı putlaştırmaktan, gerçeği ve güzeli baltalamaktan çekinmiyor, utanmıyor bu zümreler. Lakin normal seyrini takip eden tarihin akışı içinde baskıcı ve mürteci çevreler, her gün biraz daha gerilemektedirler. Akıl ve mantığın hür düşüncenin insani duygu ve görüşlerin dünyada mutlak hâkimiyetini kuracağı günler yakındır. Ancak batıla karşı aklın, tartışmasız kabul edilen inançlara karşı hür düşüncenin temsilcisi olan kişilerin cesaretle öne atılması, korkusuzca davalarını savunması gerekir. İnsaniyete hizmet ancak bu yoldan mümkündür. Ve unutulmasın ki bugün savundukları fikirlerden ötürü bir Bruna, bir Servetus gibi yakılsalar bile yarın yakıldıkları meydanlarda heykelleri abideleşecektir.

Çünkü: 'Dünya yine de dönüyor.'

(Cumhuriyet, 14 Ağustos 1961, 53. Sayı)

İnsanlığın yetiştirdiği büyük düşünürlerden Konfüçyüs'e talebelerinden biri sormuş: Hocam siz bugün dünyanın en büyük filozofusunuz. Lakin elinizde hükmetme kuvveti yoktur. Şayet sizi hükümetin başına geçirseler ve size hükmetme yetkisi tanısalar, ilk icadınız ne olacaktır? Büyük filozof Konfüçyüs bir iki saniye gözlerini kapayarak düşündükten sonra cevap vermiş: "Şayet elimde böyle bir yetki olsaydı, ilk icraatım bütün tab'amın her kelimenin tam karşılığı üzerinde mutabık kalmalarını, her kelimeyi aynı anlamda kullanmalarını sağlamak olacaktır. "

Konfüçyüs'ün bahsettiği gibi, her kelimeyi gerçek anlamında kullanmanın söylenen veya yazılan bir kelime veya cümlenin yanlış manada anlaşmasını önlemenin pek de kolay bir iş olmadığına inanıyoruz. Lakin unutulmamalıdır ki insanlığı felakete sürükleyen birçok hadiseler taraflardan birinin diğerini yanlış anlaması üzerine meydana gelmiştir.

Bugün Kıbrıs'ta yaşayan bizlerde birçok defalar aynı şekilde hataların esiri olmaktayız. Kısa bir müddet evvel iki toplumun basını arasında bir yakınlaşma ve samimi bir hava yaratmak için girişilen güzel teşebbüsler, bir tarafın yazdığını diğerinin yanlış anlaması ve bunun üzerine meydana gelen polemik neticesi hakim kalmıştır.

Bugün Kıbrıs halkının elinde bir mucize yaratmak imkânı vardır. Bu güzel memleketi bir cennet haline getirebiliriz. Bu uğurda en büyük vazifelerden biri de pek tabiidir ki basına düşmektedir.

Zaman zaman gerek Türk gerek Rum basınında ifadesini bulan iyi duygular gelecek için bize büyük ümitler vermektedir. Diğer taraftan zaman zaman gazetelerde yer alan sert tartışmalar ve ağır hücumlar gayet üzücüdür. Biz iki toplum basını arasında kin veya nefret olduğuna asla inanmıyoruz; ne de bazı çevrelerin bazı gazeteler için tirajı için şovenist yayıma tevessül etmektedirler. Böyle bir zihniyet ancak cinnet, böyle bir hareketi de en büyük cürüm olarak kabul ederiz.

Biz o fikirdeyiz zaman zaman peyda olan gergin hava tarafların birbirlerini yanlış anlamalarından meydana gelmemektedir. Sabırla, itidalle, karşılıklı saygı ve iyi niyetle aradaki anlaşmazlıklar telafi edilebilir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi memleketin geleceği için Türküyle, Rumuyla bütün Kıbrıs basınına büyük vazifeler düşmektedir, memleketi sulh ve sükunu getirecek, iktisadi kalkınmaya giden yolu açacak, sefaleti ortadan kalkmasında en büyük hizmeti geçecek olan basındır. Kıbrıslı fakir veya zengin, genç veya ihtiyar olsun bu vazifeyi basından beklemektedir.

Bugün biz bütün samimiyetimiz ve hüsnüniyetimizle Türk ve Rum bütün yerli basına dostluk münasebetleri kurmaları için sesleniyoruz ve daha evvel varılan anlaşmalar çerçevesi içerisinde, her türlü tahrikten uzak olarak, memleketin ve toplumların yüksek menfaatlerini göz önünde bulundurarak yayım yapmaya davet ediyoruz. Yurdumuzun menfaati bizden bunu beklemektedir.

(Cumhuriyet, 2 Ekim 1961, 60. Sayı)

HALKIN VAZİFESİ

82 yıllık yıpratıcı sömürge boyunduruğunda yani kurtulan Kıbrıs'ımızın henüz çilesi dolmamış 82 yıl bir çiftlik gibi idare edilen memleketimiz şimdide zıt menfaatlerin çarpıştığı bir sahne olmuştur.

Şimdi Kıbrıs'ta gizliden gizliye yer alan mücadele mahiyet itibariyle uzun yıllar sömürge boyunduruğu altında kaldıktan sonra hürriyetlerine kavuşan memleketlerdeki mücadelenin aynıdır.

Bu mücadeledeki esas faktör iktisadidir. Mücadelenin iki cephesi vardır. Birincisi, zayıf ilerlemiş büyük devletlerin yerli pazarları bölüşmek kendi nüfuz sahalarını genişletmek için yürüttükleri mücadeledir.

Mücadelenin ikinci cephesini iktisaden kuvvetli olan devletlerin, memleketin içlerinde söz sahibi olmak yolundaki davranışları teşkil etmektedir. Bu gayeleri için kuvvetli devletlerin mukaddes sayacakları hürmet gösterecekleri hiçbir mefhum yoktur. Onlar için yerli halk sömürülmek için yaratılmış bir kitleden ibarettir. Bu şekilde yeni bir sömürgecilik rejiminin yeni bir müstemlekecilik tarzının yaratılmak istendiğini görürüz. Kuvvetli devletlerin nüfuzlarını bir genel vali vasıtasıyla yürütmeleri icap etmez. Onlar daima hürriyetin müdafisi rolündedirler. Onlar demokrasiden, insan hak ve hürriyetinden bol bol faydalanırlar. Lakin kendi menfaatleri için yerli halkı istismar etmekten, bunları en büyük tehlikelerle karşı karşıya bırakmaktan katiyen çekinmezler.

Onların yerli halk arasında kendi siyasetlerini yürütecek adamları vardır. Bu gibiler millîci görünürler, halkın mukaddes saydığı mefhumların baş savunucuları gibi ortaya çıkarlar.

Yerli halka düşen vazife uyanık olmaktır. Halk gerçeği görebilmeli, her hareketin, her adımın memleketi hangi istikamete götürdüğünü kavrayabilmelidir. Yeni sömürgecilerin, eski sömürge sisteminden devrıldıkları siyaset "parçala ve idare et" siyasetidir. Onlar halk arasına nifak sokmaktan, halkı birbirine geçirmekten asla çekinmezler. Halkın vazifesi kalkınma yolunda toplu bir halde yürümek ve her türlü tahrik karşısında uyanık olmaktır.

(Cumhuriyet, 9 Ekim 1961, 61. Sayı)

Toplumca gidişimiz nicedir sorusuna verilecek en iyimser cevap bile iç açıcı olmaktan çok uzaktır. Plansız, programsız icraat takibedilegelen her türlü ilmi görüşten mahrum siyaset toplumumuzu her geçen gün mahviyet uçurumuna doğru sürüklemektedir.

Lüks ile sefaletin yarattığı tezatlar, her geçen gün bir çığ gibi büyümekte devam eden göçler gitmekte olduğumuz mahviyet yolunun birer delilidir. Bu yolun sonunda erimiş iktisaden çökmüş ele muhtaç bir topluluk görüyoruz, kalbimiz parçalanıyor. Lakin bunun olması icap etmez: Bu kötü gidişatı önlemek cemaati parlak istikballere götürecektir yolu seçmek kendi elimizdedir. Ve bunu yapmak için vakit henüz geç değildir. Bizce en büyük milli vazife, daha evvel de birçok defalar yazıp belirmiş olduğumuz gibi toplumsal gidişimizi planlamaktır.

Göçleri önleyici çareler aramalıyız. Unutulmamalıdır ki vatandaşı göçe mecbur bırakan sebepler iktisadi olduğu kadar içtimaidir de. Yani hala devam ettirilen baskı ve korkutma hareketleri geleceğe karşı güvensizlik yaratan hareket ve sözler, yalan ve yanlış propaganda ve yayımlar vatandaşı göçe mecbur bırakan bunaltıcı atmosferi yaratmaktadır. Son zamanlarda değişmeye başlayan göçlerin mahiyeti, yani varlıklı mal mülk sahibi vatandaşların dahi mal ve mülkünü satarak kurtuluşu hicrette buluşları, bu tezimizin doğruluğunun delilidir.

İktisadi gidişimizi doğrulamalıyız. Unutulmamalıdır ki iktisat bir bilim işidir. Geçmişte şahsi ihtiras ve kaptisile girişilen her türlü ilmi prensip ve görüşü hiçe sayarak başlatılan sözde iktisadi teşebbüslerin toplumumuzu felaket uçurumunun kenarına getirdiği artık anlaşılmalıdır. Bundan sonraki gidişatımızı akıl ve mantığın icap ettiği şekilde ayarlamazsak hiçbir kuvvetin bizi felaket uçurumuna yuvarlamaktan kurtaramayacağını kavramalıyız.

Lüks ve israfa son verilmelidir. Bir tarafta sefalet içinde kıvranan sayısız vatandaşla diğer tarafta vatandaşın açlık ve sefaleti ile alay edercesine lüks hayat yaşayanların yarattığı tezat toplumsal geleceğimiz için hiç de parlak bir manzara arz etmez. Toplumsal varlığımız için en kritik bir devreye gelmiş bulunuyoruz. Bu günkü gidişatımızı değiştirmedeğimiz takdirde geleceğin bizim için gayet karanlık olacağını kavramalıyız. Fakat belirtelim ki vakit henüz geç değildir ve gidişimizi planladığımız takdirde iyi bir gelecekte emin olabiliriz.

YAZARIN SORUMLULUĞU

Yazar, toplumun gelişmesi üzerinde en büyük tesiri olan kişilerden biridir. Yazarın kalemi, iyiye ve doğruya kullanıldığı zaman toplumun müspet yolda ilerlemesine yardım eden bir meşaledir. İyi ve doğru yolda kullanılmadığı zaman bu kalem, yazarın kendisi de dahil bütün topluma zararı dokunan bir silah gibidir.

Herkesçe bilinen yukarıdaki gerçekleri tekrarlamaktaki gayemiz, yazarın sorumluluğuna işaret etmek ve her eline kalem alanın, her üç beş kelimeyi bir araya getirenin topluma faydalı yazar olmayacağını belirtmektir.

Zaman oldu öyle yazarlar gördük ki inanmadığı fikirleri savunmaktadır. Yine öyle yazarlar gördük ki savundukları fikirlerin ölçüsünü toplumun değil de kendi şahsi menfaatleri teşkil etmiştir.

Yazarın topluma faydalı olabilmesi için samimi olması gerekir. Yazar, ele aldığı konu ile ilgili kâfi bilgiye sahip olmalıdır. Hiçbir incelemede bulunmadan her konu üzerinde yazabileceğini sanan kimse yanılır.

Sırf kendisine bir mevki sağlamak için toplumun hislerini istismar eden yazar kadar, bazı politikacıardan aldıkları direktiflerle inanmadığı davayı savunan yazar da toplum için faydalı olamaz.

Memlekette yeni bir rejim kurulmuştur. Birçok alanlarda henüz bir tecrübe devresi geçiriyoruz. Devlet idaresi ve siyaset her geçen gün ihtisas isteyen birer ilim konusu haline geliyor. Toplumların temelini hissiyattan ziyade iktisat ve maliye teşkil etmektir.

Bu durumda toplumun ana davaları üzerinde kalem yürütecek yazarın temkinli olması; ele aldığı konu üzerinde, hissiyatına kapılmadan mantık yolundan şaşmadan, gereken incelemelerde bulunduktan sonra yazı yazması gerekir.

Yoksa gerçek çehresini bir sahte maske arkasında saklayarak, Don Kişot edasıyla ve eldeki mahdut imkânlarla göz yumarak, "şunu şöyle yaparız, bunu böyle ederiz ha..." şeklinde kuru sıkı atıp tutan yazarlardan topluma faydalı yerine zarar gelir. Ya hele diğer taraf da "yapınız da görelim" şeklinde bir cevapta bulunursa bu sözde yazarlar ne yapacaktır? Uyanık davranmalıyız. Geçmişte toplum olarak her ne çekmişsek, bir sahte pehlivan edasıyla ortada dönüp iş karıştıran, sonra da saklanacak delik arayan sözüm ona yazarlardan çekmişizdir.

Yazar olan kişi, sorumluluğunu idrak etmeli, kalemmini dikkatli kullanmalıdır.

(Cumhuriyet, 22 Mayıs 1961, 41. Sayı)

Memleket ve toplum işlerimizin aksak yürütülmesi karşısında halk arasındaki memnuniyetsizlik ve şikâyetler her geçen gün artmakta, elle tutulur gözle görülür bir hal almaktadır. Bu durum karşısında iktidara mensup bazı çevreler halkı susturabilmek endişesiyle “bitmeyen mücadelelerden” halkın kendilerine kayıtsız şartsız itaat etmesinin bir “milli dava” olduğundan birlik ve beraberliğin ancak kendilerinin başta kalmalarıyla sağlanabileceğinden, bağımsız aydınların ise şimdiye kadar doğru yolu gösteremediğinden, herhangi bir müspet plan veya program teklif edemediğinden bahsediyorlar.

Yukarıya aldığımız iddialarla halkı avutabileceklerini sanan kimselere yanıldıklarını bir defa daha hatırlatmak isteriz. Bugün toplumumuzun birlik ve beraberliğe her zamankinden fazla muhtaç olduğunu bilmeyen, idrak edemeyen yoktur. Ancak, birlik ve beraberlik halkın putlaştırılmış kişilerin peşinden koyun sürüleri gibi gitmesi demek değildir. Birlik ve beraberlik, toplumun bir bütün olarak kalkınmasını hedef tutan müspet ilmi esaslara göre hazırlanmış plan ve programlar etrafında halkın birleşmesi demektir, “mücadele bitmemiştir” sözü de doğrudur. Ancak bitmeyen mücadelenin ne olduğunu halka açıklamak, bu “mücadeleyi” bu “davayı” bütün topluma mal etmek lazımdır. Bizim bildiğimiz “mücadele” ve “dava” ekonomik alandadır. Bu mücadele ise ancak barışçı, demokratik ve şuurlu yollardan yürümeyle kazanılır. Bu mücadelede baskının, tedhişin, şiddet ve zorbalığın yeri yoktur. Ve yine bu mücadele bütün toplumun kalkınması hedefini güder: Halkı istismar edenler, millet parasıyla servet sahibi olmak isteyenler sözleri ve nutukları ne kadar yaldızlı olursa olsun, bu “dava” ve “mücadeleyi” yürütebilecek kişiler değillerdir.

Bağımsız aydınların şimdiye kadar doğru yolu gösteremediği, müspet bir plan veya program teklif edemediği şeklindeki iddialar yalandır, iftiradır. Bazı iktidar mensuplarının şahsi çıkarları ile bağdaşmadığı için, gerçek aydınların ileri sürdüğü her yapıcı fikri susturmak veya unutturmak bizde bir anane haline gelmiştir. Gazetemizin, iki yıla yaklaşan yayını esnasında, devamlı surette yapmakta olduğu yapıcı ve müspet teklifleri de meydandadır. Toplumların hayat seviyesinin yükselmesinin ancak istihsalin artmasıyla mümkün olabileceğini, istihsalimizin artması için ise yatırımların başta ziraat olmak üzere verimli sahalara yöneltilmesi gerektiğini, ticaretimizin yeniden teşkilatlanması gerektiğini ilmi bir şekilde ilk olarak belirten, bu konuları geniş teferruatıyla inceleyen, işçinin, esnafın ve çiftçinin dertlerine hassasiyetle parmak basan gazetemiz olmuştur.

Bu arada, toplum işlerimizin daha iyi yürütülebilmesi için gazetemiz birçok defalar ilgilileri toplum meselelerini bir arada açıkça halk huzurunda tartışmaya davet etmiş, fakat bu davete kimse yaklaşmamıştır. Yukarıdaki gerçekler karşısında demogojiye son verilmesini ve toplum meselelerimizin ciddi bir surette ele alınmasını temenni ederiz.

(Cumhuriyet, 26 Mart 1962, 85. Sayı)

SOSYO-İKTİSADİ İÇERİKLİ YAZILAR

ACI GERÇEKLER

Geçen gün üç genç çocuğun konuşmalarına kulak misafiri oldum. Yaşları herhalde on dörtten yukarı olmalıydı. Lakin içinde buldukları ağır hayat şartlarından ve kâfi gıda alamadıklarından vücutları gayet cılız, yüzleri ise soluk ve renksizdi.

Kendi aralarında acı acı dertleşiyorlardı. Konuşmalarının esas mevzusunu okulların açılışı teşekkül ediyordu.

Çocuklardan bir tanesi şöyle diyordu: Babam geçen gün okul masraflarımızı karşılayamayacağını söyledi. Düşünün biz beşkardeşiz, Annem çalışmıyor. Babam ise haftada sadece beş lira kazanıyor. Yiyeceğimiz için haftada bakkala üç lira veriyoruz. Geriye kalan para ile hem ev kirasını, hem elbise masraflarımızı, hem de diğer ihtiyaçlarımızı karşılamak zorundayız. Bu durumda ne yapacağımızı şaşırılmış bulunuyoruz.

Daha şimdiden ağır iş şartlarının omuzlarımı çökerttiği, gözlerinin altını siyahlaştırdığı ikinci çocuk cevap verdi: Sen de bir yerde bir iş bulup çalışmadın mı? Ben tatil başlayalıdan beri çalışmaktayım ve haftada iki lira alıyorum. Babam işsiz kaldığı için benim kazandığım hep geçinmemiz için kullandık. Yoksa babamı işsizlik yüzünden işinden durdurmasalardı benim aldığım parayı biriktirip bu seneki mektep masrafımı karşılayabilirdim.

Bu sefer birinci çocuk "sen talihli olmalıymışsın" dedi. Şimdiki zaman da büyüklere bile iş yokken bizim bir iş temin edebilmemiz bir meseledir.

Bu sırada ağlamaklı bir sesle söze karışan üçüncü çocuk "yine sizin pek şikâyete hakkınız yoktur". "Bedi. Ben ne deyim ki babam hayatta değil. Annem ise ağır hasta yatağından kalkamıyor. Ben hiçbir yerde iş bulamadım. Hısım akrabalarımız bize arada sırada bir tabak sıcak yemek göndermese aç kalacağız..."

Bu şekilde devam eden bu acıklı konuşmayı dinlemeye daha fazla dayanamadım, boğazımda bir şeyin düğümlendiğini hissederek oradan ayrıldım.

Kendi kendime "yarabbi" diyordum. "Bu acıklı ve perişan durumdan toplumumuzu sen kurtar. "Toplumumuzun içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarılması için sen-ben kavgasında, şahsi hırs ve menfaat için birbirimiz ezmekten, kuvvetlinin zayıfı yemek

arzusundan vazgeçmemiz gerekir. Aksi takdirde toplumumuz için hiç de parlak bir gelecekte dem vuramayız.

(Cumhuriyet, 25 Eylül 1961, 59. Sayı)

Bu yazı, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal sorunlarına ilişkin olarak hazırlanmıştır. Yazar, Türkiye'nin kalkınması için devletin aktif rol oynaması gerektiğini savunmaktadır. Özellikle tarım ve sanayi alanlarında yapılan yatırımların önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini de belirtmektedir. Yazar, bu tür yatırımların uzun vadede Türkiye'nin ekonomik büyümesini sağlayacağını ve yaşam standartlarının yükselmesini getireceğini ifade etmektedir.

Devletin bu yatırımları gerçekleştirebilmesi için bütçe disiplini ve maliye politikasının dikkatle izlenmesi gerekmektedir. Yazar, devletin borçlanma yoluyla değil, yerli kaynakları kullanarak yatırım yapmasını önermektedir. Ayrıca, kamu hizmetlerinin verimliliğini artırarak maliyetleri düşürmeyi de tavsiye etmektedir.

Yazar, Türkiye'nin kalkınması için sadece devlet değil, özel sektörün de aktif katılımı gerektiğini vurgulamaktadır. Devlet, özel sektörü teşvik eden politikalar geliştirmeli ve onunla işbirliği yapmalıdır. Özellikle teknoloji ve araştırma-geliştirme alanlarında devlet destekleri önemlidir.

Türkiye'nin kalkınması için sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel alanlarda da çalışmalar yapılmalıdır. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, insan kaynağının geliştirilmesini sağlar. Ayrıca, sosyal adalet ve eşitlik politikalarının uygulanması da önemlidir.

Keskin olarak bir sorun da, Türkiye'nin dış dünya ile ilişkileridir. Türkiye'nin kalkınması için dış kaynaklara ihtiyaç vardır. Özellikle yabancı yatırımın teşvik edilmesi önemlidir. Bunun için Türkiye'nin uluslararası ticarette rekabet gücünü artırması gerekmektedir. Ayrıca, dış borçların sürdürülebilir şekilde yönetilmesi de önemlidir.

Bu yazı, Türkiye'nin kalkınması için devletin aktif rol oynaması gerektiğini savunmaktadır. Özellikle tarım ve sanayi alanlarında yapılan yatırımların önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini de belirtmektedir. Yazar, bu tür yatırımların uzun vadede Türkiye'nin ekonomik büyümesini sağlayacağını ve yaşam standartlarının yükselmesini getireceğini ifade etmektedir.

(Cumhuriyet, 25 Eylül 1961, 36. sayı)

Hâkim gözlerindeki gözlüğü düzeltikten sonra genç saniğa döndü ve sert, sert olduğu kadar da üzgün bir ifade ile sordu: Pekâlâ, bu parayı niçin çaldın?

Sanık on sekiz yaşında ya var ya yoktu. Babası çoktan ölmüş annesi başka bir adamla evlenmişti. Ailevi sebeplerden ötürü genç, üvey babasıyla aynı evde barınmayarak bir bekâr odasına sığınmaya mecbur kalmıştı. Üç sene kadar bir bakkala çıraklık etmiş kendi nafakasını kendi iki eliyle kazanmıştı. Altı ay evvel alış verişin azalması neticesi, bakkal genç adama yol vermek mecburiyetinde kalmıştı. O günden bu yana genç iş için nereye müracaat etmişse ret cevabı almıştı.

Bir gün annesini görmek için annesinin evine giden genç kapıyı açık bularak içeri girdi. Annesi evde değildi genç yiyecek bir şey bulur ümidiyle yemek dolabını karıştırırken, annesinin bir vazo içinde saklamakta olduğu iki lirayı gördü, paranın cazibesine dayanmayarak alıp oradan kaçtı.

İşte şimdi bu yanlış hareketinde ötürü mahkeme huzuruna çıkarılan genç, hâkimin soruna cevaben: özür dilerim hâkim bey, lakin ne yapabilirdim. Üç aydır işlemiyorum açım. Bu parayı karnımı doyurmak için aldım. Demekteydi.

'Taze portakal. Altı tane bir şiline'. Baktım tanıdık bir sima önünde duran arabadaki bütün sermayesi bir lira etmezdi. Bu bir lira sermaye ile günlük geçimini, ev kirasını, çocuklarının bakımını temin etmek mecburiyetinde...

Kendisi gayet iyi bir terziydi. Daha beş ay evveline kadar dükkânı, yanında çalışan çırakları vardı. Sonra işler bozulmuş alışveriş azalmıştı. Evvela çıraklarını birer birer işten durdurdu. Sonra da sekiz ay kirasını ödemediği için mal sahibi kendisini dükkândan çıkarttı. Evde beş çocuğu vardı karısının da sıhhati bozuktu ve sık sık doktora, eczacıya muhtaç oluyordu. Gerçi babadan kalma bir odaya sığınmışlardı, ama kör olası talih bu son yağmurlardan dam da akmıştı. İşte bu vatandaş önündeki bir lira sermaye ile bütün bu masrafları karşılamak zorundaydı.

Bu iki sahne bugün içinde bulunduğumuz hayat şartlarını gösterebilen iki gerçek olaydır. Her gün bunlar gibi yüzlercesine şahit oluyoruz. Bu gidişin sonu ne olacaktır? Ne kadar söylense, ne kadar yazılsa tek bir gerçek değiştirilemez. Cemaat idarecileri acil tedbirler almaz, planlı programlı icraata geçmezlerse, toplumumuzun geleceği hiç de parlak değildir ve bu durumdan kimin mesul olduğunu tarih kaydedecektir.

(Cumhuriyet, 22 Ocak 1962, 76. sayı)

Son zamanlarda bazı politikacıların uğradıkları yerlerde halk tarafından soğuk karşılandıklarını, hatta bazılarının gittikleri yerlerde yuhalandıklarını işitmekteyiz. Peşinen belirtelim ki herhangi bir kimseye yuhalamak veya taşlamak, medeni bir toplulukta bulunması gereken siyasi olgunlukla bağdaşamaz ve biz bu gibi olayları asla tasvip etmeyiz. Ancak meselenin önemli bir vechesi daha vardır. Ve biz ilgilileri bu nokta üzerinde durup düşünmeye davet ederiz.

Bilindiği gibi bir kısım zevat, memlekette hüküm süren baskı ve sindirme rejiminden istifade ile layık olmadıkları bazı mevkilere atanmışlardır. Bir kısım vatandaş korkudan, bir kısım vatandaş ta şekerli hap misali yıldızlı sözlerin tesirinden kurtulamayarak, yapılan yersiz tayinleri ilkin tenkit edememişlerdi.

Aradan geçen kısa zaman ise politik mevkilere gelen bir kısım zevatın hiç de vazifelerinin ehli olmadığını göstermeye başladı. Bu gibi kimseler, eski devrin verdiği alışkanlıklarla, kendilerinden başkalarını hor görüyor, en ufak ikaz veya tenkidi hakaret telakki ediyor, ehliyetli elemanların tavsiyelerine kulak asmıyorlardı. Bu gibi kimseler alışageldikleri meydan nutuklarıyla davet ve hükümet işlerinin yürütebileceğini sanmaktaydılar.

Hâlbuki ortada hal çaresi bekleyen bir sürü problem vardır. İşlerinin ve mevkilerinin layığı olmayan bu gibi siyasiler halkın davalarını ele almıyor, bu davalara hal çaresi aramıyorlardı. En iyi nimetlerle, halkın problemlerini dile getirmek, davaların halinde doğru yolu göstermek maksadıyla yayın hayatına atılan gazetemizi bile bu gibiler kendilerine düşman telakki ediyorlar, samimi tenkit ve yapıcı tavsiyelerimize kulak asacaklarına bizi susturmak çareleri arıyorlardı. Üst üst yığılan iktisadi problemlerin karşısında apışıp kalan bir takım siyasiler, halka davalarını, dert ve şikâyetlerini unutturmak için toplumumuzun varlığını tehlikeye sokacak bir takım siyasi oyunlara girmekten, memlekette suni bir kriz yaratmaktan bile çekinmiyorlar. Bütün bunlardan güdülen maksat, halkın milli hislerini istismar ederek hayatta yegâne endişeleri olan koltuklarını muhafaza etmekten ibarettir.

Bu gibi siyasilere bizim tavsiyemiz, durumlarını bir defa daha gözden geçirmeleri, icraatlarını memleket realitelerine göre yeniden ayarlamalıdır. Bu gibiler bilmelidirler ki suni bir şekilde yaratılacak krizler ancak geri tepen silahlar gibidir. Bu gibiler bilsinler ki halkın milli hisleri ile oynamak memleketin içinde bulunduğu iktisadi krize çare bulamaz. Bu

gibiler yakın geçmişe bir göz atarlarsa, halkı bir binek taşı gibi kullanarak koltuk ve makamları uğruna her şeyi feda edenlerin akıbetinin ne olduğunu görebilirler. İşte bu bakımdan, bazı yerlerde bir kısım politikacıların taşlanması veya yuhalanması normal birer olay telakki edilebilir. Bu olayların önlemesi ancak siyasilerin halkın gerçek davaları ile yakından ilgilenmesiyle mümkündür. Zaman henüz geç değildir. Tarihe, ileride merhamet veya nefret hisleri yaratacak, yeni olayların geçmesini istemeyenler şimdiden tutumlarını memleket gerçeklerine göre ayarlamalıdır.

(Cumhuriyet, 5 Şubat 1962, 78. Sayı)

Bugün, dilimize yerleşmiş, sık sık kullanılmakta olan şarklı ve şark düşünceli deyimlerini incelemek istiyoruz.

Şarklı tabiri muayyen bir bölgenin sakinlerini veya herhangi bir şark memleketinden gelen kimseyi değil, muayyen bir hayat görüşüne, muayyen bir düşünüş tarzına sahip olan kimseyi tarif etmek için kullanılır.

Yirminci asrın ilim ve tekniğine ayak uydurabilen, olaylar hakkındaki hükümlerini hissiyatının değil, mantığın icaplarına göre veren bir kimse, dünyanın neresinde olursa olsun, Şarklı olmaktan kurtulmuştur.

Öte yandan bütün olayları şahsi menfaat açısından inceleyen, verdiği hükümlere his ve hirs hakim olan kimse şark düşüncelidir. Böyle bir kimse Avrupa'yı adım adım dolaşmış olabilir, en yüksek eğitim müesseselerinden mezun olabilir lakin şarklı olmaktan yine kurtulamaz.

Şarklı için hayatta her şey kendi şahsi menfaatidir. Şarklının felsefesi altında kalanın boynu kopsundur. Şarklı hiç çekinmeden, beni sokmayan yılan bir yaşasın, diyebilmektedir.

Şarklı büyüğe karşı elpençe divandır, küçüğe karşı ise daima zalimdir. O insana insan gibi muamele etmesini bilmez. Şarklı daima aşağılık duygusu içinde kıvrınmaktadır. Gördüğü, duyduğu, her güzel şey ona bir cehennem azabı vermektedir. Şarklının elinde gayet zehirli bir silah vardır: İftira. Şarklı, menfaatlerinin haleldar olduğunu gördüğü an her türlü kahpeliğe başvurabilecek zihniyettir. Arkadan adam vurdurup öldürtmek, gece adam kaçırıp dövdürmek onun için basit birer olaydır. Bunları yapamadığı an ise zulüm görmüş bir insan rolünde arzı endam edecek ve çekemediği kimseleri en adi iftiralarla lekeleyecektir o.

Bizce toplumların kalkınması ancak bu zihniyet ve bu ruh çelimsizliğinin ortadan kalkması ile mümkündür. Bu düşünceye karşı savaşmak her medeni vatandaşın borcudur. Bu gibilerden gelecek tehlikelerden korkmamak lazımdır. Çünkü bu gibilerin ellerindeki iftira silahının işlemez bir hale geleceği gün daima yakın olur. Güneşin balçıkla sıvanmaması gibi yalancının mumu da yatsıya kadar yanar.

(Cumhuriyet, 6 Kasım 1961, 65. Sayı)

İLK ŞART

Hükümetin beş yıllık kalkınma planını müspet karşıladığımızı daha evvel de belirtmiştik. Ancak bu planın kâğıt üzerinde kalmaması, memlekete faydalı olabilecek bir şekilde tatbik edilebilmesi için, memleketimizde huzur ve emniyetin sağlanması gerektiği anlaşılmalıdır.

Planın tatbik sahasına konulabilmesi için lüzumlu gerek harici kredilerin temini gerekse dâhili yatırımların teşviki ancak memlekette sulh ve sükûnun kurulması, vatandaşın mal ve can emniyetinin geri gelmesi ile mümkündür.

Yoksa devamlı surette halk arasında yaratılmak istenen gergin hava hiçbir suretle planın tatbik edilebilmesi için müsait bir zemin yaratmaz. Sık sık işlenen cinayetlere, adam dövme, tehdit etme, korkutma hareketlerine bir son verilmelidir. Toplumlar arasında iyi münasebetler kurulmasını önleyecek, toplumlar arasında şüphe yaratabilecek mahiyetteki maksatlı söylentiler önlenmelidir. Müteşebbislerin, iş sahiplerinin yeni yatırımlar yapabilmeleri için gerekli bir itimat havası yaratılmalıdır.

Memlekette sulhun ve huzurun yeniden kurulabilmesi için vatandaşın hükümetle işbirliği yapması kaçınılmaz bir zarurettir. Bu bakımdan, cinayetlerin önlenmesinde hükümetin emniyet mekanizmasından daha büyük bir faaliyet beklediğimizi belirtir ve halkımızı da suçların önlenmesinde, suçluların meydana çıkarılmasında emniyet kuvvetlerine her hususta yardımcı olmaya davet ederiz.

Şunu tekrar belirtmekte fayda görüyoruz ki memleketimizde sulh, huzur ve emniyet tesis edilmedikçe, iki toplum arasında karşılıklı saygı ve itimada dayanan iş birliği kurulmadıkça ne şimdiki beş yıllık planın ve ne de başka herhangi bir kalkınma planının tatbiki veya başarı ile yürütülmesi mümkün olabilir.

(Cumhuriyet, 4 Eylül 1961, 56. Sayı)

Bu memleketin iktisadiyatının bel kemiğini teşkil eden köylü sınıfıdır. Bu çalışkan ve cefakâr sınıf daima ihmal edilmiş, dertleri ve devaları ile uğraşan, yakından alakadar olan bulunmamış, kısaca kendi yağıyla kendi ciğerini kavurmaya mahkûm edilmiştir. Bugün köylümüz çiftçisi ve çobanıyla, pek büyük bir felaketle karşı karşıyadır. Köylünün daha fazla ihmale tahammülü yoktur. Derhal köylüye yardım elini uzatmazsak geleceğimiz karanlıktır. Köylü borçludur. Kurak geçen seneler bu borç yükünü daha da ağırlaştırmıştır. Üç senedir mahsul almayan köylü bu sene toprağa atacağı tohumu satın alacak kudrette değil. Köylü şunu talep ediyor: Mevcut borçları durdurulsun ve uzun vadeli az faizli taksitlere bağlansın. Hükümet bunu derhal ve hiç vakit kaybetmeden yapmalıdır. Bunun yanında köylüye yeni krediler temin edilmelidir, işini çevirebilmesi için yeni sermaye verilmelidir.

Bu günkü kooperatif teşkilatı köylünün ihtiyacına cevap verecek durumda değildir. Kooperatiflere müracaat eden köylü vaatten başka hiçbir şey almıyor. Her müracaat edene "paramız yoktur" denilmektedir. Kooperatiflerin en erken bir zamanda köylüye hizmet edilecek bir duruma getirilmesini isteriz. Suçsuzluk, parasızlık kadar feci bir şekilde köylüye kasıp kavurmaktadır. Geçmiş senelerin yağmursuzluğu birçok bahçeleri kurutmuştur. Köylü yeraltı sularından istifade etmek istiyor. Kendisine yardım eden yol gösteren bulunmuyor. Köylü artezyen, kazma makineleri meşgul deniyor, aylarca vefatta yıllarca bekletiliyor. En sonunda kuyuyu kazdırabildiğinde masraf köylüyü yıkıp harap ediyor. Köylü talihliyse ve su bulabilmişse bu defa daha büyük endişeler başlıyor. Acaba Elektrik Dairesi cereyan verecek mi? Acaba kaç ayda verecek? Ve acaba ne kadara mal olacak? Elektrik Dairesinin geçmişte öyle tutumlarına şahit olduk ki köylüyü adeta dünyaya geldiğine pişman ediyor. Hâlbuki demokratik memleketlerde artezyen kuyusu kazdırmak, baraj inşa ettirmek, su meselesi kökünden halletmek, hükümetin en önemli görevindedir. Bütün bu ömür yıpratıcı çabalarda sonra köylü elde ettiği tam mükâfatını görüyor mu acaba? Bütün memleketin geçimini temin eden köylü kendisi geçiminden acizdir, çünkü köylü teşkilatsızdır ve teşkilatsız olduğu içinde ürününü en düşük fiyat elde çıkartıyor.

Bütün demokratik memleketlerde müstahsiller teşkilatlanmıştır. Ürün müstahsiller Kooperatifleri vasıtasıyla pazara gönderiliyor. Bu gibi kooperatifler hükümetin himayesindedir. Hükümet köylüye ödenecek fiyatlar tespit etmiştir ve böylece köylü çalışmasının tam mükâfatını görüyor. Bizde bu vazife Kooperatif Dairesine ve merkezi hükümete düşmektedir. Acaba bu makamlar vazifelerini ne zaman müdrük olup vazifeye geçecektir. Bütün köylü bütün memleket bu sorunun cevabını bekliyor. Bütün bu problemler

adanın hangi köyüne gidilirse gidilsin, karşımıza çıkıyor. Bundan sonraki yazılarımızda ziyaret ettiğimiz köylerde tespit ettiğimiz diğer problemleri de sırasıyla burada yayınlacağız.

(Cumhuriyet, 26 Eylül 1960, 7. sayı)

ARPALIK (AYSOZOMENO) KÖYÜNÜN DİLEKLERİ

Lefkoşa'nın on mil kadar güneyinde 200 kadar Türk nüfusu ve birkaç ailelik Elen nüfusu olan küçük bir köy var: Arpalık, eski ismiyle Aysozomeno. Köyün sahası gayet dardır. Bu sebeple çiftçilik iştegal edenlerin sayısı pek azdır. Nüfusun ekseriyete çobanlıkla meşgul. Köyün hemen üst başında bulunan genişçe bir merada hayvanlarını otlatıyorlar. Böylece köyün başlıca ürününü ve esas gelir kaynağını süt teşkil ediyor. Köylü çıkartmakta olduğu sütü sarf edecek pazarı bulmakta müşkülât çekiyor ürününü icabı kadar değerlendiremiyor. Bütün Türk çiftçisinin iştirakiyle kurulmuş bir şirket var: Lefkoşa Kooperatif Sütçülük ve Peynircilik Şirketi. Halk bu şirketin genişletilerek köylüyü daha tatmin edeci bir durumu getirilmesini istiyor. İdare şeklinin daha demokratik olmasını, çobanlara daha fazla himaye ve destek göstermesi istiyorlar. Köylüye göre az bir gayretle daha verimli bir duruma yükseltilebilir. Bu şirketten şimdilik istenilen köylüye daha iyi bir fiyat ödenmesi ve çıkan bütün süt mahsulünün satın alınmasıdır.

Köylünün dediğine göre yerli peynir ve süt istihsalı Kıbrıs'ın ihtiyacını karşılayacak durumdadır. Bu vaziyet karşısında hükümetten hariçten peynir ithaline mani olunması isteniyor. Bu tedbir süt sarfiyatını çoğaltacak köylüye daha fazla gelir sağlayacaktır. Köyün diğer dertleri arasında borç ve su meseleleri var. Her yerde olduğu gibi burada da köylü borçlu kısılmış. Köylünün belirttiğine göre yeni kredilere ihtiyaçları vardır. Köyün diğer bir ihtiyacı da Arpalık ve Dereliköy (Bodamya) arasındaki yolun düzeltilmesi ve dereye bir köprü yapılmasıdır. Bu hususta şimdiye kadar yapılan şikâyet ve müracaatlar nazarı itibara alınmış değildir.

(Cumhuriyet, 10 Ekim 1960, 9. sayı)

Sinde, Mesarya'daki büyük Türk köylerinden biri: Diğer Türk Köyleri gibi daima ihmale uğramış bir köydür. Bütün diğer Türk köyleri gibi bu köyün de başlıca derdi su ve kredi derdidir. Sinde halkı bütün Kıbrıs'ta çalışkanlığı ile tanınmıştır. Lakin bugün bu çalışkanlığının mükâfatını göremiyor. Bir zamanlar köyde 150 bahçe varken bugün susuzluktan bunların hepsi kurumuş, köyde sadece 3 bahçe kalmış.

Köylü birçok defalar artezyen kuyular kazdırmak için teşebbüse geçti, lakin müstemleke devrinin malum ihmalkârlığı ve baştan atma siyaseti yüzünden bundan da muvaffak olamadı. Halk içme suyunu bile müşkülâtle temin edebiliyor. Köylünün şimdi istediği köye acilen bir su mühendisi gönderilerek tetkiklerde bulunulması ve istenilen artezyen kuyularının kazılması için gereken hazırlıkların yapılmasıdır.

Su meselesi ile ilgili diğer bir mesele de Yayla deresi ve Kanlı Dereden geçerek denize akan ve bu şekilde zayolan sudan istifade edilebilmesidir. Yayla deresine yapılan bentler dereden gelen suyun Kanlı Dereye akmasına sebep oluyor ve bu şekilde köylünün istifade edebileceği bu gayet kıymetli su denize gidiyor. Köylünün dediğine göre Kanlı Dereden açılacak bir kanal vasıtasıyla bu sudan bütün köy istifade edebilecektir. Bu hususta geçmişte yapılan müracaatlar nazari itibara dahi alınmamıştır. Mesul makamların dikkatini yukarıdaki noktaya çeker ve ilk fırsatta salâhiyetli bir mühendisin gönderilerek gereken planların hazırlanmasını ve derhal kazı işine başlanılmasını köylü namına talep ederiz. Unutmamak lazımdır ki köylü istifade edemediği su için "dere parası" ödemektedir.

Köylünün ısrarla üzerinde durduğu diğer bir mesele de mera meselesidir. Köy köyünde bulunan hali topraklarda köy çobanları uzun senelerden beri ve dedelerimizden kalma bir anane şeklinde davarını otlamaktadırlar. Şimdi işitildiğine göre hususi şahıslara bu topraklardan koçan verilmesi için teşebbüse geçilmiş. Köylü buna şiddetle itiraz ediyor. Köyün isteği hali toprakların şimdiye kadar olduğu gibi mera olarak bütün Sinde köyüne ait olması ve bunlar üzerinde Sinde çobanlarının davarını serbestçe otlamasıdır.

Bütün yukarıda belirtilen ihtiyaçlar yanında en büyük ihtiyaç sulh ve emniyete olan ihtiyaçtır. Köylü "Biz emniyet ve sulhu temin için bütün nedeni imkânlarla mücadeleye emniyetliyiz. Çünkü iktisadi kalkınmasının sulh ve emniyet içinde mümkün olduğuna inanmamışızdır" demektir.

(Cumhuriyet, 17 Ekim 1960, 10. sayı)

MERİÇ (MORA) KÖYÜNÜN DİLEKLERİ

Mora, Lefkoşa'nın 10 mil kadar doğusunda, Mesarya'nın büyük Türk köylerinde biridir. Nüfusu 750 civarında olması icap ederken devamlı surette harice olan akın yüzünden bugünkü nüfus 500 kadardır. Köylü gençliğin harice bilhassa İngiltere ve Avustralya olan akınından acı acı şikâyet etmektedir. İhtiyarlar somumuz ne olacak diye düşünüyorlar.

Lefkoşa'ya gayet yakın olan bu köye başlıca medeniyet araçlarından olan elektrik cereyanı henüz verilmemiş. Anayoldan ayrılan köy yolu da henüz asfaltlanmamış bir durumda. Bu hususlarda köylü müteaddit müracaatlarda bulunmuş. Bu müracaatlar henüz nazarı itibara alınmamış.

Lakin köyün başlıca derdi "Çakıllı Dere" meselesidir. Köylüler bu derenin getirdiği sudan istifade etmek hakkına sahiptirler. Son zamanlarda bu dere içerisine inşa edilen kanunsuz ve ruhsatsız bir bent derenin suyunu kesmekte ve başka kanallara çevirmektedir. Bu şekilde şimdiye kadar bütün bir halkın istifade ettiği sudan şimdi sadece bir iki şahıs menfaat sağlayabilmektedir. Bu husus daha evvel de mesul makamlara duyurulmuş, lakin şimdiye kadar gereken ilgiyi toplayamamış. Mesullerden en erken bir zamanda yukarıdaki meselenin tetkik edilerek icap eden takibatın yapılmasını ve köyliye hakkının iade edilmesi isteriz.

Köylü programlı çalışılmadığından şikâyet etti. Köy yanındaki çiflikte mevcut zeytin ağaçlarının sökülerek bunlar yerine bağ ekildiğinde bahseden köylüler, zeytin ağaçlarından iyi bir varidat temin edilmekte olduğunu, hâlbuki toprağın müsait olmayışından ötürü ekilen bağların kurduğunu söylediler. Şayet bu işe teşebbüs edilmezden evvel gerekli tetkiklerde bulunulmuş olsaydı bu hastaya düşülmeyeceğini de ilave ettiler.

Köylüler son olarak Türkiye Yassı ada Saatini ibretle dinlediklerini ve demokrasi hareketlerini heyecanla takip ettiklerini de söylediler.

(Cumhuriyet, 24 Ekim 1960, 11. sayı)

Beş parmak dağlarında güney yamaçlarına yaslanmış 300 nüfuslu bir Türk köyü var: Kırsal iktisadi hayat bakımından köyde hala feodal bir rejim hüküm sürmektedir. Köyde kendi malından geçim sağlayabilenlerin sayısı ancak iki üç kişidir. Bunlara yarı aç yarı tok gün geçiren bir iki çobanı da ilave edebiliriz. Köyün geri kalan nüfusu açlık ve sefaletle başa bırakılmış vaziyette. Köylüyle dertleşiyoruz. Toptan hicreti düşünüyoruz diyor köylüler bu memlekette bizim için istikbal yoktur. İstikbalimizi başka memleketlerde arayacağız. Kendilerine iyi günlerin geleceğini söylüyoruz; lakin onlar hayattan ümitlerini tamamen kesmiş vaziyette.

Başlıca şikâyet mevzuu toprak meselesidir. Köyün bütün toprağını iki çiftlik şeklinde bir iki torak ağası paylaşmışlar. Çiftliğin toprakları evlerin hududuyla karışır vaziyette.

Eskiden çiftliklerde köylüler çalıştırılırken şimdi çiftlik sahipleri bunları yabancı köylere icar ediyor. Köylü davasını olatmak için dahi imkân bulamıyor. Çiftliklerin köylüye icar edilmesi veya bu topraklarda köy halkının çalıştırılması için yapılan mütesahiddin ricalar nazarı itibarı dahi alınmamış. Bugün anavatan Türkiye'de toprak köylünündür prensibi tatbik olunmaktadır. Biz de burada iktisaden kalkınmış bir cemaat olmak istiyorsak işe topraksız köylüye toprak tevzii ile başlamalıyız. Bugün için hiç olmazsa köy dahilindeki toprakların köylüye icar edilmesini ve onlar tarafından işletilmesini sağlamalıyız. Köylünün bu hususta liderlerden birine yaptığını müracaata lider hakaretle cevap vermiş. Köylünün derdi ve şikâyeti dinlenmediği gibi köy dahilindeki evkafa ait topraklarda ihtiyacı olanlara verilmiyor. Bizce milletin malı olan evkaf arazisi fakir rençberi kalkındırmak için ucuz bir icar bedeliyle muhtaç olanlara verilmelidir.

Köylünün diğer bir derdi de yüksek faiz meselesidir. Borçlu 6 ay için £50 alan bir köylüden £60'lık senet alınıyor ve bu para üzerinden yine %9 faiz işliyor. Diğer bir köylü de bir sene müddetle borçlandığı £100 için £130'lık bir senet imzalıyor ve bu para üzerinden yine %9 faiz alınıyor.

Netice olarak şunu öğreniyoruz ki bu memlekette iktisaden kalkınma davamızda muvaffak olmak için planlı ve programlı çalışmamız lazımdır. Bugünkü idarecilerde ise plan ve program namına hiçbir şey göremiyoruz. Bu durum bizce geleceğimiz için hiç de iyiye adalet etmiyor. Şunu bilmeliyiz ki yaldızlı sözler ve parlak nutuklarla bu cemaat kalkınamaz.

(Cumhuriyet, 31 Ekim 1960, 12. sayı)

ÇOBANLARIN ŞİKAYETLERİ

Köy gezileri programımız mucibince Ekim ortalarında Lefkoşa-Karpaz yolu üzerinde olan Boğaziçi (Lıpitoz) ve Sınırüstü (Singrafi) köylerini ziyaret ettik. Bu köylerin halkının ekseriyeti hayvancılıkla iştiğal etmektedir.

Köydeki hayvan sahiplerinin başlıca şikâyeti çıkardıkları süt mahsulünün kâfi derecede değerlendirmekte oluşudur. Halkın bildirdiğine göre sütçülük kooperatifine teslim edilen sütler için kooperatif Rum peynircilerin ödemekte olduğu fiyattan tahminen 20–25 mil daha az ölemek yetmiş halk kooperatifçilik fikrine bağlıdır ve milli kalkınmamızın kooperatifler vasıtasıyla sağlanacağına inanmıştır. Bu sebepten sütçülük şirketinin bünyesinde gereken ıslahın yapılarak halka daha faydalı olması sağlanmalıdır.

Sadece kar sayikiyle hareket eden bir tüccar nasıl olu da üyelerinin menfaati için kurulmuş olan bir kooperatif şirketinden daha yüksek fiyat ödeyebilir? Bu mesele etraflıca tetkik edildiği azami tasarrufa riayet edildiği ve gereken ıslahat yapıldığı takdirde kooperatif şirketinin de hiç olmazsa bir tüccarın ödediği fiyatı ödeyebileceğine inanıyoruz.

Köylünün üzerinde durduğu diğer bir mesele de hariçten getirilen peynir ve süt mahsullerinin yerli sütçülük sanayine darbe indirmekte olduğudur. Köylü durumu tetkik ederek yerli sütçülük sanayinin inkişafı için gerekli tedbirleri belirtecek bir raporun hazırlanabilmesi için ehliyetli elamanlardan müteşekkil bir hükümet komisyonunun kurulmasını istiyor. Bu arada ithalatın tehdidi meselesi de ele alınmalıdır.

Hali arazi lapatoz halkı köydeki hali arazinin hususi şahıslar tarafından sürülmesinin aleyhinedir. Bu topraklar mer'a olarak kullanılmak üzere köy çobanlarına terk edilmelidir. Sadece halinin köy yanında olan bir kısmının parsellenip arsa olarak köydeki muhtaç kimselere tevzi edilmesi istenmektedir.

Sirgasi halkı köylerine sit baliden ancak bir iki nüfuzla kimsenin istifade etmekte olduğunu belirterek bunun önlenmesini istediler. Mesela Asprovikla mevkiindeki bali araziden şimdi geniş ölçüde istifade eden bir iki kişi yerine bu topraklardan daha muhtaç bir durumda olan fakir rençberlerin istifade etmesi sağlanmalıdır.

Sirgarisi halkı aşağıda belirtilen dileklerinin de duyurulmasını istediler:

1. Köyün ana yolu tamire muhtaçtır ve yağın yağmurlardan sonra geçilmez bir duruma gelmektedir. Tamir için derhal gereken yapılmalıdır.
2. Kıracın üzerinde açılan kuyuda su bulundu. Bu su köylünün içme suyuna olan ihtiyacını karşılayabilir. Suyun köye getirilmesi temin edilmelidir.

Özet 3. İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor.

(Cumhuriyet, 7 Kasım 1960, 13. Sayı)

İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. Hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor. Halkın işsizlikten dolayı yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor.

İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. Hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor. Halkın işsizlikten dolayı yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor.

İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. Hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor. Halkın işsizlikten dolayı yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor.

İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. Hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor. Halkın işsizlikten dolayı yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor.

İşsizlik ve baskı yüzünden köyden İngiltere'ye hicret vardır. Hicretin önlenmesi için işsizliğe çare bulunması ve baskı ve tehdidin önlenmesi isteniyor. Halkın işsizlikten dolayı yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor. İşsizlikten dolayı köylülerin yaşadığı sıkıntıları ve baskıya uğradığını belirtiyor.

(Cumhuriyet, 14 Kasım 1960, 14. Sayı)

CİHANGİR (ABOHOR) İN DİLEKLERİ

Cihangir, Mesarya'nın büyük Türk köylerinden biridir. Halkı gayet çalışkan olan bu köyün bugün karşılaştığı en büyük problem hicret meselesidir. Son birkaç seneden bu yana harice olan akın hızlanmaktadır. Halk ile konuşmamızda, hicretin önünü almak için halkı hicrete mecbur bırakan sebepler ortadan kaldırılmalıdır deniliyor. Halk meydandan nutuklarıyla bu işin halledilebileceğine inanmıyor. "Müspet ve Programlı çalışmak lazım" diyorlar.

Bu arada halk uzun zamandan beri ısrarla belirtmeye çalıştıkları bazı dert ve şikâyetlerinin nazarı itibara alınmadığından dert yanyorlar. Bu şikâyetleri mesullere aksettirebilme amacıyla sütunlarımıza alıyoruz. Çatanak Dairesi: İskaiyeye verilmiş olan bu derenin işlenip açılması lazımdır. Kış gelip yağmurlar başlamadan gereken işin yapılması gerekti. Bu iş en erken bir zamanda tamamlanmalıdır.

Köy Yolu: Asfalttan ayrılan yol gayet bozuktur. Bunu asfaltlanması için yapılan müteaddit müracaatlar daima nazarı dikkate alınmamıştır. Bu meselenin en erken bir zamanda ele alınarak halledilmesi icap eder. Asfaltlanacak olan mesafe gayet kısadır.

Elektrik Meselesi: Daha evvel müteaddit müracaatlar yapıldığı halde köye henüz cereyan verilmemiştir. Halk bu hususunda erken bir zamanda ele alınmasını istemektedir.

Köy Camisi: Harap halde olan caminin tamiri için yapılan müracaatlar şimdiye kadar örtbas edilmiştir. Hâlbuki köylü bu iş için parasız çalışmaya hazır olduğunu Evkaf Dairesine bildirilmiştir.

Köyün en mühim derdi iktisadi sıkıntısıdır. Dört senedir devam eden yağmursuzluk köylüyü muhtaç bir duruma düşürmüştür. Köylü bugün hayvanına verecek yem ve tarlasına atacak tohum alamayacak durumdadır. Köylünün yeni uzun vadeli ve az faizli kredilere ihtiyacı vardır. Diğer taraftan işsizlik de halka büyük bir darbe indirmektedir. Köy içinde 15 aydan beri işsiz olanlar vardır. "Halka iş yemin etmek hükümetin vazifesi değil mi?" deniliyor. Köyün yetiştirdiği iyi sanatkârlar da vardır. Lakin hükümetin yerli sanayiye desteklemeyişi yüzünden bu sanatkârlar da ihtiyaç içinde kıvranmaktadırlar.

(Cumhuriyet, 14 Kasım 1960, 14. sayı)

82 senelik müstemleke idaresi memlekette tatbik ettiği çifte ölçü ile Türk Cemaatinin hakiki kalkınmaya ve ilerlemesine set çekmişti. Cumhuriyet rejimi ise siyasi sahadaki davlarımızı halletmiş, Türk Cemaatinin Kıbrıs'taki bekasını garanti altına almış, bu hususta en büyük teminatımız olan Türk ordusunun adada üslendirilmesini sağlamış ve en mühim davamız olan iktisadi sahada kalkınıp ilerleyebilmemiz için gereken zemini hazırlamıştır.

Lakin esefle görüyoruz ki Türk cemaati, bugün karşı karşıya bulunduğu tehlike kadar büyük bir tehlike ile 82 senelik müstemleke idaresi esnasında dahi karşılaşmamıştır. Açıkça konuşalım: Bugün bu memlekette toptan eriyip gitme, mahvolma tehlikesi ile karşı karşıyayız. Kıbrıs'ta kurulan Cumhuriyet idaresi iki cemaat esasına dayanan bir ortalık idaresidir. Bize Elen Cemaati ile eşit haklar tanıyan bu idarenin ilerleyebilmesi, ancak her iki cemaatin de eşit derecede kuvvetli olmasına bağlıdır. Kuvvet'ten maksadımız "iktisadi kuvvet" dir. Bazı saf dillerin söylemek istediği gibi silah ve pazı kuvveti değil.

Demek oluyor ki bugün bizim bu memlekette başlıca davamız iktisaden kalkınıp yükselme davasıdır. İktisadi kalkınmayı temin edecek teşebbüslere girişirken göz önünde bulundurulacak iki esaslı unsur vardır: Sermaye ve insan gücü. Bugün bizde sermaye gayet mahduttur. Lakin bize ne büyük tehlike sermayesizlikten ziyade, her geçen gün insan gücünün azalmakta oluşunda ileri gelmektedir. Her geçen gün Kıbrıs'tan harice göç etmekte olan Türklerin sayısı artmaktadır: Neşredilen rakamlar inanılmayacak kadar yüksektir. Göz önünde bulundurulması icap eden diğer mühim bir mesele de göç edenlerin hemen hepsinin de çalışıp gelir temin edebilecek, cemaat ve memleketine verimli olabilecek kimseler oluşudur. Bu gidişin sonunu ne olacağı kestirmek için kâhin olmak gerekmez: Cemaatimiz kökten mahvolmak, eriyip gitmek tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Bu tehlike acaba nasıl önlenir, cemaatimiz acaba nasıl kurtulabilir? Bu mesele üzerinde bugüne kadar olan tutumumuza kısaca bir göz atalım. Bazı çevreler, göç edenlerin arkasında Asker kaçakları gibi memleketi terk edip nereye gidiyorsunuz? Demekle iktifa ederken bazıları da varsın gitsinler beyim burada işsiz kalıp da başımıza bela kesilmeleri daha iyi olur? Diyebilmektedir.

Bu beyanatlardan ne biri ve de diğeri karşılaştığımız problemi halletmek için hiçbir müspet yol göstermez. Bizce "göç" iki sebepten ileri gelmektedir ve bu meseleyi halledebilmek için iki çareye başvurulması lazımdır(1) baskı ve tehdide son vermek;(2) iş ve çalışma imkânları temin etmek.

1. *Baskı ve tehdit: Kendisini huzur ve emniyet içinde hissetmeyen bir kimsenin herhangi bir iktisadi teşebbüste bulunması beklenemez. Şunu biliyor ve görüyoruz ki hicret edenlerin yüzde yetmiş beş baskı ve tehditten bunalmış bir hale geldiklerinden, adada huzur ve emniyetin mevcut olmayışından ötürü bu ata yadigârı toprakları terk ederek yaban diyarlara sığınmaktadırlar.*

2. *Bazı çevreler baskı ve tehdidin kalktığını, huzur ve emniyetin geri geldiğini iddia etmektedirler. Biz buna inanmıyoruz ve işte bir yeni delilimiz: K. T. Halk Partisinin Larnaka toplantısı dolayısıyla tertiplenen olaylar. Biz buradan, kalbi bu cemaat için çarpan, vicdanında cemaatinin menfaati kendi şahsi menfaatlerinden daha üstün bir yer işgal eden hakiki vatanperverlere hitap ediyoruz: Cemaati toptan mahviyete sürükleyen baskı ve tehdidin kalkmasında, huzur ve emniyetin geri gelmesinde, geliniz hepimiz de elbirliği ile çalışalım. Bu hepimiz için bir millet ve vatan vazifesidir.*

3. *İş ve çalışma imkânları: Halkla olan temaslarımızda öyle insanlara rastladık ki, üç gün evine bir okka kuru ekmeği bile götürememiş. Çocuklarının 'ekmek isteriz' diyen acı feryatlarını işitmek için gece çocukları uyuduktan sonra evine gidiyor, sabah yine onlar uyanmadan evini terk ediyor.*

Böyle acı manzaralar karşısında hakiki bir insan acaba ne kadar tahammül edebilir? İşte pek çok kimseyi hicrete mecbur eden böyle sebeplerdir.

İşsizliğe çare nasıl bulunabilir? Bu ancak planlı ve programlı çalışmakla mümkündür, kokteyl partilerinde gösteriş yarışı yapmakla değil. Şimdiye kadar olan tutumumuz 'iktisadi, siyasete alet etmek' şeklinde olmuştur.

Biz birçok defalar şu teklifi ileri sürdük: Cemaatimiz içindeki muhtelif parti ve teşekküllere mensup temsilciler ve iktisattan anlayan elemanlar bir araya gelerek, milli ekonomimizi kalkındıracak prensipler üzerinde bir rapor ve program hazırlansın, ilmi ve objektif esaslar üzerinde hazırlanacak olan böyle bir program mucibince çalışılsın. Birçok çevreler, herhalde kötü tutumlarının ortaya döküleceği kaygısıyla olacak, bu teklifimizi duymamazlıktan geldiler, kendi bildikleri 'plansız, programsız, prensipsiz' yolda çalışmaya devam ettiler.

Bugün karşılaştığımız dava milli bir davadır: Bir zümrenin veya muayyen üç beş kişinin davası değil. Bu dava ancak fikirlerin serbestçe söylenmesiyle, her fikre gereken hürmeti göstermekle mümkün olur. Biliyor ve görüyoruz ki birçok kimseler bu felaket anında dahi 'sen' ve 'ben' kaygusundan henüz kurtulamamışlardır. Hareketlerini ayarladıkları yegâne unsur şahsi menfaat ve 'sandalyeyi muhafaza edebilme' kaygısı olmaktadır. Bazıları ise, şahsi mevkilerini takviye edebilmek kaygısıyla, cemaatin milli hislerini her vesile ile

istismar etmekte, aynı Menderes taktiğiyle 'memlekette bir seferberlik var' havası yaratmaktadırlar.

Şunu bir defa daha belirtmeliyiz ki, bugün bütün Türk cemaati tarihi bir imtihan geçirmektedir. Bu imtihanda muvaffak olunamadığı takdirde, bilinmelidir ki muvaffakiyetsizliğe sebep olanlardan hesap istenecektir. Ve bu hesap sadece hukuki müeyyideler şeklinde tecelli etmeyecektir: bu hesap aynı zamanda tarih sayfalarında aksedecektir, yeryüzünde insanlık durdukça bir lanet vesilesi olacaktır.

Biz bir 'Murakabe müessesesi olarak bu tarihi vazifeyi idrak edebiliyor ve bu vesile ile iktisadi sahadaki görüşlerimizi imkânlarımız nispetinde ilmi ve objektif bir gözle aksettirmeye çalışıyoruz. Bundan böyle de aynı yolda çalışmaya devam edeceğiz. Temennimiz, arzumuz, yukarıda da belirtmeye çalıştığımız işbirliği çağrımızın nazarı itibara alınarak, cemaatimizin İktisadi Kalkınma çabasında partizan bir görüşten uzak olarak, müşterek bir ruhla çalışılmasıdır.

(Cumhuriyet, 21 Kasım 1960, 15. sayı)

NIÇİN GECİKTİRİLİYOR?

Herhangi bir memlekette girişilecek olan iktisadi kalkınma hamlelerinin muvazeneli ve planlı bir şekilde yürütebilmesinde mühim rol oynayan bir müessese vardır: Merkez Bankası. Her memleketin Merkez Bankası, o memleketin mali gidişatını kontrol ve yatırımları sevk etme bakımından, büyük vazifelerle mükelleftir.

Kıbrıs Anayasası mucibince, Kıbrıs'ta da bir Emisyon Bankasının kurulması derpiş edilmekte ve Emisyon Bankasının bir Merkez Bankası olması da mümkün olmaktadır.

Cumhuriyetin ilanından sonra Emisyon Bankasının kurulması yolunda gereken faaliyetlere girişilmiş olması ve bugüne kadar gereken hazırlıkların tamamlanmış olması icap etmekteydi. Lakin teessüfle görüyoruz ki bugüne kadar bu mevzuya gereken ehemmiyet verilmemiş ve bu hususta gerekli çalışmalara müspet bir şekilde başlanmamıştır.

Bugün her zamankinden fazla, Kıbrıs'ın iktisadi kalkınması ile ilgili planların hazırlanmasından bahsedilirken, Emisyon Bankasının ve dolayısıyla Merkez Bankasının kurulması daha fazla geciktirilemez. (Bizce Emisyon Bankası aynı zamanda Merkez Bankası da olmalıdır)

Bu bakımdan ile ilgili çalışmalarını hızlandırmasını ve Anayasanın bu husustaki hükümlerinin en erken bir zamanda tatbik mevkiine konmasını tayin etmesini beklemekteyiz.

Döviz kontrolü:

İktisadi kalkınma meselelerini incelerken, göz önünde bulundurulması icap eden mevzuların en mühimlerinden biri de, hiç şüphesiz, döviz kontrolü meselesidir. Döviz kontrolünden maksadımız, memleket içinde kalıp verimli yatırımlara yöneltilmesi icap eden paraların keyfi bir şekilde harice aktarılmasının önlenmesidir.

Kıbrıs'ta Cumhuriyet kurulacağıının ilanından hemen sonra ve her geçen gün artan bir süratle, birçok Kıbrısluların nakdi mevcutlarını harice, bilhassa İngiltere'ye göndermeye başladıklarını üzüntü ile gördük. Bugün İngiliz ve diğer birçok Avrupa Bankalarında, Kıbrıslılara ait milyonlarca liranın atıl ve verimsiz bir şekilde yatmakta olduğunu biliyoruz.

Bugün yapılması tasarlanan birçok verimli işlerin parasızlık ve sermayesizlik yüzünden tahakkuk ettirilemediğini göz önünde bulundurarak, harice gönderilen paraların memleket ekonomisine ne büyük bir darbe indirmiş olduğunu tasavvur edebiliriz.

Durum böyle olduğu halde, henüz memlekette bir döviz kontrolü tatbiki yoluna gidilmemiş olduğunu üzümlere görmekteyiz. Bilhassa İngiltere ile yapılan anlaşmalarla,

İngiltere'ye para havalesinin serbestçe devamı sağlanmıştır. Bizce bu Kıbrıs'ın ekonomisine indirilebilecek olan darbelerin en büyüğüdür. Bugün İngiliz ekonomisi için Kıbrıs'tan tediye edilecek para mühim bir rol oynayacak ölçüde değildir. Diğer taraftan Kıbrıs'ta artık bir döviz kontrolü tatbiki kaçınılmaz bir zaruret halini almıştır. Diğer taraftan şimdi memleket haricine gönderilmiş olan paraların geri Kıbrıs'a getirilmesini ve bunların müspet verimi yatırım sahalarına yöneltmesini teşvik yoluna gitmeliyiz. Memleketin içinde bulunduğu iktisadi durum bunu icap ettiriyor.

(Cumhuriyet, 28 Kasım 1960, 16. sayı)

Ananevi dostluk bağlarıyla bağlı bulunduğumuz komşularımız Arap devletleriyle yeni iktisadi bağlar kurulmasını sağlamak maksadıyla Kasım nihayetinde (24-26 Kasım 1960) Beyrut'ta Kıbrıs-Arap görüşmeleri yapılmıştır.

Aslında Arap Ticaret Odalarının tertiplemiş oldukları bu toplantıya Kıbrıs'tan da Kıbrıs Ticaret Odası, Kıbrıs Sanayi Federasyonu, Kıbrıs Türk Ticaret Odası ve Kıbrıs Sanayiciler Birliği temsilcileri iştirak etmişlerdir. Kıbrıs Türk Ticaret Odasını Kemal Rüstem başkanlığındaki Şükrü Veysi ve A. Raşit Mustafa'dan Müteşekkil bir heyet temsil ediyordu.

Konferansta söz alan Kemal Rüstem "Türk Cemaatinin hedefi Kıbrıs ile muhtelif Arap devletleri arasında daima artacak olan yakın dostluk münasebetleri kurmak ve her iki tarafın da müşterek menfaatlerine uygun bir şekilde hareket etmektir" demiş ve sözlerine "Kıbrıs ticaret erbabının Arap memleketleri ile sıkı ticari münasebetler kurup genişletmeyi samimi bir şekilde arzuladıklarını belirtmek isterim" diyerek devam etmiştir. Bu şekilde sık sık tertiplenecek konferansların faydalarından bahseden delege, son olarak ya Kıbrıs'ta veya Beyrut'ta kurulacak bir Kıbrıs-Arap Merkezinin, üyelerine Kıbrıs'la Arap memleketleri arasında daha fazla yakınlaşma sağlayacağı Turist Endüstrisinin gelişmesinde büyük ifadeler sağlayacağı fikrini savunmuştur.

Konferans sonunda alınan kararlar arasında bir Kıbrıs-Arap Ticaret Merkezinin kurulması imkânlarının araştırılması ve alakadar hükümetlerin siyasetlerinde ve kanunlarında ticaretin geliştirilmesine yardımcı olacak değişikliklerin yapılmasının tavsiye edilmesi bizce en mühimleridir. Turizmin gelişmesi için ileri sürülen teklifler de hayli ilgi çekicidir. Konferansta Arap Birliğinin Asya-Afrika İktisadi İşbirliği Teşkilatının ve B. A. O. Lübnan, Irak ve Libya devletlerinin resmi temsilcilerinin müşahit sıfatıyla hazır bulunmaları konferansın ehemmiyetini bir o kadar daha arttırmıştır.

Konferans esnasında yapılan müzakerelerde, Arap memleketlerinin daimi surette satın almak istedikleri eşyalar arasında patates, hayvan ve şarap bulunduğu öğrenilmiştir. Müstahsilimizi yakından alakadar eden bu mevzuun esaslı surette incelenmesinde ve yeni pazarlar sağlanabilmesi için çalışılmasında büyük faydalar görmekteyiz.

Son olarak ananevi dostluk bağlarıyla bağlı bulunduğumuz bütün Arap devletleri ile daha yakın ve daha samimi ticari işbirliğinin sağlanmasını candan temenni ederiz. Bu hususta hükümetten de mevcut tahdidatı yapılan tavsiyelere göre gevşetmesini bekleriz.

(Cumhuriyet, 5 Aralık 1960, 17. Sayı)

KOOPERATİFÇİLİĞİN EHEMMİYETİ

İktisadi kalkınmamızda Kooperatifçiliğin ehemmiyeti gayet büyüktür. Bilindiği gibi Kooperatif Şirketleri muhtelif şekiller alabilir: Kredi Kooperatifleri, İstihlak Kooperatifleri, İstihsal ve İmalat Kooperatifleri gibi, bugün bizim üzerinde durmak istediğimiz istihsal Kooperatifleridir.

Bazı çevrelerde köylümüzün müstahsil olmayışından şikâyet edilmektedir. Lakin meselenin bir de diğer cihetini tetkik edelim: Acaba köylümüz, çetin mücadelelerle topraktan adeta çeke çeke aldığı ürününü, icap ettiği şekilde değerlendirebiliyor mu?

Bizce bugüne kadar köylü sınıfı emeğinin ve döktüğü alın terinin tam mükâfatını görmemiştir. Bunun başlıca sebebi köylünün üretiminin kıymetlendirilme şeklinin aksaklığıdır. Şöyle ki, köylü ürününü düşük bir bedelle elinden çıkarırken, şehirdeki müstehlik bunlar için gayet yüksek fiyat ödemek mecburiyetinde kalıyor. Demek oluyor ki bugün için en mühim davamız, köylü ile şehirli, müstahsil ile müstehlik arasında daha kısa bir bağlantı kurmak bu şekilde şehirli daha ucuza eşya temin ederken, köylünün malını tam değerinde satmasını sağlamaktır. Bu imkânlar bugün için elimizde mevcuttur.

Yukarıda söylenenleri yapabilmek için iki cihetten çalışmamız lazımdır. Bir taraftan köylümüzü Kooperatifler çerçevesi içinde teşkilatlayıp, bunların ürününü pazara tek elden ve Kooperatifleri vasıtasıyla sevk etmelerini diğer taraftan da şehirlerdeki Belediye teşkilatlarını kuvvetlendirilip, ancak kooperatifler vasıtasıyla sevk edilen eşyaların çarşıya arz edilmesini sağlamak icap etmektedir.

Esaslı incelemelerden sonra yukarıdaki teklife uygun bir teşkilat kurmanın faydaları gayet büyük olacaktır. Bir defa eşyanın çarşıya sevki, çarşıdaki ihtiyaca göre ayarlanacağından, hem sevkiyatın muntazam akımı sağlanacak ve hem de fiyatların ani düşüp kalkması önlenmiş olacaktır. Sonra bugün vasıta rolünde olan kimselere o zaman ihtiyaç kalmayacağı için, şehirlinin ödemiş olduğu para, az bir miktar belediye harcı çıktıktan sonra doğrudan doğruya köylünün kesesine düşecektir. Aynı zamanda mevzubahis edilen sistem, köylünün daha çeşitli mahsul yetiştirmesini ve daha büyük teşebbüslere girmesini de teşvik etmiş olacaktır.

Gayet geniş bir mevzu olan ve esaslı tetkikleri icap ettiren bu mesele hakkındaki görüşlerimizi ilerideki sayılarımızda daha etraflıca izah etmeye çalışacağız.

(Cumhuriyet, 12 Aralık 1960, 18. Sayı)

Birleşmiş Milletler namına Kıbrıs'ta tetkiklerle bulunan Ekonomi Heyetinin Başkanı Dr. W. Thorp, Kıbrıs'tan ayrılmazdan önce tertiplelediği basın toplantısında "Kıbrıs halkı geleceğe güvenle bakmalıdır" diyordu.

Heyet burada yaptığı tetkikler üzerine bir rapor hazırlamış ve bunun "müsveddesini" de Kıbrıs Hükümetine takdim etmişti, şimdi New York'a döndükten sonra bu raporu gözden geçirecekler ve nihai şekliyle raporu neşreceklerdir.

Raporun ana hatları incelenince Kıbrıs'ın istikbalinin hiç de, bazı çevrelerde gösterilmek istendiği gibi, karanlık olmadığı meydana çıkıyor. Yalnız şimdi Kıbrıs halkından beklenen sebat, tasarruf ve çalışmak, çok çalışmaktır.

Raporun ehemmiyetle üzerinde durduğu nokta su inkişaf projesiydi. Yapılan tavsiyelere riayet edildiği takdirde halen denize akıp heba olan suyun, beş seneye kadar bu şekilde zayolması önlenebilecektir. Bu proje tatbik edildiği takdirde, halen sulanamayan iki yüz bin dönüm arazinin sulanması mümkün olacağı gibi artezyen kuyularındaki su seviyesinin düşmesi de önlenebilecektir.

Ziraat mevzuundaki rapor, Hükümetin birçok sahalardaki inkişaf projelerini ele almasını tavsiye etmekte ve bu arada da fazla ağaç ekilmesinin toprağın ıslahının ve daha fazla ilmi esaslara dayanan tetkik ve tecrübelerde bulunulmasının ehemmiyetini belirtmektedir.

Madencilik sahasında geniş jeofizik tetkiklerde bulunulması tavsiye edilmektedir. İmalatçılık sahasında en büyük eksiklik, Mr. Thorp'a göre uzun krediler temin edecek bir inkişaf bankasının bulunmayışıdır.

İnkişaf ve Amme Hizmetleri sahasında da raporda da hastanelerin genişletilmesi, elektrik istihsalinin artırılması limanların inkişafı, ormancılık ve turizm gibi mevzular ele alınmakta ve bunlar üzerinde de teferruatlı tavsiyelerde bulunmaktadır.

Tabii hazırlanan bu rapor iktisadi kalkınma mevzuunda ilk adımı teşkil etmektedir. Bu raporun ileri sürdüğü tavsiye ve hususlar sadece kâğıt üzerinde kalırsa, bulunduğumuz durumdan bir adım daha ileri gitmiş sayılamayız.

Diğer taraftan bu raporun madde madde tatbikini beklemek de safdillik olur. Değişen şartlar, Kıbrıs ekonomisinin bünyesi ve sair sebeplerden dolayı raporun ileri sürdüğü tavsiyelerde değişiklikler yapmak icap edecektir.

Lakin demin de dediğimiz gibi rapor, iktisadi kalkınma mevzuunda ilk adımı teşkil etmektedir ve programlı çalıştığımız takdirde, geleceğimize güvenle bakabileceğimizi ispat etmektedir.

(Cumhuriyet, 19 Aralık 1960, 19. Sayı)

Ekim 1960'te, Türkiye'nin iktisadi kalkınma programı hakkında bir rapor hazırlanmış ve bu raporun özetini yayımlanmıştır. Bu raporun özetini yayımlanmıştır.

Ekim 1960

Ekim 1960'te, Türkiye'nin iktisadi kalkınma programı hakkında bir rapor hazırlanmış ve bu raporun özetini yayımlanmıştır. Bu raporun özetini yayımlanmıştır.

Ekim 1960

Ekim 1960'te, Türkiye'nin iktisadi kalkınma programı hakkında bir rapor hazırlanmış ve bu raporun özetini yayımlanmıştır. Bu raporun özetini yayımlanmıştır.

İSTİHSAL KOOPERATİFLERİ-I

Daha evvelki bir yazımızda, köylümüzün mahsulünün değerlendirilmesinde ve mahsul çeşitlerinin çoğaltılıp genel olarak daha büyük teşebbüslere girişmesinin teşvik edilmesinde, İstihsal kooperatiflerinin önemli rolünü belirtmiştik. Ayrıca bu mevzuda başarıya ulaşabilmek için çalışmaların iki yönden yürütülmesi icap ettiğine işaret etmiştik: Bir taraftan müstahsil kooperatifler şeklinde teşkilatlanırken, diğer taraftan da mahsulü çekebilecek çarşı temin edilmelidir.

İstihsal Kooperatifleri, Türk köylüsü için yeni bir şey değildir. Geçmişte tüccar ve komisyoncunun baskı ve istismarından bunalmış olan Türk köylüsünün kurmuş olduğu 'Patates Birliği', 'Sütçülük Şirketi' gibi kooperatifleri bu yolda girişilen müspet teşebbüsler arasında zikredebiliriz.

Esas gaye

İstihsal Kooperatiflerinden esas gaye şudur: müstahsil ile müstehliki birbirilerine daha fazla yaklaştırmak ve bu şekilde alıcıya daha ucuz mal temin ederken, köylüye de mahsulünün tam değerinin ödenmesini sağlamak. Bu gayeye erişmek için, müstahsili, köylüyü, tüccar ve komisyoncunun insafına terk edilmiş birbirine rakip fertler durumundan kurtarıp, aynı müşterek menfaatleri bölüşen bir topluluk haline getirmek ilk adımı teşkil edecektir. Bu vaziyette köylü mahsulünü kooperatifine teslim edecek ve çarşıya bütün sevkiyat kooperatifler vasıtasıyla yapılacaktır. Mahsul için çarşıdan temin edilen hâsılat, gayet cüzi idare masraflar ve ihtiyat için ayrılacak bir miktar para çıktıktan sonra, köylü arasında, kooperatife teslim edilen mal nispetinde bölüşülecektir.

İyi Kalite Ucuz fiyat

Bu arada, teferruata girişmeksizin, bazı noktaları kısaca belirtmek isteriz. Ticari hayatta aranan iki esas unsur, iyi kalite ve ucuz fiyattır. Temiz ve iyi kaliteli mal çıkarıp bunu makul fiyatla çarşıya sevk etme esas hedef olmalıdır. Temiz ve iyi kaliteli mal çıkarmak emek ve çalışma işidir. Daha fazla teknik elemanlarla, modern ve fenni usulleri bütün adaya yaymak hükümete düşen vazifeler arasındadır. Bu hususta hükümetle müstahsil arasında daha sıkı işbirliği, daha fazla anlayış yaratılmalıdır.

Fiyat mevzuunda ise, daha randımanlı çalışılması, azami tasarrufa riayet edilmesi, kırtasiyeciliğe kaçan bir duruma düşülmesi icap eder. Mesela sütçülük şirketi hakkında bize gelen şirketlerin ne dereceye kadar doğru olduğunu bilmiyoruz. Lakin bir kişinin yapabileceği bir iş için dört kişi çalıştırmak hatalı bir tutum olduğundan, bundan kaçınılması lazımdır.

(Cumhuriyet, 26 Aralık 1960, 20. Sayı)

Mahsulün istihsal kooperatifleri vasıtasıyla çarşıya sevk edilmesinin faydaları gayet büyüktür. Evvela herhangi bir eşyanın çarşıdaki satış miktarı önceden hesaplanabileceği için, o eşyanın çarşıya sevkiyatı tanzim edilebilecek ve bu şekilde de fiyatlardaki ani düşüş veya yükselişler önlenecektir.

Sonra, bu durum istihsal sahasında daha fazla muvazene temin edilmesine yardım edecektir. Herhangi bir eşyanın sarfiyat miktarı tespit edildikten sonra, her seneki mahsul miktarı ona göre ayarlanacak ve sarfiyatı azalan çeşitlerin tehdit edilip, sarfiyatı çoğalan çeşitlerin istihsalinin artırılması teşvik edilecektir

Bu arada çarşıya sevkiyat toplu olarak yapılacağından, nakliyat ücretleri de pek tabii olarak daha düşük olacak ve bundan da tasarruf sağlanmış olacaktır.

Belediyelerle işbirliği

Mahsul için gerekli çarşı iki kısımda mütalaa edilebilir: iç ve dış pazarlar. Bu yazımızda bizi daha ziyade iç pazarlar ilgilendirmektedir. Köylünün ve müstahsilin malını arz edebileceği başlıca iç pazarlar Belediyelere büyük vazifeler düşmektedir. Belediyelerin çarşıya sevkiyatın ancak istihsal kooperatifleri vasıtasına yapılmasını temin ve kooperatifler teşvik ve himaye edebilecek şekilde çalışması lazımdır. Bu hususta Belediye teşkilatları ile kooperatifler arasında işbirliği sağlanması icap etmektedir.

Kooperatifleri himaye hususunda Belediyelerle gerekli işbirliğinin sağlanabilmesi için gerekli yetkiler Kıbrıs Anayasası mucibince Türk Cemaat Meclisine verilmiştir. Bu hususta gerekli programı hazırlamak vazifesi artık Cemaat Meclisine düşmektedir. Temennimiz köylümüzün kalkınmasında pek büyük rolü olacak olan İstihsal Kooperatiflerinin teşkilatlanabilmesi için Cemaat Meclisinin gereken alakayı göstererek, bu husustaki çalışmalara hız vermesidir.

(Cumhuriyet, 2 Ocak 1961, 21. sayı)

Türk Cemaat Meclisinin 1961 yılı bütçesi, yıl zarfında 168393 pound açık göstermektedir. Tabii bu sadece tahmini bir rakamdır. Çünkü gelir başlığı altında gösterilen kalemlerin aynen tahakkuk ettirebileceği şüphelidir: Gelir miktarı azalınca da 1961 bütçe açığı çoğalacaktır.

Türk Cemaat Meclisi Başkanı daha ilk günden "cemaate yeni vergiler konmayacaktır" şeklinde bir vaatte bulunmuştur. 1961 gelir ve gider kalemleri incelenince Sayın Başkanın bu vaadinde ne dereceye kadar durabileceği şüphelidir.

Bütçenin gelir kısmında gösterilen rakamların bir kısmı bizce hayalidir. Mesela gelir vergisi, veraset-intikal vergisi, sürüş ehliyeti vergisi ateşli silah kullanma vergisi halen aynı isimler altında Merkezi Hükümet tarafından toplanılmakta ve merkezi bütçeye düşmektedir. Bunların Cemaat Meclisi tarafından davranılabilmemesinin Kıbrıs Anayasasına göre ne dereceye kadar mümkün olabileceği şüphe kaldıran bir noktadır. Bu dört başlık altında gösterilen gelir yekûnu 66000 pounddur. Hâlbuki Merkezi Bütçeden Türk Cemaat Meclisi bütçesine her sene verilecek olan en az 400 bin liralık tahsisat (ki bu rakam arttırılabilir) Merkezi bütçeye düşmekte olan bu ve bunlar gibi diğer vergi gelirlerinden ödenecektir.

Sonra tahmini gelir olarak gösterilen diğer rakamlar da ahali şişirilmiştir. Memlekette hüküm sürmekte olan işsizlik ve halkın verimli olabilecek kısmının devamlı surette harice olan akını karşısında Cemaat Mahkemeleri resimlerinin, Evlenme resimlerinin veya Ortaokul resimleri gibi vergilerin kaçta kaçının tahakkuk ettirilebileceği tartışma kaldıran bir konudur.

Bu durumda şimdiki 168, 393 liralık açığın 1961 nihayetine kadar birkaç misli yükseldiğini görürsek hiç şaşmamalıyız. O halde ne yapılması icap etmektedir? Anayasaya göre Türk Cemaat Meclisi Türkiye Hükümetinden yardım talep etme hakkına sahiptir. Lakin 27 Mayıs Devriminden sonra hayli kabarık borç miktarı gösteren bir bütçe ve hazineyi devralan Devrim Hükümetine yük olmanın ne dereceye kadar doğru bir hareket olacağını kestiremiyoruz. Bizce daha doğru hareket şimdiki 400 bin liraya ilaveten Kıbrıs Merkezi Hükümet bütçesinden bütün açığı kapatacak şekilde yüksek bir tahsisat temin edilmesine çalışılmasıdır.

Dikkatimizi çeken diğer bir nokta Cemaat Meclisinde bütçe müzakereleri esnasında bir mebusumuzun "Türkiye'den yardım veya Kıbrıs Merkezi Hükümet bütçesinden daha fazla tahsisat almazsak durumumuz ne olacaktır?" sorusuna karşı Başkanın tatmin edici bir cevap verememiş olmasıdır.

Bizce cemaatimizin mali ve iktisadi bünyesine göre hayli kabarık bir yekûn tutan bütçe açığını kapatabilmek için başka çareler bulunmadığı takdirde Türk Cemaat Meclisi daha fazla vergi ihdas etmek mecburiyetinde kalacaktır. Hâlbuki cemaatimizin zaten zayıf olan iktisadi bünyesi, önu alınamayan işsizlik ve iktisadi krizden dolayı daha da zayıflamış ve sarsılmıştır. Bu durumda, değil ihdas edilecek yeni vergileri, mevcut vergileri dahi aynen toplayabilmek büyük bir problem olacaktır. Demek oluyor ki yeni vergiler ihdası yoluna gitmek büyük bir hata ve siyasi gaf olacaktır.

(Cumhuriyet, 16 Ocak 1961, sayı. 23)

Bizce yegâne çıkar yol, Türkiye Devrim Hükümetinin her fırsatta belirttiği gibi "azami tasarrufa riayet" edilmesidir. Tasarruf ise ancak bütçenin "gider" kısmında mümkün olan kısıntıyı yapmakla sağlanabilir. Bütçenin "gider" kısmını tetkik ettiği zaman gördüğümüz vaziyet ürperticidir. Bütçede inkişafa veya verimli yatırımlara hiç yer verilmemiştir. "Giderin" lüzumundan fazla kısmını maaş ve tahsisatlar teşkil etmektedir.

Böyle bir tutumun neticesinin kırtasiyecilik olacağı unutulmamalıdır.

Bir evvelden halk arasında, eşi dostu memnun etmek için lüzumlu lüzumsuz mevkiler ihdas edildiği, hayli kabarık maaşlarla "kendilerinden olanların" memnun edilme yoluna gidilmekte olduğu söylenmekteydi.

Bizce bu israf siyasetine bir son verilmeli "ayağına yorganına göre uzat" deyimine uygun olarak derhal bir tasarruf politikası yoluna gidilmelidir. Bunun yapılabilmesi için de lüzumsuz mevkiler lağvedilmeli, diğer birçok mevkilerin maaşları da cemaatimizin mütevazi bünyesine uygun bir seviyeye indirilmelidir. Bütçenin gider kısmını etraflıca tetkik edersek teklifimizin mahiyeti daha kolayca anlaşılır.

Meclis Başkanına maaş olarak £2400 tespit edilmiştir. Buna ilaveten şimdiki %28 buçuk ve tutarı olan £ 684 olan hayat pahalılığı tahsisatı ve tahminen £300 kadar da yolluk ve maişet ilave edersek başkana ödenecek yıllık paranın yekûnu £3384 civarındadır. Mademki başkan 1960 yazındaki seçim kampanyası esnasında "cemaate parasız çalışacağız" vaadine rağmen maaş almakla ısrar ediyor, bizce kendisinin alacağı maaş diğer İcra Heyete üyelerinin maaşları ile mütenasip olamlı ve senevî £1. 000 yı geçmemelidir. Unutulmamalıdır ki sayın başkan tanınmış bir hukukçudur ve başkanlığına ilaveten mesleğini de icra etmektedir.

(Cumhuriyet, 23 Ocak 1961, sayı. 24)

EĞİTİM İÇERİKLİ YAZILAR

MAARİFİMİZİN GELECEĞİ

Memleket haricinde yüksek tahsile devam etmekte olan Kıbrıslı Türk gençlerinin sayısı bine yaklaşmaktadır. Ayrıca her yıl yüzlerce genç Kıbrıs'taki liselerden mezun olmaktadır. Bu gençlere iş bulmak, memleketimizin en büyük problemlerinde biri haline gelmektedir.

Toplumların kalkınmasında insan emeğinin oynadığı rol gayet mühimdir. Öte yandan bir lise veya yüksek tahsil diploması elde edinceye kadar muazzam para ve emek harcanmaktadır. Bu gerçekler göz önünde bulundurulursa elde mevcut ehliyetli elemanlardan istifade etmemekle, toplumca kaybımızın en büyük olduğu anlaşılır.

Bizce Cemaat Meclisine bugün iki vazife düşmektedir: Bir taraftan gençlere iş temini imkânları araştırmalı elde mevcut ehliyetli elemanlardan toplumumuza azami faydayı sağlayacak şekilde istifade yoluna gidilmelidir. İkinci olarakta, mevcut maarif sisteminin yeniden gözden geçirilmesi, maarif teşkilatının toplumsal ihtiyacımızı karşılayacak duruma getirilmesi gerekmektedir.

Bugünkü maarif sistemimiz maateessüf hala geçmiş devrelerin aksak ve hiç de rasyonel olmayan görüşlerini devam ettirmektedir. Bu durumda ise bugünkü ihtiyaçlarımıza cevap verebilecek vaziyette değildir.

Bugünkü ihtiyaçlarımızı karşılayabilmek için akademik okullardan ziyade teknik bilgi veren pratik kimseler yetiştiren okullara ihtiyaç vardır.

Şimdiye kadar Türk Cemaat Meclisi çevreleri maarifimizin geleceği hususunda bir açıklamada bulunmasını Cemaat Meclisinde beklemeliyiz.

(Cumhuriyet, 4 Aralık 1961, 69. Sayı)

Son haftalar zarfında ortada dolaşan bazı söylentiler ve vuku bulan bazı üzücü olaylar, akliselim sahibi her vatandaşı okullarımızdaki disiplinin derecesi üzerinde acı acı düşünceye sevk etmektedir. Bahsetmek istediğimiz olaylar, bağımsız bir cumhuriyet rejiminde şahısların yüklenmesi gereken sorumluluk ve vazife hisleri ile acaba ne derece bağdaşabilir? Yarının vazife sahibi ve devlet mekanizmasını yönetmekle görevlendireceğimiz bugünün geçenleri acaba gereken şekilde eğitilip sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirebiliyorlar mı?

İtiraf etmeliyiz ki bugünkü şekli ile okul disiplini bizim alışageldiğimizden hayli farklıdır ve genel bir gevşeme göze çarpmaktadır.

Bu durumdan sorumlu kimdir? Öğrencileri iyi birer vatandaş olarak yetiştirecek olan çevresidir. Okullarımız bugün vazifelerini gereğince yerine getirebiliyorlar mı? Birçoklarını şahsen tanıdığımız öğretmenlerimiz hakikaten şuurlu, çalışkan, mesleğine bağlı vatan evlatlarıdır. Peki, bu kıymetli elemanların sorumlu olduğu okul disiplini nasıl oluyor da bazı hallerde aksaklıklar gösteriyor?

Bizce aksaklıkların esası okullara yapılan yersiz müdahalelerde aranmalıdır. Okullarımız dış müdahale ve tesirlerden masun birer kutsal müessese olmalıydı. Acı ile görüyoruz ki ufak siyaset sahibi bazı politika hırfeti, sırf kendi çıkarları uğruna bir toplumu feda etmekten çekinmeyen bazı kimseler, okullarımıza yaptıkları yersiz ve zararlı müdahaleleri ile bugünkü acı durumu yaratmışlardır. Birçok defalar, bir ihtisas işi olan okul idareciliği hiçe sayılmış, yöneticiler terörize edilmiş ve gençlik gövde gösterisi ve meydan nutukları siyasetinin tatbikinde alet edilmişti.

Temennimiz sorumluların son olaylar karşısında başlarını ellerinin arasına alarak tutumlarını gözden geçirmeleri, hatalarını itiraf etmeleri ve bir ihtisas işi olan okul idareciliğini ehliyetli elemanlara terk etmeleridir. Arzu edilen gelişme ve ilerleme ancak bu şekilde sağlanabilir.

(Cumhuriyet, 15 Mayıs 1961, 40. Sayı)

BUNA MÜSAADE EDEMEYİZ

Toplum hayatımız öyle tezatlarla dolmuştur ki, en inanılmaz gibi görünen hareketler bile günlük birer basit olay olarak karşılanmaktadır. Bugün nakletmek istediğimiz olay da bunlardan biridir. Türk Cemaat Meclisinin, Türk toplumu arasında iktisadi kalkınmayı sağlamak maksadıyla seksen bin liralık özel bir fon tesis ettiği malumdur. Sanayiye teşvik maksadıyla bu fondan yapılacak ikrazat üzerinden sadece yüzde 41 nispetinde faiz alınacağı bildirilmektedir.

Şimdi hayretle öğrendiğimize göre nüfuzlu bir politikacının gayet yakın bir akrabası bu özel fondan kendisine on bin liradan bir ikrazda bulunulması için müracaatta bulunmuş ve bu nüfuzlu politikacının icra edeceği tesire güvenerek bu paranın kendisine verileceğine muhakkak gözüyle bakıyormuş.

Hikâyenin buraya kadar olan kısmı belki normal karşılanabilir. Ancak bizce meselenin normal olmayan şu hususları da vardır. Evvela daha evvel de gazetemizin işaret ettiği gibi, zaten cemaatimizin bugünkü ihtiyaçları için gayet az olan bu seksen bin liradan tek bir şahsa böyle büyük bir miktarın verilmesi hata olur. İlaveten on binlerce lira gibi muazzam bir paranın kendine verilmesi müracaat eden şahsın veya babasının kendi servetlerinin büyük bir kısmını hariç bir memlekete aktardığı orada bir-iki ev aldığı ve verimli diğer iş sahalarına para yatırdığı haber verilmektedir. Bu zat bu hareketini haklı göstermek için, konuştuğu hususi bir mecliste, Kıbrıs'ın geleceğinde şüphe izhar etmiş ve kendi hareketini "akıllılık" olarak tavsif etmiş.

Cemaat Meclisinin ayırmış olduğu seksen bin liranın cemaatin bir bütün olarak kalkınmasını sağlayacak sahalara yönelmesi bir zarurettir. Her işin ve her hareketin mahdut üç-beş kişinin devamlı surette cemaatin ensesinden servet biriktirmesine yaraması tasvip olunamaz. Bu bakımdan bahis konusu olan kimsenin kendi sermayesini yabancı ülkelerde garantili yüzde on veya daha fazla gelir getiren yerlere yatırması ve sonra da bu fakir cemaatin mahdut sermayesini yüzde 41 faizle alarak spekülasyon yapması gayri tabii bir harekettir.

Biz bir gazete olarak, Cemaat Meclisini daha uyanık olmaya ve ellerine emanet edilen cemaat parasından, ancak buna layık olanlara ibrazda bulunmaya davet ederiz.

(Cumhuriyet, 11 Aralık 1961, 70. Sayı)

KOMİSYONLARIMIZ ÇALIŞIYOR

Bizde birçok toplum çalışması mizah dergilerine konu teşkil edebilecek niteliktedir. Henüz toplum davalarının ciddiyet ve önemini kavrayamadığımız acı bir gerçektir. Bu gibi çalışmaları yakından izleyen bir arkadaşla geçen gün yaptığımız konuşmada tespit ettiğimiz noktalar, yukarıdaki iddiamızı doğrulamaktadır.

Herhangi bir konu üzerinde bir komisyon mu tayin edilecektir?

Derhal bir kulis faaliyetleri başlar komisyona girmeye çalışan şahısların çoğu, görüşülecek meselelere özel bilgisi ve ihtisası ile ışık tutabilecek kimselerden ziyade neticede şahsi menfaat uman kimselerdir.

Bundan sonra komisyon faaliyetleri büyük bir esrar perdesi arkasına gizlenir. Komisyon çalışmaları hakkında ufak bir açıklama dahi yapılmaz. Ancak zaman zaman yapılan açılmalarda, iyi ilerleme kaydedilmektedir veya faydalı neticeler alınmaktadır, sözleriyle halk efkârı oyalanmak istenmektedir. Bir Bektaşî sırrı gibi gözetilmek istenen bu gizlilik nedendir?

Çünkü sadece bazı komisyon üyelerin şahsi çıkarlarını duyurmamak maksadı güdülmektedir. Şahsi menfaat gütmeyenlerin dışında kalanlar ise ya kendilerinden ne istediğini bilmeyen veya istenilen hedefe gidecek kuvveti kendilerinden bulamayan kimselerdir.

Komisyon toplantılar da bir âlemdir. Koro çalışmaları gibi herkes bir ağızdan konuşmak hevesindedir. Saatlerce her kafadan bir ses çıkar, en sonunda herkes yorgun düşer ve hiçbir karar alınmadan toplantı dağılır.

Her üye her toplantıya devam etmez. Bir evvelki toplantı ile bir sonraki toplantıya iştirak eden şahıslar başka başkadır. Bu sebeple her toplantıda bir evvelki toplantının mahiyeti yeniden izah edilir ve toplantı saatleri bu şekilde dolar. Komisyon üyelerinin başka bir özelliği de yabancı kelime ve fikirlere karşı duyulan özlem ve hatta Türkçeyi iyi bildiklerini övünerek ilan edişleridir. Hür cümlesinin başında:

I mean be boy veya *'you see...'* gibi kelimeler kullananlar, diğerleri konuşmalarındaki *'— isyon'* veya *'—şın'* (*--tion*) ile biten kelimelerin çokluğu ile ölçülenler çoktur.

Komisyonlar da bir de ne istediğini bilmediği halde konuşanlar vardır. Bunlar her işin en büyüğüne ve en mübalağalısına meraklıdırlar. Konuştuklarında on binlerden aşağı söz çıkmaz ağızlarından. Diğer bir tip de kulaktan dolma yarım, yanlış bilgisini bir ordinaryüs profesör edasıyla savunur, diğerlerine kabul ettirmek ister. Biz, der kalkınmak için havuç

yetiştirmeliyiz. Emin olun ki bu adam havucu sadece sofrasında görmüştür. Lakin yine teklifi kabul edilir. Her çiftçi havuç yetiştirmelidir şeklinde bir kampanya açılır. Sene bereketli gelir, bol miktarda havuç yetişir ve çiftçi havuç yetiştirmelidir, şeklinde bir kampanya açılır. Sene bereketli gelir, bol miktarda havuç yetişir çiftçi yine de zarar eder. Çünkü havucu değerlendirecek arşı Pazar bulunmamıştır.

Bu durumda, yabancılar her alanda dev adımlarıyla ilerlerken bizim hala 'kalkınsak' diye edebiyat yapmamıza hiç şaşmamak gerek.

(Cumhuriyet, 2 Nisan 1962, 86. Sayı)

Bizde bir zümre vardır. Geçmiş devrin baskıcı ve tedhişçi yollarıyla sağladıkları mevkilerini aynı baskıcı ve tedhişçi yollarla muhafaza edebileceklerine inanmıştır bunlar. Çünkü her türlü siyasi görüş ve iktisadi bilgiden mahrum oldukları için, normal hayatın ve barışçı düzenin icaplarına ayak uyduramayacaklarını biliyorlar. Uyanan halkın karşısında bu gibiler eskisi gibi fink atamayacaklarını, açıktan açığa baskıcı ve tedhişçi metotlarını icra edemeyeceklerini anlamışlardır. Şimdi bunlar hala öncülük eden demokrasi fikrini korkusuzca savunan, gerçek toplum davalarına parmak basan gerçek aydınları karşılarında en büyük tehlike olarak görmektedirler.

Böylece bu mahdut kimseler zaten becerip yürümedikleri memleket ve toplum işlerini tamamen yüz üstü bırakmışlar ve gerçek aydınları lekeleme kampanyası açmışlardır. Bu gibilerin bazı makamlar ve şahıslar nezdinde yaptıkları iftiralar tespit edilmiştir. Bunlar öyle iftiralar ve isnatlardır ki, ahlaktan veya vicdandan zerre kadar nasibi olan hiçbir kimse bu gibi sözleri ağzına dahi alamaz. Bağımsız aydınlardan şimdi bir ses yükselmektedir. Bu insafsız müfteriler açık tartışmaya davet olunmaktadırlar. Bağımsız aydınlar, Bizi jurnal ettikleri makamlar ve şahıslar hakem olsunlar. Müfterilerimiz isnatlarının en küçük bir zerresini ispat edebilirlerse biz her cezaya razıyız. Ya edemezlerse onların yüzü acaba zerrece kızaracak mı? Demektedirler.

Yukarıdaki daveti bütün kalbimizle destekleriz. Bu saygısız kimseler gerçekten erkekseler, söyledikleri sözün doğruluğuna inanıyorlarsa, işte meydan buyursunlar. Yoksa sağı sola çamur fırlatmak, ellerinden kara fırça şunu bunu lekelemekle bu işleri yürütebileceklerini sanıyorlarsa aldanıyorlar.

(Cumhuriyet, 16 Nisan 1962, 88. Sayı)

SONUÇ

Kıbrıs'ın yakın tarihinde siyasi bir cinayete kurban giden Ayhan M. Hikmet, Cumhuriyet Gazetesinde iki yıllık süre içerisinde yazdığı 71 makale ile Kıbrıs Basın tarihi açısından önemli yer tutar. Yazarın yazdıkları hacim itibariyle az olmasına rağmen, bir gazetecinin öldürülmesi gözden kaçacak bir husus değildir.

Yazarın yazdıklarından hareketle, uğradığı siyasi cinayete bir çözümleme getirmek mümkün değildir. Fakat yazdıkları, Kıbrısın siyasi, ekonomik meseleler yanı sıra Evkaf konusundaki görüşleri ilgi çekmektedir. Bu yazılarında, Rauf Denktaş'a karşı olduğu da dikkatlerden kaçmamaktadır.

Yazarın Cumhuriyet gazetesinde yazdıklarını tasnif ettiğimizde 5 ana başlık altında toplayabiliriz:

1. İktisadi içerikli yazılar: Bu yazılarında, bir sosyologun bakış açısıyla halkın yaşadığı sorunlar üzerinde durmuştur. Bu sorunlara yazarı yaklaşımları akla uygundur: *"Bu sefer birinci çocuk "sen talihli olmalıydın" dedi. Şimdiki zaman da büyüklere bile iş yokken bizim bir iş temin edebilmemiz bir meseledir"* 'Acı Gerçekler'
2. Sosyal İçerikli Yazılar: Bu yazılarında sosyal sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır: *"Bugün biz bütün samimiyetimiz ve hüsnüniyetimizle Türk ve Rum bütün yerli basına dostluk münasebetleri kurmaları için sesleniyoruz ve daha evvel varılan anlaşmalar çerçevesi içerisinde, her türlü tahrikten uzak olarak, memleketin ve toplumların yüksek menfaatlerini göz önünde bulundurarak yayım yapmaya davet ediyoruz. Yurdumuzun menfaati bizden bunu beklemektedir. 'Basının Vazifesi'*
3. Siyasal İçerikli Yazılar: Bu yazılarında siyasal sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır. *"Bazı siyasilerin konuşmasında, birkaç yazarın yazılarında sömürgeciliğin özlemine terennüm eder gibi bir hava var. Zaman zaman sömürgeci devletlerin ve dolayısıyla sömürgeciliğin propagandasının yapılmakta olduğunu görmek ve işitmek ne kadar acıdır."* 'Sömürgecilik Tehlikesi'
4. Eğitim İçerikli Yazılar: Bu yazılarında eğitim sorunları tespit etmeye ve çözümlenmeye çalışmıştır: *"Memleket haricinde yüksek tahsile devam etmekte"*

olan Kıbrıslı Türk gençlerinin sayısı bine yaklaşmaktadır. Ayrıca her yıl yüzlerce genç Kıbrıs'taki liselerden mezun olmaktadır. Bu gençlere iş bulmak, memleketimizin en büyük problemlerinde biri haline gelmektedir.”

‘Maarifimizin Geleceği’

5. Bölümde sosyo – iktisadi içerikli yazılar yer almıştır. Mesela köylülerin ihtiyaçlarına ve sorunlarına değinmekte, bu konuda kamuoyunu bilinçlendirmeye çalışmakta ve yetkili makamları zaman zaman göreve davet etmektedir: “*Bu memleketin iktisadiyatının bel kemiğini teşkil eden köylü sınıfıdır. Bu çalışkan ve cefakâr sınıf daima ihmal edilmiş, dertleri ve devaları ile uğraşan, yakından alakadar olan bulunmamış, kısaca kendi yağıyla kendi ciğerini kavurmaya mahkûm edilmiştir. Bugün köylümüz çiftçisi ve çobanıyla, pek büyük bir felaketle karşı karşıyadır.*” ‘Köylümüzün İhtiyaçları’

Bir gazetecinin hayatında 71 köşe yazısı sayı itibariyle elbette azdır. Fakat bu azlık, yazardan kaynaklanmamış, ona sıkılan kurşunların kusuru olarak ortaya çıkmıştır. Yazılarındaki çeşitliliğe bakılırsa gayet zengin denilebilecek bir çeşitliliğin varlığı göze çarpmaktadır. 33 yaşında öldürülen bir gazetecinin bu kısa süre içinde yazdıklarına, ona sıkılan kurşunlar da ilave edilirse Kıbrıs Türk Basını açısından kıymeti anlaşılacaktır. Sonuç olarak yazarımız, ekonomiden eğitime uzanan birçok konuda kalem oynatmış, geniş bir vizyona sahip birisidir. Yazılarının tezimiz çerçevesine alınmasıyla, ileride çalışma yapacak olanlara katkı sağlayacaktır.

EKLER

ÖLÜMÜNDEN SONRA GAZETELERDE ÇIKAN YAZILAR

-----“Avukat Ayhan Hikmet Yatağında Vuruldu”

Bu sabah saat 1.50 raddelerinde Cumhuriyet Gazetesi idarecilerinden Avukat Ayhan HİKMET meçhul maskeli şahıslar tarafından, yatağında yatarken vurularak öldürülmüştür. Sabah saat 3.30'za kadar yaptığımız tahkikat neticesinde olay hakkında daha fazla bir bilgi elde edemedik. Polise yakın çevreler maktulün av tüfeği ile vurulduğunu iddia etmektedirler. Polis C.ID. ekibi tahkikatına devam etmektedir. (Halkın Sesi, 24 Nisan 1964, sayı.5657.)

-----“Üzüntü Yaratan Olaylar - İki Türk Avukatının Öldürülmesinin Tepkileri - Resmi Makamların Bu Hususla İlgili Beyanlatları”

Kıbrıs Türk hukukçularından ve Lefkoşa Barosu üyelerinden Avukat Ayhan Hikmet ile Muzaffer Gürkan'ın muammalı bir şekilde katledilmeleri; resmi çevrelerde olduğu kadar, halkımız arasında derin üzüntü yaratmıştır. Bu müessif hadiselerle ilgili olarak Türkiye Cumhuriyet Kıbrıs Büyükelçisi Emin Dirvana ile Cumhurbaşkanlığı Muavini Dr. Fazıl Küçük Türk Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denктаş ve daha sonra Cumhurbaşkanı Makarios ile Türk ve Rum Gazeteciler Cemiyetleri tarafında birer beyanname yayımlamıştır. Bu beyannamelerin metinlerini aşağıda veriyoruz.” (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962 sayı 5658.)

-----“Türkiye Büyükelçisi Ekselans Emin Dirvana'nın Cinayet Olayları Hakkındaki Beyanlatı”

23-24 Nisan gecesi Lefkoşa'da Kıbrıs Türk Hukuk ve Basın Ailesinin iki genç mensubuna karşı işlenen yeni cinayeti en derin üzüntü ile öğrenmiş bulunuyorum. Kederli ailelerine, meslektaşlarına ve bütün Kıbrıs Türk Cemaatine en derin taziyelerimi sunarım.

Bütün tarihi boyunca davranışları milli karakterinin en bariz vasfına teşkil eden mertlik mefhumuna uygun olan asil Türk milleti hangi maksatla yapılırsa yapılsın, her türlü tedhişçiliği daima nefretle karşılamış ve böyle alçakça usullerin bünyesine sokulup yerleşmesine meydan vermemiş ve meydan vermeyecektir. 42'inci yıldönümünü daha dün kutladığımız Atatürk'ün kurduğu Milli Hâkimiyet Türkiye'sinde ise, fikirle mukabele edilmesi prensibi hâkimdir ve bütün Hür Dünya'da olduğu gibi, Türk Milletinde de ilelebet bu prensip hâkim kalacaktır. Bu bakımdan, bütün içtimai ve siyasi davranışlarını Türk Milletinin bu değişmez vasıflarına uygun tutmak durumunda bulunan Kıbrıs Türk

Cemaatinin de, kendi toplum bünyesi içine tedhişçilik alçaklığını sokmayacağı aşikârdır. Kıbrıs Türk Toplumunun içtimai, iktisadi ve kültürel kalkınması, hür ve demokratik usullere göre siyasi gelişmesinde maddi ve manevi önemli sorumluluklar taşıyan Türkiye'nin Kıbrıs Türk Toplumunun bu kabil iğrenç tecavüzlerden masun bulundurulmasına ve anayasası ile teminat altında olan hak ve hürriyetlerinin, hiçbir suretle zedelenmemesine azami titizlikle mukayyet olacağı şüphesizdir.

EMİN DIRVANA

Türkiye Büyükelçisi.

(Halkın Sesi, 25 Nisan 1962, sayı 5658.)

-----“Lefkoşa'da Dün Akşam İşlenen İki Cinayet Hakkındaki Fikri Sorulan Cumhurbaşkanı Muavini Dr. Fazıl Küçük, Aşağıdaki Beyanını Yapmıştır”

Bu gibi gayrikanunî fiillerin tarafımızda katıyen tasvip edilmediğini ve aynı zamanda bunu yapanların, ancak Cemaatimiz arasında ve Kıbrıs dâhilinde düzen ve emniyeti ihlal etmekten başka hiçbir maksada hizmet edemeyeceği kanaatindeyim. Biz Kıbrıs Türk'ünün öteden beri takip ettiğimiz ağırbaşlılık ve disiplinli hareket, bu gibi mesuliyetsiz olarak ve kanuna aykırı hareket eden kimselerin işledikleri cinayetlerle kabili telif değildir. (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962, sayı 5658.)

-----“Öldürme Hadiseleri Hakkında Fikrine Müracaat Edilen Rauf R. Denктаş Şunları Söylemiştir”

2 Türkün bu şekilde öldürülmesi hepimiz için çok üzücü bir olaydır. Doktor Küçük bu mesele hakkında Kıbrıs Türkünün hissiyatını beyan etmiştir. Buna tamamen iştirak eder bu hadiseleri tasvip etmediğimizi açıklamayı faydalı bulurum. (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962, sayı 5658.)

-----“Cumhurbaşkanı Sayın Başpiskopos Makarios'un Demeci”

Cumhurbaşkanı Sayın Başpiskopos Makarios bu gün iki Türk gazetecisi Ayhan Mustafa Hikmet ve Ahmet Muzaffer Gürkan'ın katli ile ilgili olarak şu demeci vermiştir.

Bütün Kıbrıs halkı, iki Türk gazeteci ve avukatının önceden tasarlanarak katledilmesini nefret ve tiksinti ile takbih etmektedir. Bu menfur katiller ile bu cinayetleri teşvik edenler, gayeleri Kıbrıs Rum ve Türkleri arasında bir işbirliği ve münasebetler ruhunun yaratılmasının engellemek olan Kara Kuvvetlerle zorbalardır. Hiç şüphe yoktur ki bu korkunç cinayetlerin sebepleri tamamen siyasi olup bundan güdülen gaye, Rumlarla Türkler

arasında işbirliği ve ahenk içinde bir arada var olma taraftarı olan ve Cemaatleri arasındaki ekstremist unsurları siyasetine ısrarla takbih eden Türk vatandaşlarımızı korkutmak ve imha etmektir. Bu tüyer ürpertici çifte cinayeti, iki Türk camiinde vuku bulan bomba infilaklarını soruşturmak maksadıyla özel surette tayin edilen soruşturma komisyonunun bu komisyona bilgi verilmesi için yaptığı müracaatın yayınlanmasında kurbanların gazetesi "Cumhuriyetin" dünkü sayısında vatandaşları komisyona bilgi vermeye teşvik eden ve infilaklardan sorumlu kimselerin yüzlerindeki maskenin yakında kaldırılacağını açıklayan bir yazıdan sonra işlenmiş olması ciddi düşünce ve endişelere yol açmaktadır. Türk Cemaati mensupları arasındaki siyasi ayrılık veya ihtilaflar ne olursa olsun, muhaliflere mukabelede bulunurken, bilhassa bu muhalifler gazetecilik yüksek mesleğini icra ederlerse, hiçbir zaman katillik ve şiddete müsaade edilemez. Basın hürriyeti demokrasinin temel taşıdır. İster iktidar ister muhalefete mensup olsun basın, görüşlerini kokusuzca beyan etmede serbest olmalıdır. Bu çifte cinayet, insanın en kutsal ve esaslı haklarından birine ve bizzat demokrasi kavramına karşı yeni bir teşebbüstür. Demokrasinin gerçek kavram ve idealine kalben inanmış bulunan vatandaşları, bu menfur cinayetin tahkikatında ve suçluların meydana çıkarılarak cezalandırılmasında Polis'le işbirliği yapmağa ve bu suretle, Kıbrıs Rum ve Türkleri arasındaki iyi ve ahenkli münasebetlerin sağlam temellere dayanması ve kuvvetlendirilmesi için demokrasiye olan inançlarını ve tehdit ile şiddette boyun eğmemek hususundaki azimlerini göstermeye davet edelim. (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962, sayı 5658.)

-----"Bir Kişi Tevkif Edildi"

Lefkoşa Avukatlarından Ahmet Muzaffer Gürkan'ı Küçük Kaymaklı da öldürdüğü iddiasıyla aslen Yalyalı olup şimdi Lefkoşa'da sakin Kemal Mustafa Ahiskal derdest olunmuş ve üç gün mevkuf tutulması için emir çıkarılmıştır. (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962, sayı 5658.)

-----"Türk Gazeteciler Cemiyeti - İki Türk gazetecinin öldürülmesini Takbih etti"

Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti idare Kurulu dün öğleden sonra yaptığı bir toplantıda, "Cumhuriyet" gazetesi idarecilerinden Avukat Ahmet Muzaffer Gürkan'ın öldürülmesi olayını görüşmüş ve bu olay karşısında duyduğu üzüntüyü belirten aşağıdaki mesajı yayınlanmaya karar vermiştir: İki basın mensubunun öldürülmesi karşısında duyduğumuz üzüntü sonsuzdur İşlenen cinayet karşısında duyduğumuz derin üzüntüyü belirtirken, bu olayı takbih eder, ölenlerin yaşlı ailesine baş sağlığı dileriz. Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti İdare Kurulu, (Halkın Sesi, 25 Nisan 1962 sayı, 5658.)

-----“Meçhul Şahıslar Tarafından Vurularak Öldürülen İki Türk’ün Cenaze Merasimi Dün Yapıldı - Defin Merasiminde Müftü de Bir Konuşma Yaptı”

23-24 Nisan gecesi meçhul şahıslar tarafından vurularak hayatını kaybeden Avukat Ayhan Hikmet ile Avukat Gürkan’ın cenaze töreni dün yapılmıştır. Törene, maktul avukatların bazı meslektaşları ile akraba ve dostları katılmıştır. Öyle namazını müteakip Selimiye Camiinden kaldırılan cenaze kortejine Türk ve Rum hukukçular katılmışlardır. Dünkü defin merasimini müteakip söz alan Kıbrıs Müftüsü Dana Efendi, bu iki gencin böyle bir cinayetin kurbanı olarak aramızdan ayrılmaları ile ilgili üzüntüyü belirterek, cemaatin ve memleketin hiç de faydasına olmayan bu ve buna benzer hadiselerin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir. Müftü, “durumla herkesin hayat hakkı kazanmış olduğunu, serbest yaşama ve konuşma hürriyetinin de demokrasi prensiplerinin başında geldiğine göre, hiçbir kimsenin bu şekilde tecavüze uğramasının doğru olmayacağını belirtmiştir. İki meslek adamı iki kültürlü adam kaybettik” diyen Müftü Dana Efendi bunların bu hale büyük masraflarla getirildiklerini ve şimdi genç yaşta ve bu şekilde kendilerini kaybettiğimiz cemaat için bir kayıp olduğunu ifade ederek, yaşlı ailelerine ve cemaate teessürlerini kontrol ve itidal etmiştir. Bir muhabirimiz, mezarlığa konulan buket ve çelenklere son dakikada iki yenisinin eklendiğini ve bunların da Türkiye Büyükelçiliğinden gönderildiğini ifade etmiştir. (Halkın Sesi, 26 Nisan 1962 sayı, 5659.)

----- “İşlenen Cinayetlerin Maksat ve Gayesi”?

Bundan birkaç gün evvel iki Türk gazetecinin vahşiyane bir surette öldürülmesi şüphe yoktur ki hiçbir Türk tarafından ne tasvip edilebilir ve ne de böyle bir hareketin cemaatimiz lehine bir kredi sağlayacağı zehabında bulunabilir. Gün geçtikçe bundan güdülen gaye ve maksat biraz daha kendini gösteriyor. Şahıs olarak kimseyi itham etmiyoruz. Fakat Türk Cemaati arasında bu kadar planlı cinayet işleyecek birisi yoktur. Bu tamamen uzun zaman cinayet işlemeğe alışık olan kimselerin meydana getirebileceği bir iştir. Yine açıkça söyleyebiliriz ki, adada sulh ve sükûtuna bozmak, Türk Cemaati arasında huzursuzluk yaratmak ve birçok siyasi meselelerin ancak düşmanlarımız tarafından girişebilecek hareketten başka bir şey değildir. Cemaat arasında baş gösterecek ayrılık gayrlılık ve huzursuzluk o cemaatin felaketine sebep olabilecek en müessir amillerden biri olduğuna şüphe yoktur. Ada’nın geçirmekte olduğu bu en müşkül ve kritik günlerde iş başında bulunanlar birlik ve beraberliği temin etmek için elde mevcut bütün imkânlar saf edildiği bir sırada, bu tel’ine layık hareketin irtikâp edilmesi hepimizi ciddi bir surette düşündürecek ve

üzerinde titizlikle durulmağa değer bir meseledir. Bu cinayetin işlenmesinin sebepleri soğukkanlılıkla araştırıldığı zaman her şeyden evvel akla gelen Birlik ve Beraberlik içinde yaşamak zorunda olan Türk Cemaatini parçalamak, bu ve buna mümessil iğrenç hareketleri Türk liderlerine yükleterek elleri kanlı bu şebekenin, yarın güya öldürülenlerin kan davası gibi göstererek yeni yeni cinayetler işlenmesi yolunda olduklarını hatırdan çıkarmamalıyız. Ve yine Almanya ve Amerika'ya yapılacak resmi ziyaretler arifesinde baş gösteren bu huzursuzluk ve tedhiş havası ile Dünya umumi efkârında aleyhimize şüpheler uyandırmak ve bundan istifade etmek isteyecek olanları da göz önünde tutmak icap ediyor. Biz Türk Cemaati olarak uzun seneler geçirdiğimiz tecrübelerden aldığımız dersle, kuvvetlendirmeye çalışılan cemaat arasındaki işbirliği bu gibi hareketlerle bir anda altüst edilebilecek ve Türk Cemaat bugüne kadar aramızdaki ihtilafları ancak yine bir araya gelerek anlaşmak sureti ile halletmeye çalıştık. Binaenaleyh cemaatin uyanık olması ve bhusus bugün işlenen cinayetin kimler tarafından yapıldığını meydana çıkarmak için el birliği ile çalışmamız icap etmektedir. Bunu cemaatin dâhili bir işi gibi görmemeli aksine olarak yarınımızı tehlikeye koyan bu gibi hadiseler üzerinde çok fazla durmamız ve yakından alakadar olmamız icap etmektedir. Üzerine ağır ve mesuliyetli vazife alanların, ağır ithamdan kurtulması siyasetlerinin ne tedhiş ve ne de gayri kanuni yollardan yürümek olmadığını, bilakis her vatandaşa söz söylemek hakkını çoktan bahseden fikre fikirle mukabele eden kimseler olduğunu dâhildeki ve hariçteki dost ve düşmana göstermek bakımından her vatandaşın bu davada yardımcı olması cemaatimiz alınca vurulmak istenen kara lekeyi, silip kaldırmak için mutlak surette alaka göstermesi şart ve elzemdir. Cemaat olarak dünya tarihine her safhada, en müşkül ve kritik günlerde akliselim ve şuurla hareket ettiğini ispat eden Türk Cemaati tedhişçilikten daima uzak kalmıştır. Unutmayalım ki, büyük bir tehlike ile karşı karşıya bulunuyoruz. Bugünkü namert ellerin yarın ne gibi cinayetler işleyeceğini bilemediğimizden bir taraftan bunu önleyebilmek diğer taraftan Cemaatin fertleri arasında korku ve endişeyi bertaraf edebilmek için her saniye cereyan edecek olan vukuatı daima soğukkanlılıkla takip ederek kararımızı birdenbire vermemek yerinde olur.

Tekrar ederiz ki, son hadiseler bir terör havası yaratmak, Cemaatin kuvveyi maneviyesini kırmak ve bu suretle hak ve hukukunu elde etmek için didişen ve uğraşanları susturmak gayesini güdüyor ki, bu nokta üzerinde hassasiyetle durmak şahıslarımız için değil, Cemaatin istikbalini garanti altında olabilmesi için hepimiz vazife başına çağırılıyoruz. (Halkın Sesi, 28 Nisan 1962, sayı 5661.)

-----“Lefkoşa Çifte Cinayeti Takbih Edildi- Makarios, Küçük Denктаş ve Dirvana, İşlenen Cinayet Hakkında Birer Beyanat Verdiler-Bir Türk'ün Olayla İlgili Olduğu İddiasıyla Tevkif Edildiği Açıklandı”

Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük, Türkiye Büyük Elçisi Emin Dirvana ve Cemaat Meclisi Başkanı Rauf Denктаş, Lefkoşa'da vuku bulan iki cinayetle ilgili olarak birer beyanat vermişler ve olayları tasvip etmediklerini bildirmişlerdir. Cumhurbaşkanı Makarios, iki Türk'ün öldürülmesinden sonra bir demeç vermiş ve bütün Kıbrıs halkının iki Türk gazeteci ve avukatının önceden tasarlanarak öldürülmesini nefret ve tiksinti ile takbih ettiğini bildirerek “Bu menfur katiller ile bu cinayetleri teşvik edenler, gayeleri, Kıbrıs Rum ve Türkleri arasında bir işbirliği ve barışçı münasebetler ruhunun yaratılmasını engellemek olan kara kuvvetlerle zorbalardır..” demiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Sebepler”

Cinayet sebeplerinin tamamen siyasi ve bundan güdülen gayenin, Rumlarla Türklerin işbirliği ve ahenk içinde bir arada var olmasını isteyen ve ekstremist unsurların siyasetini takbih eden Türk vatandaşlarını korkutmak ve imha etmek olduğunu belirten Makarios, şunları ilave etmiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Türk Camileri ve Olay”

Bu tüyler ürpertici çifte cinayetin, iki Türk camiinde vuku bulan bomba infilaklarını soruşturmak amacıyla özel surette tayin edilen Soruşturma Komisyonunun, bilgi verilmesi için yaptığı müracaatın yayınlanmasından ve “Cumhuriyet” gazetesinin dünkü sayısında vatandaşları Komisyona bilgi vermeğe teşvik eden ve infilaklardan sorumlu kimselerin yüzlerindeki maskenin yakında kaldırılacağını açıklayan bir yazıdan sonra işlenmiş olması ciddi düşünce ve endişelere yol açmaktadır. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Siyasi Ayrılık”

Türk cemaati mensupları arasındaki siyasi ayrılık veya ihtilaflar ne olursa olsun, muhaliflere mukabele bulunurken, bilhassa bu muhalifler gazetecilik yüksek mesleğini icra ederlerse, hiçbir zaman katillik ve şiddete müsaade edilemez. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Basın Hürriyeti”

Basın hürriyeti demokrasinin temel taşıdır. İster iktidar, isterse muhalefete mensup olsun, basın, görüşlerini korkusuzca beyan etmede serbest olmalıdır. Bu çifte cinayet, insanın en kutsal ve en esaslı haklarından birine ve bizzat demokrasi kavramına karşı şeni bir teşebbüstür. Makarios, demecinin sonunda, cinayeti aydınlatmak için halkı polisle işbirliği yapmaya davet etmektedir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Küçük’ün Sözleri”

Cumhurbaşkanı yardımcısı beyanatında, bu gibi gayrikanunî filleri katiyen tasvip etmediğini, bunu yapanların cemaatimiz arasında ve Kıbrıs içinde düzen ve güveni ihlal etmekten edemeyecekleri kanaatinde olduğunu bildirmiş ve şunları ilave etmiştir: (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Kabili Telif Değil”

Biz, Kıbrıs Türkünün, öteden beri takip ettiğimiz, ağırbaşlılık ve disiplinli hareket, bu gibi mesuliyetsiz olarak ve kanuna aykırı hareket eden kimselerin işledikleri cinayetlerle telif değildir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Dirvana’nın Demeci”

Türkiye’nin Kıbrıs Büyükelçisi Emin Dirvana, verdiği bir demeçte 23-24 Nisan gecesi Lefkoşa’da Kıbrıs Türk hukuk ve basın ailesinin iki mensubuna karşı işlenen cinayeti, derin bir üzüntü ile öğrendiğini bildirmiş ve kederli ailelerine, meslektaşlarına ve bütün Kıbrıs Türk Cemaatine en derin teessür ve taziyelerini sunmuştur. Dirvana, sözlerine devam ederek, şunları söylemiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Nefret Hisleri”

Bütün tarihi boyunca davranışları, milli karakterinin en bariz vasfını teşkil eden mertlik mefhumuna uygun olan asil Türk Milleti, hangi maksatla yapılırsa yapılsın, her türlü tedhişçiliği daima nefretle karşılaşmış ve böyle alçakça usullerin bünyesine meydan vermemiş ve meydan vermeyecektir. 42’nci yıl dönümünü daha dün kutladığımız Atatürk’ün kurduğu Milli Hakimiyet Türkiye’inde ise, fikirlere silahla değil, fikirle mukabele edilmesi prensibi hâkimdir ve bütün hür Dünya’da olduğu gibi, Türk Milletinde de ilelebet bu prensip hâkim kalacaktır. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Türkiye ve Kıbrıs Türkü”

Bu bakımdan, bütün içtimai ve siyasi davranışlarını Türk Milletinin bu değişmez vasıflarına uygun tutmak durumunda bulunan Kıbrıs Türk Cemaatinin de, kendi toplum bünyesi içine tedhişçilik alçaklığını sokmayacak aşıkârdır. Kıbrıs Türk Toplumunun iç içtimai, iktisadi ve kültürel kalkınmasıyla ile hür ve demokratik usullere göre siyasi gelişmesinde, maddi ve manevi önemli sorumluluklar taşıyan Türkiye'nin Kıbrıs Türk Toplumunun bu kabil iğrenç tecavüzlerden masun bulundurulmasına ve Anayasa ile teminat altında olan hak ve hürriyetlerinin hiçbir suretle zedelenmemesine azami titizlikle mukayyet olacağı şüphesizdir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Denktaş'ın Açıklaması”

Türk Cemaat Meclisi Başkanı Denktaş, olaylar üzerine şunları söylemiştir: 2 iki Türkün bu şekilde öldürülmesi hepimiz için çok üzücü bir olaydır. Doktor Küçük bu mesele hakkında Kıbrıs Türkün hissiyatını beyan etmiştir. Buna tamamen iştirak eder bu hadiseleri tasvip etmediğimizi açıklamayı faydalı bulurum. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Türk Gazeteciler Cemiyetinin Takbihi”

Türk Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu, iki Türk gazetecisinin öldürülmesiyle ilgili olarak yayınladığı bildiride duyulan üzüntüyü ifade etmiş ve ölenlerin yaslı ailelerine başsağlığı dilemiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Rum Gazeteciler Cemiyetinin Bildirisi”

Kıbrıs Rum Gazeteciler Cemiyeti İcra Heyeti, işlenen cinayetler üzerinde dün bildiri yayımlamış ve olayı, basın hürriyeti, serbest görüş ifadesi ve tenkide karşı bir darbe olarak vasıflandırdığını açıklamıştır. Cemiyet, olağanüstü bir toplantıdan sonra yayımladığı bu bildiride, hür basın ülküsünü desteklemeye devam edeceği düşüncesini de tekrarlamış ve öldürülenlerin eşlerine birer telgraf göndererek bu canavarca cinayeti takbih ettiklerini ve bu büyük ve elim kayıp karşısında en derin sempatilerini sunduklarını bildirmişlerdir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Cinayet Nasıl İşlendi”

Bilindiği gibi pazartesi gecesiyle Salı sabahı Lefkoşa'da iki cinayet işlenmiş ve haftalık Cumhuriyet Gazetesi sahip ve yazı işleri müdürü Avukat Ayhan Hikmet ile Cumhuriyet

Gazetesi yazarlarından Avukat Muzaffer Gürkan, evlerinde vurularak öldürmüşlerdir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Gürkan Nasıl Vuruldu”

Enformasyon Dairesinin yayımladığı haber bültenine göre, pazartesi gecesi saat 8.30 sıralarında işlenen ilk cinayette, Ahmet Muzaffer Gürkan, Küçük Kaymaklı da Türk Mezarlığı yakınındaki Volu Sokağı'nda kaldığı 12 numaralı evin bahçesinde park edilmiş olan AW 470 numaralı otomobilinin içinde otomatik silahla öldürülmüş ve olayla ilgili ihbar, Salı günü sabah saat 04.40'da yapılmıştır. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Gürkan'ın Eşi Ne Diyor”?

Maktulün karısı, olayın vuku bulduğu sırada evde olduğunu, bir gürültü duymakla beraber, bunu pencereye atılan bir taş sandığını söylemiş ve kocasının eve gelip gelmediğini öğrenmek için pencereden dışarıya baktığında hiçbir şey görmediğini belirtmiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“İkinci Cinayet”

Öte yandan Salı günü sabah saat 1.45 sularında işlenen ikinci cinayette, Lefkoşa da Kara Baba Sokağı'nda sakin 33 yaşında evli iki çocuk babası Ayhan Hikmet, yatağında ve karısının gözleri önünde iki maskeli şahıs tarafından av tüfeğiyle öldürülmüştür. Evin birinci katında vuku bulan cinayet sırasında Ayhan Hikmet'in iki çocuğu, yandaki odada bulunmaktaydılar. Verilen bilgiye göre maktulün telefonu, evine giden elektrik telleri kesik bulunmuştur. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Tevkif Edildi”

Lefkoşa Mahkemesi'nde öğrendiğimize göre Kemal Mustafa Ahıskal adında Lefkoşa da sakin Yalya'lı bir Türk, Pazartesi gecesi vurularak öldürülen Avukat Ahmet Gürkan'ın katliyle ilgili olduğu iddiasıyla, tevkif edilmiş ve mahkeme huzuruna çıkarılarak üç gün mevkuf tutulmasına verilmiştir. Royter Haberler Ajansı'nın bildirdiğine göre Kıbrıs polisi, adalete teslim etmek için ada çapında bir araştırmaya girişmiştir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Cenaze Töreni Bugün”

Vurularak öldürülen Ayhan Hikmet ve Ahmet Gürkan'ın cenazelerinin öğleyin kaldırılması beklenmektedir. (Bozkurt, 25 Nisan 1962, sayı 2156.)

-----“Katledilen İki Avukat Dün Lefkoşa'da Defnedildiler. - Müftü Dana Efendi Yaptığı Konuşmada Cinayet Olayını Takbih Etti”

Lefkoşa'da vurularak öldürülen gazeteci ve avukat Ahmet Muzaffer Gürkan ile Ayhan M. Hikmet'in cenazeleri, dün öğle namazından sonra Selimiye Camiinden kaldırılarak ebedi istirahatgahlarına tevdi etmişlerdir. (Bozkurt, 26 Nisan 1962, sayı 2157.)

-----“Müftü'nün Konuşması”

Mezarlıkta, dün defnedildikten sonra söz alan Müftü Dana Efendi, M. Gürkan ile A. Hikmet'in ölümlerinden duyulan üzüntüyü belirtmiş; cemaatin ve memleketin faydasına olmayan bu ve buna benzer olayların tekrarlanmasının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir. (Bozkurt, 26 Nisan 1962, sayı 2157.)

-----“Baro Konseyinin Toplantısı”

Baro Konseyi, dün Cumhuriyet Başsavcısı Kriton Tomaritis'in başkanlığında toplanmış ve gündemdeki konuları ele almadan önce, baro üyesi olan Ayhan Hikmet ile Ahmet Muzaffer Gürkan'ın öldürülmeleri karşısında üzüntülerini belirtmiştir. (Bozkurt, 26 Nisan 1962, sayı 2157.)

-----“Atina Basını”

Atina Basını, Lefkoşa'da işlenen çifte cinayeti büyük yer vermiş ve bu gibi olayların, Kıbrıs Devletinin geleceği için ümit verici olmadığını yazmıştır. (Bozkurt, 26 Nisan 1962, sayı 2157.)

-----“Denktaş'ın İçişleri Bakanına Cevabı - Polis Rauf Denktaş'ın Sözüünü Doğruladı- Cinayetlerin Ailelerin Faillerine Ele Geçmesi İçin Gerekirse Mükâfat Verilecek”

İki genç Türk avukat ve gazetecinin geçen akşam hunharca öldürülmeleri maalesef Rum basını tarafından cemaatimiz aleyhine bir istismar mevzuu olmaktadır. Bu cinayetlerin faillerini meydana çıkarmak için geniş faaliyetin devam etmekte olduğu bu günlerde, bazı Rumca gazetelerin bu mesele ile ilgili neşriyatları, maalesef hiç de yapıcı sayılamaz. Mahi gazetesi dünkü sayısında Türk cemaat meclisi başkanı Rauf Denktaş'ın sorguya çekilmek

üzeri polis merkezine çağrıldığını yazmış ve ima yoluyla cemaatimizi topyekûn bu cinayetlerden sorumlu tutmak yönüne gitmiştir. Bu mesele ile ilgili olarak Türk cemaat meclisi Başkanı Rauf Denктаş dün şu beyanatta bulunmuştur. (Bozkurt, 26 Nisan 1962, sayı 2157.)

-----“Denктаş Mahi'nin Haberini Yalanladı”

Gazetenin haberi asılsızdır. Bu meseledeki görüşlerimi ve mümkün olan her türlü yardımı yapmam için bana müracaatta bulunuldu ve bunu yapmağı memnuniyetle kabul ettim. Sorguya çekilmek üzere polise çağrıldığım diye bir şey yoktur. Polisin bu mesele ile ilgili müracaatının bana bu sabah saat 8.30 da ulaşması hayret vericidir. Saat 11 saatlerinde polis merkezine gitmeğı tasarlamakta idim. Fakat Mahi'deki haberi gördükten sonra fikrimi değiştirdim ve polisteki sorumlu subaya telefon ederek soruşturma yapılacağı kisvesi altında bazı şahısların bu meseleyi siyasi bir koz haline sokmak ve Türk liderliğini lekelemek ve bunlar hakkında şüphe uyandırmak cihetine gittiklerini açıkça anladığımı kendisine kesin olarak bildirdim. En basit bir zekâ sahibinin de açıkça göreceğı gibi bu cinayeti işleyenler hareketlerinin tabii reaksiyonunu bilerek harekât etmişlerdir. Yani maktullerle, Türk siyaseti üzerinden hemfikir olmayanlar hakkında şüphe yaratmak. Cinayetler, Nacak ile Cumhuriyet arasındaki polemigin zirvesine ulaştığı bir zamanda işlenmiştir. Bu cinayetleri tertipleyenler bunun vuku bulmasını uzun zaman beklemiş olmalıdırlar. Bu bakımdan polisin cinayetlerin faillerini maktullere karşı basında açık dürüst ve adil bir kampanya devam ettirenler arasından değil Türk liderliğı aleyhinde şüphe yaratmaktan ve hatta ölenlerin aileleri ile Türk liderliğı arasında bir kan davası yaratarak bu liderliğı ortadan kaldırmaktan kendi gizli planlarını hakkında hiçbir şüphe uyandırmadan siyasi kazanç elde edecek olanlar arasından araması şayanı tavsiyedir. En yakın arkadaşlarım bu şekilde öldürülmüş olsaydı ben şahsen bu kadar üzölmeyecektim. Rum basınının bu gaddarca cinayetler hakkında Türk liderliğı aleyhinde şüphe uyandırmak teşebbüslerini nefretle karşılarım. Hala polisi görerek onlara yardım etmeye hazır olup olmadığı hakkında sorulan bir soruyu cevaplandıran Denктаş “müracaat, bir gazete sütunu vasıtasıyla değil de, uygun ve dürüst bir şekilde yapıldığı takdirde, tabii hazırım” demiştir. (Bozkurt, 28 Nisan 1962, sayı 2159.)

-----“Yorgacis'in Gerçeklerden Uzak Beyanati”

Öte yandan Rauf Denктаş'ın beyanatını yorumlayan İçişleri Bakanı Polikarpos Yorgacis Türk cemaat meclisi Başkanının polise bugün değil dün davet edildiğini işlerinin çokluğu

yüzünden bu ziyaretin bugüne bırakıldığını ileri sürmüş ve bu arada meselenin basına intikal ettirilmesinden üzüntü duyduğunu ifade etmiştir. Bakan polisin bu cinayetlerin faillerini meydana çıkarıp adalete teslim etmeye azimli olduğunu belirtmiş ve bilhassa sorumlu mevkiler işgal edenlerin bu hususta yardımlarını esirgememeleri gerektiğine işaret etmiştir. (Bozkurt, 28 Nisan 1962, sayı 2159.)

-----“Denktaş’ın Cevabı”

Bakanın bu demeci üzerine durumu daha fazla aydınlatması hususunda görüştüğümüz Denktaş bir muhabirimize şu demeci vermiştir. Bir katil vakasını beyanat ile sevk ve idare eden ve masum kimseleri itham altında bırakacak şekilde iddialarda bulunan bir içişleri bakanı ile ilk defa karşılaşıyorum. Bugün sabahleyin Roytere verdiğim beyanat doğrudur. Durumu polis kumandanı Kazım Bey’den tahkik edebilirsiniz. Benim hile yolu ile polise çağrılmam doğrudan doğruya Mahi gazetesinin Denktaş be cinayet için sorguya çekilmek üzere polise gelecek haberini teyit içindi. Bu işte Kazım Bey’in de atlatıldığı kanaatindeyim. Yorgacis’in bu taktikleri hiçbir polis metoduna uymaz kanaatindeyim. Yorgacis’in benim polise bu hususta yardımcı olmadığım veya olmamam için vesile ittihaz ettiğim tamamen hakikate aykırıdır. Cinayetin işitildiği andan itibaren bu işi Türk liderliğine atfetmek istenen Rum ileri gelenleri herhalde siyasi emellerine varabilmek için beni ve arkadaşlarımı yollarında aşılması zor bir mânia olarak görmekte ve bizi bu çirkin itham ve istismarla kirletmek yollarını aramaktadırlar. Yorgacis Efendi teessürlerimi cinayetten üç gün sonra beyan ettiğimi bildirmekte ve bu teessürlerimi samimi olmadığımı iddia edecek kadar ileri gitmektedir. Bütün bu isnatlar hakkında hukuki hakkımı muhafaza ederken Yorgacis Efendi’ye cinayetin hemen akabinde Doktor Küçük’ün beyanatına bütün kalbimle iştirak ettiğimi bildiren beyanatını hatırlatırım. Kıbrıs radyosu mutad metodu ile benim beyanatımı Rumca ve İngilizce bültenlerde yayınlamamak politikasını gütmüş ve böylelikle Yorgacis Efendi’yi karanlıkta bırakmıştır. Bir içişleri bakanı bu şekilde ithamlara yeltenmeden önce bütün durumu incelemek mecburiyetindedir. Bir içişleri Bakanlığı sandalyesini işgal edenlerin çok dikkatli davranması gerekmektedir. Yorgacis Efendi’nin cinayeti sonuna kadar tahkik edeceği beyanı iç ferahlatıcıdır. Kendisine bütün halk ve bahusus ben ve arkadaşlarım canileri yakalamak için yardımcı olmakla vazifeliyiz çünkü bu cinayetleri işleyenler kasten bizi itham altında bırakmak Türk cemaatini parçalamak ve Türk liderliğini imha etmek için işlemiş oldukları gün gibi aşikâr olmağa başlamıştır. Ne yazık ki Yorgacis Efendi’nin siyasi beyanları ve genel olarak tutumu Türk efkârı umumiyesini tatmin etmekten çok uzaktır. Polise halkın yardımcı olmasını isteyen bir içişleri bakanı her şeyden evvel polise yardıma

hazır kimseleri Nikos Sampson'un gazetesi tarafından çirkin bir şekilde teşhir edilmekten kurtarmalı ve bu gibi teşhirlerin önüne geçmelidir. Cınai tahkikat dürüstlük ve karşılıklı itimat ister. Polise gidip gelenler ifade verenler henüz polise gitmeden veya ifade vermeden gazetelerde manşetlerle halka ilan edilir ve mühim bir cinayette itham altında bırakıldıkları havası yaratılırsa polise yardıma koşacaklar çok azalacaktır. Bir hususu daha açıklamayı ifadeli bulurum. Kendi inisiyatifim üzerinde Doktor Küçük'e müracaat ederek hükümetin canileri yakalamak için bilgi verenlere mükâfat sağlamasını temin etmesi hususunda müracaat ettim. Bu durum Doktor küçük ve vekilleri ile benim aramda görüşülecek ve gereken yapılacaktır. Tekrar ediyorum Polis maktullerin gazete kampanyasında ve fikir sahasında muhalifleri üzerinde gelip siyasi hedeflerde hareket edeceğine bu vaka ile itham altında bırakılmak isteyen bizlerin düşmanları arasında tahkikata girişmelidir. Akıl ve mantık bunu emreder. Yorgacis Efendi de soğukkanlılığını muhafaza eder ve kendisini mülahazalardan arı tutarak düşünürse benimle hem fikir olacaktır. (Bozkurt, 28 Nisan 1962, sayı 2159.)

-----"Polise Çağırılma Yok! Yalnız Bir Mülakat"

Denktaş'ın bu beyanâtı üzerine Polis kumandanı Kazım Nami beyi gören muhabirimiz kendisinden şu izahatı almıştır. Denktaş beyi Perşembe gün evinde gördüm. Kendisine bu cinayetler hakkında polise yardım etmesini rica ettim. Memnuniyetle kabul etti. İstedigin yerde buluşalım maktullerin karıları bazı ithamlarda bulunmuştur bize bunlar hakkında aydınlatıcı bir ifade verir misiniz sualime de müspet cevap verdi ve Cuma gün buluşmak üzere ayrıldık. Perşembe günkü konuşmamda Denktaş Bey'in polise gelmesi veya tarafından sorguya çekilmesi katiiyen mevzuubahis değildir böyle bir şey konuşulmadı ve istenmedi. Cuma gün sabah saat on veya on bire doğru ve hatta işini bitirdiği takdirde daha da erken buluşabileceğimizi söyledi. Ben yazıhanemde olacağım oraya gelir misin dedim. Denktaş Bey bunu da kabul etti. Ve ben oradan ayrıldım. On, on beş dakika sonra Denktaş Bey beni telefonda aradı. Mahi gazetesinden benim saat dokuzda isticvap için polise çağırılacağımı manşet halinde yazıyor bu ne rezalettir diye sordu. Ben bundan haberim olmadığını ve buna çok üzüldüğümü söyledim. Denktaş Bey bunun üzerine ben polise yardıma geliyordum Rum gazeteleri tarafından teşhire gelmiyorum. Gazetelere bu şekilde haber verildikten sonra benim oraya gelmem gazetede ki isticvap için çağırıldım iddiasını destekler bunun için bugün oraya gelmem dedi. Ben de kendisine yerden göğe kadar haklısın durumu rasabıs pantenais erendiler bildireceğim dedim. Ve bunu yaptım. Rasabıs ve pantenais erendiler de bu işe çok üzüldüler ve Denktaş'ın bu vaziyet karşısında polise gelmesinin doğru olmadığını kendileri

de kabul ettiler. Biraz sonra oraya Bakanımız Yorgacis Efendi geldi. Kendisine durum anlatıldı ve o da mahi bunu yapmamalıydı. Git Denктаş beye özür dile ve kendisiyle uygun bir gün için kendi istediği yerde istediği saatte mülakat al dedi. Bunun üzerine Denктаş Beye gittim izah ettim. Acele ise yarın acele değilse paksa tatilinden sonra geliniz konuşalım ve beraberinize Hesabis ile Yorgacis efendileri de arzu ettikleri takdirde getiriniz dedi. Bu haberi derhal Yorgacis efendiye ve Hasabis efendiye Pandelidis vasıtasıyla ulaştırdım. Paskadan sonra gidip Denктаş Bey'i görmekte mutabık kaldık. Kazım beye bu akşam Yorgacisin radyoda yayınlanan beyanatını işittiniz mi? Sualimize Kazım bey hayır işitmedim dedi. Kendisine beyanatın meali anlatıldığında hayretini gizleyemedi. Şimdiye kadar polise herhangi bir cinayet için hakkında yardım etmek için çağırılan bir kimsenin polise geleceği gün ve saat gazetelerde verildiği vaki midir? Sualimize kazım bey kesin bir "Hayır" cevabı ve 27 senelik bir polis hizmetinde bu şekilde bir vaka ile karşılaşmadığını beyan etmiştir. Denктаş beyin yerinde siz olsaydınız bu şartlar altında polise gider miydiniz sualine kazım bey tabii gitmezdim, zaten Pandelidis Efendi de vakayı işitince Denктаş gelmemekte haklıdır, ben olsaydım ben de gelmezdim şeklinde konuşmuştu. Bu cinayetler hakkında Denктаş Bey ve arkadaşları ile yaptığı bütün temaslarda hepsini kayıtsız şartsız polise her hususta yardım etmeğe hazır olduklarını müşahede ettiğini söyleyen Kazım Beye teşekkür ederek ayrıldık. (Bozkurt, 28 Nisan 1962, sayı 2159.)

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar

Cumhuriyet (Haftalık Gazete), 16 Ağustos 1960-23 Nisan 1962, (1-89. sayılar)

GÜRKAN: 2005: Nazire Gürkan: "Zirvedeki Yalnızlık Kulesi – Rauf Raif Denktaş-", Cümbezyayınları, Ağustos 2005, Gazî Magosa.

TANSU: İsmail Tansu: "Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu", Minpa Matbaacılık, 3. Baskı, Ankara.

YILDIZ – ARIKLI: 2007: Osman Yıldız – Güven Arıklı; 40 Yıl Halkın Sesi Olarak Dr. Fazıl Küçük Makaleler 1942 – 1981, II. Cilt, Ajans Yay. Ltd. Lefkoşa – 2007.

HAKERİ: 2000: Bener Hakkı Hakeri; Kültürümüzde Sanatçılar ve Yazarlar İsimler Sözlüğü, Hakeri Yayınları-2000.

Kıbrıs Türk Edebiyatı –Başlangıçtan Bugüne- KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.

HAKERİ: 1992: Bener Hakkı Hakeri; Kıbrıs Türk Halk Ansiklopedisi, I. Cilt, Yayın Hakkı (Copyright) A-N Graphics (Kıbrıs) Ltd 1992.

GAZİOĞLU:2001: Ahmet C. Gazioğlu; Kıbrıs Türk Tarihi –Türk Dönemi- (1570-1878) Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (cyrep) Lefkoşa-2001.GAZİOĞLU:2003: Ahmet C. Gazioğlu; Kıbrıs'ta Cumhuriyet Yılları ve Ortaklığın Sonu (1960-1964) Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (cyrep) Lefkoşa-2003.

GAZİOĞLU:2000: Ahmet C. Gazioğlu; Kıbrıs'ta Türkler (1570-1878) Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (cyrep) Lefkoşa-2000.

HAKERİ:1995: Bener Hakkı Hakeri; Başlangıçtan 1878'e dek Kıbrıs Tarihi, T.C Adalet Bakanlığı Keçiören Açık Gazetesi matbaası, 1. Baskı, Ankara.

İSMAİL: 1998: Sabahattin İsmail; Kıbrıs Üzerine Bildiriler, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (cyrep) Yayınları Lefkoşa-1998.

AN: 2005: Ahmet An, Kıbrıs'ta Fırtınalı Yıllar 1942-1962, Genel Kültür Yayınları, Repa Ltd. Lefkoşa-2005

İnternet Kaynakları

-www. tdk. gov. Tr

-www. wikipedia. org-

www. kibrispostasi. com.cy/ma. php?col=104&art=3519

Sözlü Kaynak

Aydın Hikmet (Aydın Hikmet'in kardeşi), 27 Nisan 2008, saat; 17:05